

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Jakub Vojř

Nabytí vlastnického práva od neoprávněného

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Anežka Janoušková, Ph.D.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 1. 10. 2023

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 162 268 znaků včetně mezer.

V Praze dne 1. 10. 2023

Jakub Vojř

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval JUDr. Anežce Janouškové, Ph.D. za její podnětné rady a připomínky, vstřícnost a trpělivost při vedení mé diplomové práce.

Obsah

Úvod.....	1
Přehled dosavadních zdrojů k tématu práce	3
1. Institut vlastnického práva.....	5
1.1. Obsah vlastnického práva.....	5
1.2. Nabytí vlastnického práva	6
1.3. Ochrana vlastnického práva.....	9
2. Základní principy právní úpravy	11
2.1. Princip <i>nemo plus iuris</i>	12
2.2. Princip ochrany dobré víry	12
2.3. Princip právní jistoty	15
2.4. Princip materiální publicity veřejných seznamů	15
2.5. Dílčí závěr.....	16
3. Právní úprava nabytí vlastnického práva od neoprávněného v OZ.....	18
3.1. Základní podmínky nabytí vlastnického práva od neoprávněného	18
3.2. Generální klauzule	21
3.3. Privilegované způsoby nabytí.....	25
3.3.1. Ve veřejné dražbě.....	25
3.3.2. Od podnikatele	28
3.3.3. Věc svěřená převodci vlastníkem.....	30
3.3.4. Od neoprávněného dědice	31
3.3.5. Při obchodu s investičním nástrojem, cenným papírem nebo listinou vystavenými na doručitele a při obchodu na komoditní burze	32
3.4. Nabytí použitých movitých věcí od podnikatele	34
3.5. Zvláštní ochrana proti nepoctivosti	36
3.6. Nabývání věcí zapisovaných do veřejných seznamů	40
3.6.1. Situace před účinností OZ	40
3.6.2. Předpoklady aplikace § 984 OZ	42

3.7. Další případy nabytí vlastnického práva od neoprávněného v OZ.....	43
4. Komparace s rakouskou právní úpravou	46
4.1. Právní úprava nabytí vlastnického práva od neoprávněného v ABGB	46
4.1.1. Základní podmínky nabytí vlastnického práva od neoprávněného	48
4.1.2. Nabytí věcí movitých dle § 367 ABGB	51
4.1.3. Další skutkové podstaty	52
4.2. Vybraná problematika rakouské právní úpravy ve světle judikatury	53
4.3. Dílčí závěr – shrnutí výsledků komparace	58
Závěr.....	61
Seznam použitých zkratk.....	63
Seznam zdrojů	64
Abstrakt.....	70
Abstract	71

Úvod

Tato diplomová práce se věnuje institutu nabytí vlastnického práva od neoprávněného. Ačkoliv je současná právní úprava v účinnosti bezmála deset let, stále v ní nalezneme řadu problematických bodů, s jejichž výkladem se teorie postupně vypořádává, tak jak tomu při zavedení nových institutů do právního řádu bývá. V těchto situacích se pak nabízí možnost čerpat inspiraci v doktrinálních závěrech blízkých zahraničních právních úprav.

Smyslem institutu nabytí vlastnického práva od neoprávněného je v některých odůvodněných případech zhojit nedostatek oprávnění převodce vlastnické právo převést. Tím je umožněno dobrověrnému nabyvateli nabytí vlastnické právo i přes tento nedostatek. Z výše uvedeného je na první pohled patrné, že dochází ke střetu práv nabyvatele v dobré víře a původního vlastníka. Právo se přitom v každém konkrétním případě musí nakonec vždy přiklonit na stranu jednoho z nich, nikdy nemůže vyhovět oběma najednou. Prolomení principu *nemo plus iuris ad alium transfere potest quam ipse habet* – nikdo nemůže na jiného převést více práv, než sám má, vede k oslabení ochrany vlastnického práva a je cenou za bezpečnost a jistotu při realizaci ekonomických vztahů všedního dne. Právní úprava by v tomto ohledu měla představovat určitý kompromis.

Téma nabytí vlastnického práva od neoprávněného je samo o sobě velmi obsáhlé, a proto cílem této práce nebude podat vyčerpávající přehled všech potenciálně myslitelných úskalí právní úpravy. Primárně se budu zabývat pouze vybranými otázkami současné platné a účinné právní úpravy, místy upozorním na některé nejasnosti a pokusím se nabídnout jak řešení odborné literatury či judikatury, tak řešení vlastní. Nabytí vlastnického práva od neoprávněného je pojem užší než nabytí od neoprávněného, neboť pod tento pojem spadá i nabytí zástavního práva od neoprávněného nebo některých dalších věcných práv k věcem zapisovaným do VeřS. Z důvodu zachování konzistence, ale také za účelem vyvarování se nepřesností, se proto dále v této práci přidržím užívání přesnějšího (užšího) pojmu nabytí vlastnického práva od neoprávněného.

Práce je členěna do čtyř hlavních kapitol, které se dále dělí na podkapitoly. V první kapitole se pouze stručně zaměřím na institut vlastnického práva obecně. Ústředním tématem této práce je totiž jeden ze způsobů nabývání vlastnického práva, a to nabývání vlastnického práva od neoprávněného. To se od klasických smluvních převodů vlastnického práva liší zejména v jednom zásadním ohledu, a sice v osobě převodce, z čehož pak plynou daná specifika. Ve druhé kapitole se budu v krátkosti věnovat právním principům, jejichž vzájemné střetávání je

pro problematiku nabytí vlastnického práva od neoprávněného typické. Tyto principy se pro existenci konkrétní úpravy neuplatní přímo, nicméně jejich existence je důležitým teoretickým východiskem. Ve třetí kapitole podrobněji rozeberu platnou a účinnou právní úpravu. Důraz bude kladen téměř výlučně na nabývání věcí nezapisovaných do veřejných seznamů, zejména věcí movitých. Pro omezený rozsah práce bude jen ve stručnosti nastíněna problematika nabývání věcí zapisovaných do VeřS. Nebude však zcela vynechána, protože jinak by zpracování tématu nebylo úplné. V rámci této kapitoly poukážu na některé výkladové nejasnosti a jednotlivé skutkové podstaty doplním o relevantní judikaturu. Blíže se zaměřím na výkladové nejasnosti týkající se věcné působnosti úpravy nabytí vlastnického práva od neoprávněného jako celku, ale i přímo konkrétních skutkových podstat. Pokusím se zhodnotit, zdali se úprava aplikuje rovněž na nabytí pohledávky nebo obchodního podílu nevtěleného do cenného papíru. Skutková podstata nabytí ve veřejné dražbě se jeví z důvodu existence leges specialis upravujících postavení vydražitele jako obsoletní. Budu se proto zabývat tím, zdali v současnosti vůbec existují v praxi případy, na které se ustanovení aplikuje. Dále se budu zabývat tím, zdali nelze některá ustanovení úpravy (§ 1111 nebo § 1112 OZ) i přes jejich výslovné formulování pouze na nabývání věcí movitých aplikovat rovněž na nabývání některých věcí nemovitých. Podrobněji budou rozebrány výkladové nejasnosti plynoucí ze zakotvení ust. § 1112 OZ, které potenciálně relativizuje vlastnické právo těch, kteří jej nabyli od neoprávněného. Ve čtvrté kapitole přistoupím ke srovnání české právní úpravy s rakouskou úpravou obsaženou v ABGB, neboť i přes některé odlišnosti mají tyto dvě právní úpravy mnoho společného. Některé doktrinální závěry včetně judikatury rakouského Nejvyššího soudního dvora tak budou aplikovatelné v poměrech české právní úpravy a mohou být inspirací pro řešení otázek na půdě českých soudů dosud neřešených.

V diplomové práci je užita primárně deskriptivní metoda, která je místy doplněna o analýzu. Zejména ve čtvrté kapitole je pak využita i metoda komparativní. V závěru této poslední kapitoly je totiž provedena samotná komparace českého a rakouského přístupu.

Přehled dosavadních zdrojů k tématu práce

K nabytí vlastnického práva od neoprávněného existuje v českém právním prostředí celá řada publikací, neboť se jedná o problematiku, která není zcela nová a je poměrně komplikovaná, nabízející spoustu dílčích témat k bližšímu zkoumání.

Krátkou zmínku nalezneme v učebnicích občanského práva hmotného,¹ které se však problematikou z pochopitelných důvodů zabývají pouze velmi obecně, a tak jejich obsah zpravidla postačí pouze pro prvotní orientaci, neboť svým obsahem nejdou mnoho nad rámec zákona. Z tohoto důvodu nebudou významným zdrojem pro sepsání této práce.

Ústředním zdrojem a rozcestníkem k dalším informacím je komentářová literatura, která se již po čas účinnosti nové právní úpravy za necelých 10 let měla prostor rozvinout. V současnosti nejobsáhlejší a nejaktuálnější komentářovou literaturou jsou komentáře nakladatelství C. H. Beck² a nakladatelství Wolters Kluwer³ přístupné z právních informačních systémů.

K tématu byla dále v právních informačních systémech a časopisech publikována celá řada článků, které se problematikou zabývají buď jako celkem, anebo pouze vybranými ustanoveními. Jejich obsah je již zpravidla konkrétnější, a proto některé budou při sepsání práce použity jako určitá názorová východiska k dílčím částem řešené problematiky.⁴

Judikatura obsahuje významné závěry ohledně věcné působnosti některých skutkových podstat nabytí vlastnického práva od neoprávněného nebo kritérií pro hodnocení dobré víry. Nejvýznamnější rozhodnutí lze zpravidla nalézt již v rámci komentářové literatury, popřípadě vyhledat samostatně dle klíčových slov nebo ustanovení. Ucelenější soubor judikatury k řešené problematice však zatím v poměrech současné právní úpravy nebyl sestaven. I přes delší dobu, která již od přijetí úpravy uplynula, zatím k některým ustanovením této úpravy stále neexistuje relevantní judikatura.

---

¹ DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 3. Díl třetí: Věcná práva*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2015; HURDÍK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013.

² Úplná cit. PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace)* Praha: C.H.Beck, 2023. Beckova edice komentované zákony (dále jen jako „*Komentář Beck 2023*“).

³ Úplná cit. ČÁP, Zdeněk a kol. *Občanský zákoník. Svazek 3: (§ 976 až 1474) 2. vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2022. Komentáře Wolters Kluwer Edice Kodex (dále jen jako „*Komentář WK 2022*“).

⁴ Např. TĚGL, Petr a ZAJÍC, Jaromír. Způsob, jakým věc opustila sféru vlivu vlastníka, jako kritérium důležité pro ochranu nabyvatele při nabývání od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2016, č. 4, s. 120-129; PETR, Bohuslav. Zásada „nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet“ a problematika nabývání od nevlastníka. *Právní rozhledy*, 2012, č. 20, s. 695-703; DOŘIČÁK, Lukáš. Věcné zaměření klauzulí nabytí od neoprávněného. *Právní rozhledy*, roč. 2017, č. 18, s. 611-617

Problematika nabývání vlastnického práva od neoprávněného bývá nezdědkakdy tématem diplomových, ale i rigorózních prací na českých, ale i zahraničních právnických fakultách. Jejich konkrétní zaměření se zpravidla vždy napatrně liší. Od nejobecnějších témat, jako je nabytí od neoprávněného, přes nabytí vlastnického práva od neoprávněného až například po nabytí zástavního práva od neoprávněného. Setkáme se i s užšími tématy zaměřujícími se toliko na úplatné či bezúplatné nabytí, nabytí věcí movitých či nemovitých, věci zapisovaných či nezapisovaných do VeřS. Nicméně většina prací se ve větší nebo menší míře zabývá historickým vývojem právní úpravy, mimo jiné i z tohoto důvodu nebude podrobnější historický exkurz předmětem mé diplomové práce.

Přímo ke srovnání rakouské a české právní úpravy nabývání vlastnického práva od neoprávněného mnoho publikací nenajdeme, v českém právním prostředí se touto komparací zabývala prozatím například E. Dobrovolná.⁵ Některé odkazy do rakouského právního prostředí obsahuje přímo komentář Beck 2023.

Tato práce potom navazuje na zdroje, jejichž přibližný výčet jsem podal v tomto krátkém přehledu.

---

⁵ DOBROVOLNÁ, Eva. Nabytí vlastnického práva od neoprávněného ve srovnání s rakouským právem. *Právní rozhledy*. roč. 2013, č. 10, s. 348-354.

1. Institut vlastnického práva

Ústředním tématem této práce je určitý specifický způsob nabývání vlastnického práva, a to nabývání vlastnického práva od neoprávněného. Z toho důvodu je vhodné v krátkosti představit samotný institut vlastnického práva, jako jednoho ze základních přirozených práv chráněných již na ústavní úrovni.

Vlastnické právo řadíme mezi absolutní majetková práva. Absolutní majetková práva působí vždy *erga omnes* (§ 976 OZ). Pojem samotný zahrnuje jak právo nabývat majetek do svého vlastnictví, tak i právo již nabytý majetek vlastnit. Vlastnické právo je nejširším a nejsilnějším věcným právem, představuje přímé a výlučné právní panství nad konkrétní věcí.⁶ Obecně platí, že každý vlastník má právo na ochranu svého vlastnického práva proti jeho rušiteli. Notorieta právních úprav je potom nepromlčitelnost vlastnického práva.⁷ Při neoprávněném zadržování věci je její vlastník oprávněn domáhat se vydání takové věci, aniž by byl omezen jakoukoliv lhůtou, jinak tomu je v případě ochrany rušené držby.⁸

Současný OZ rozlišuje mezi pojmy vlastnictví a vlastnické právo. Nejlépe lze rozdíl mezi oběma pojmy vystihnout následovně. Vlastnictvím se označuje předmět vlastnického práva, souhrn toho, k čemuž má vlastník vlastnické právo.⁹ Naproti tomu rakouský ABGB pojmy vlastnictví (*Eigentum*) a vlastnické právo (*Eigentumsrecht*) užívá promiscue.¹⁰

1.1. Obsah vlastnického práva

Jedním z možných způsobů definování vlastnického práva je skrze jeho obsah, tedy vypočtením dílčích složek vlastnického práva. K této analytické definici se hlásí teorie dílčích oprávnění vlastníka. Obsahem vlastnického práva pak je klasická romanistická vlastnická triáda, dle které vlastnické právo obsahuje *ius possidendi* (právo věc držet), *ius utendi et fruendi* (právo věc užívat a brát její užitky a plody) a *ius disponendi* (právo nakládat s věcí podle vlastní vůle) jakožto typické projevy vlastníkovy působení na věc.¹¹ Za povšimnutí stojí, že předchozí právní úprava přímo obsahovala výčet jednotlivých oprávnění vlastníka věci. Dle § 123 OZ 1964 byl vlastník v mezích zákona oprávněn předmět svého vlastnictví *držet, užívat, požívat jeho plody*

⁶ DVORÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 3. Díl třetí: Věcná práva.* op. cit., s. 30

⁷ V poměrech občanského zákoníku se jedná o § 614 OZ.

⁸ WEINHOLD, Daniel. *Promlčení a prekluze v soukromém právu.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 43.

⁹ NOVOTNÝ, Petr a kol. *Nový občanský zákoník – Vlastnictví a věcná práva.* Grada Publishing, 2017, kap. 3.

¹⁰ HORÁK, Ondřej. In: DVORÁK, Jan a kol. *200 let Všeobecného občanského zákoníku.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, s. 520 a také KRČMÁŘ, Jan a ANDRES, Bedřich, SPÁČIL, Jiří. Ed. *Právo občanské. [III], Práva věcná.* Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Klasická právnická díla, s. 95.

¹¹ DVORÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 3. Díl třetí: Věcná práva.* op. cit., s. 31

*a užítky a nakládat s ním.*¹² Tento koncept současná právní úprava opustila s poukazem na to, že takové pojetí vlastnického práva neodpovídá standardním přístupům kontinentálního práva a ukazuje na myšlenkovou souvislost s někdejšími zákonodárstvím Sovětského svazu.¹³ Současná právní úprava se tak definici vlastnického práva vyhýbá. Důvodová zpráva uvádí, že definice pojmů tohoto druhu nenáleží do zákona, mimo jiné také z toho důvodu, že pokusy definovat vlastnické právo bývají ideologizovány.¹⁴ Tomu odpovídá dikce ust. § 1012 OZ, které stanoví toliko, že vlastník má právo se svým vlastnictvím v mezích právního řádu libovolně nakládat a jiné osoby z toho vyloučit. Mezi nesporné a podstatné rysy vlastnického práva řadíme nezávislost, jednotnost, úplnost, trvalost a elasticitu.¹⁵

1.2. Nabytí vlastnického práva

K nabytí vlastnického práva dochází ve chvíli, kdy osoba, která vlastnické právo k určité věci neměla, vlastnické právo k této věci nově získává. Nabytí vlastnického práva lze definovat jako *situace, kdy se vlastníkem stává osoba, která předtím subjektem vlastnického práva nebyla, jelikož jím byl buď někdo jiný, nebo jím nebyl nikdo.*¹⁶

K nabytí dochází různými způsoby, které lze třídit dle několika kritérií. Například podle toho, zdali před okamžikem nabytí již vlastnické právo k nabývané věci existovalo, či nikoliv. Absolutní nabytí vlastnického práva je takové, kdy věc jako samostatný předmět vlastnického práva neexistovala anebo sice v právním smyslu existovala, ale nikomu nepatřila (*res nullius*), resp. nikdo k ní neměl vlastnické právo.¹⁷ Naopak o relativní nabytí vlastnického práva půjde v situacích, kdy nabyvatel nabývá věc od jiného vlastníka. Dosavadní vlastník (*auctor*) jím přestává být a vlastníkem se stává nabyvatel (*sukcesor*).¹⁸ Dalším základním dělením nabytí vlastnického práva je na nabytí originární a nabytí derivativní. Při originárním nabytí není postavení nabyvatele odvozeno od dosavadního vlastníka. Naopak o derivativní (odvozené) nabytí se jedná tehdy, pokud nabyvatel vstupuje do postavení dosavadního vlastníka, a to na základě právního jednání. Jedná se o převod vlastnického práva na základě souhlasného projevu

---

¹² HURDÍK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 202.

¹³ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. 2012. Zvláštní část. K § 1012.

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ Elasticita vlastnického práva znamená, že odpadne-li vlastníku některé dílčí oprávnění, popřípadě všechna jeho oprávnění – pak mu zbývá pouze holé vlastnictví (*nuda proprietas*), nezaniká mu vlastnické právo k věci, nýbrž jakmile tato omezení pomínou, vlastnické právo se samo obnoví se všemi svými atributy, viz např. PĚTR, Bohuslav. *Nabývání vlastnictví originárním způsobem.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 12, marg. č. 15.

¹⁶ FIALA, Josef a kol. *Občanské právo hmotné.* 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 193.

¹⁷ DVORÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 3. Díl třetí: Věcná práva.* op. cit., s. 48

¹⁸ Tamtéž.

vůle převodce a nabyvatele. Charakteristické pro něj je, že převodce nějakým způsobem aktivně právně jedná s nabyvatelem a projevy vůle směřují od jednoho k druhému.¹⁹

Na základě dosud uvedeného pak lze konstatovat, že u nabytí vlastnického práva od neoprávněného se bude jednat o případy originárního relativního nabytí vlastnického práva (jako další příklady lze uvést vydržení nebo nabytí vlastnického práva rozhodnutím orgánu veřejné moci). O originární nabytí se bude jednat z toho důvodu, že postavení nabyvatele není odvozeno od dosavadního vlastníka. Vlastnické právo není na nabyvatele převáděno, nýbrž na něj přechází. Zároveň se nejedná o případy, kdy by věc jako samostatný předmět vlastnického práva předtím neexistovala nebo by šlo o *res nullius*, proto se nemůže jednat o nabytí absolutní, nýbrž musí jít o nabytí relativní.²⁰

Některé zahraniční úpravy vychází z tzv. legitimační teorie, která spatřuje znaky derivativnosti v existenci převodního jednání. Tato teorie na převodní jednání nahlíží jako na aktivní konání nabyvatele a převodce, od kterého je pak vlastnické právo novým vlastníkem odvozováno.²¹ Naproti tomu důvodová zpráva k § 1109 OZ hovoří v tomto směru jasně:

„(...) ustanovení o nabytí vlastnického práva od neoprávněného se zařazují do zvláštního pododdílu, protože nejde o derivativní, odvozené nabytí (převod), nýbrž o nabytí původní, originární. (...) Obsahem i formou bezvadný titul však v tomto případě nepředstavuje víc než podmínku nabyvatelovy dobré víry v oprávnění druhé strany vlastnické právo převést.“²²

Z výše uvedeného je patrné, že pojem nabytí vlastnického práva od neoprávněného je vlastně nepřesný, neboť v těchto případech jde o nabytí vlastnického práva na základě zákona (*ex lege*), nikoliv od někoho, nějaké jiné osoby – od neoprávněného nebo nevlastníka. Vlastnické právo tudíž není na dobrověrného nabyvatele neoprávněným převedeno. Je ovšem komplikované přijít se slovním obratem, který by danou situaci vystihl lépe, a proto by bylo nadbytečné proti tomuto jinak ustálenému slovnímu spojení jakkoli dále brojit. Pro nabytí vlastnického práva od neoprávněného je v doktríně užíváno rovněž označení dobrověrné nabytí (*Gutgläubiger Erwerb*).

---

¹⁹ Tamtéž, s. 49.

²⁰ Tamtéž, s. 62; k nabytí vlastnického práva od neoprávněného jako originárnímu způsobu nabytí také ROUČEK, František a SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému, díl II, § 285-530*. Reprint původního vydání. ASPI Publishing, s.r.o., 2002, s. 318, marg. č. 4.

²¹ TĚGL, Petr. Ochrana poctivého nabyvatele při nabývání vlastnického práva od nevlastníka k movitým věcem nezapsaným ve veřejných seznamech. *Ad Notam*, 2007, roč. 5, č. 2, s. 43-49.

²² Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. 2012. Zvláštní část. K § 1109.

Potřeba rozlišovat mezi pojmy neoprávněný a nevlastník již byla vyjádřena na několika místech.²³ Jádrem problému spočívá v tom, že oprávněným k převodu vlastnického práva k dané věci nemusí být nutně pouze její vlastník. Vzpomeňme např. na prodejní komisi, kdy je komisionář oprávněn právně nakládat s věcmi svěřenými do komise.²⁴ Jedná se o jeden z případů nabytí od nevlastníka, nikoliv však od neoprávněného. Konstruovat právní úpravu jako nabytí vlastnického práva od neoprávněného je tak praktičtější. Je to projevem snahy předejít tomu, aby úprava nabytí od nevlastníka dopadala mimo jiné právě na prodejní komise při nepřekročení oprávnění komisionáře (byť toliko pojmově). Naopak v situacích, kdy komisionář s věcí nakládá v rozporu s komisionářskou smlouvou, již rozlišování mezi nabytím od neoprávněného a od nevlastníka pozbývá významu, neboť komisionář je v takovém případě jak nevlastník, tak neoprávněný.²⁵ Zejména s ohledem na první nastíněnou situaci se užívání slovního spojení nabytí vlastnického práva od neoprávněného jeví jako vhodnější.

Nabytí vlastnické právo je možné na základě několika právních důvodů. V praxi nejčastějším je nabytí vlastnického práva na základě právního jednání, nejčastěji na základě smlouvy (kupní, darovací či některých nepojmenovaných smluv). Vlastnické právo se na základě takové smlouvy převádí. Vlastnické právo lze nabyt také konstitutivním rozhodnutím soudu nebo jiného orgánu veřejné moci, v důsledku vytvoření vlastní věci nebo ex lege. S ohledem na téma této práce je vhodné uvést několik poznámek k nabývání vlastnického práva převodem. Současná právní úprava dává obecně přednost principu konsenzuálnímu, starší je však princip tradiční, který se řídí naukou o titulu a modu.²⁶ Právním titulem nabytí je účinná smlouva a modem rozumíme vlastní způsob získání právního panství nad věcí, jedná se o převod dvoufázový. Teprve převodem držby vlastnického práva dochází k nabytí vlastnického práva nabyvatelem. U movitých věcí nezapisovaných do VeřS je modem předání věci (tradice) a u věcí nemovitých zapisovaných do VeřS je jím vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí.²⁷

Konsenzuální princip naopak znamená, že se vlastnické právo převádí již samotnou smlouvou, a není tak potřeba činit žádné další projevy vůle, smlouva má vedle obligačních účinků

---

²³ Např. THÖNDEL, Alexandr. In: Komentář WK 2022, § 1109; dále důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. 2012. Zvláštní část. K § 1109, nebo THÖNDEL, Alexandr. Nemo plus iuris, nabytí od neoprávněného. In: BĚLOVSKÝ, Petr, STLOUKALOVÁ, Kamila. Ed. *Caro amico: 60 kapitol pro Michala Skřejpka, aneb, Římské právo napříč staletími*. Praha: Auditorium, 2017, s. 474.

²⁴ BALARIN, Jan. In: Komentář Beck 2023, § 2464, marg. č. 1.

²⁵ V judikatuře je případ komisionárního prodeje řešen například v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2023, sp. zn. 24 Cdo 83/2023.

²⁶ DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 3. Díl třetí: Věcná práva*. op. cit., s. 65

²⁷ Tamtéž.

současně i účinky věcněprávní.²⁸ Konsenzuální princip je zakotven v ust. § 1099 OZ, dle kterého *vlastnické právo k věci určené jednotlivě se převádí už samotnou smlouvou k okamžiku její účinnosti, ledaže je jinak ujednáno nebo stanoveno zákonem*. Jedná se však o normu dispozitivní, smluvní strany si mohou ujednat, že se uplatní princip tradiční. Konsenzuální princip se dále neuplatní tam, kde to stanoví zákon. Občanský zákoník vylučuje konsenzuální princip v souvislosti s převody movitých a nemovitých věcí zapisovaných do VeřS a u některých cenných papírů, jejichž způsob převodu se liší podle druhu cenného papíru.²⁹ Toto je třeba mít na paměti i při zkoumání institutu nabytí vlastnického práva od neoprávněného.

1.3. Ochrana vlastnického práva

Vlastnické právo se historicky a sociologicky postupně vyvinulo v obecném právním vědomí lidí v základní nezadatelné právo. Jako takové začalo být chráněno zprvu obyčejovým právem, poté ústavními zákony, a nakonec normami mezinárodního práva.³⁰

Vlastnické právo v českém právním řádu požívá ochrany již na ústavní úrovni, když se v čl. 11 LZPS stanoví, že *každý má právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu (...)*. Toto ústavní zakotvení klade podstatné nároky na zákonodárce, aby umožnil nabytí vlastnického práva od neoprávněného bez současného zanevření na ochranu vlastnického práva původního vlastníka. Vzhledem k existenci taxativního výčtu konkrétních skutkových podstat nabytí vlastnického práva od neoprávněného se normy ústavního práva neaplikují přímo, nicméně mohou mít vliv na výklad platného práva v řízení před soudy.

Ochrana vlastnického práva zařadil zákonodárce také do demonstrativního výčtu základních zásad soukromého práva vypočtených v § 3 OZ. Podrobná úprava vlastnického práva, jakož i jeho ochrany, je pak předmětem části třetí, hlavy druhé občanského zákoníku. Zakotvení a ochrana vlastnického práva představovaly základní prvky již v prvních lidskoprávních dokumentech, jako je Magna Charta Libertatum (1215), ale i v modernějších dokumentech, například francouzské Deklaraci práv člověka (1789), která vlastnické právo prohlásila za nedotknutelné a posvátné. Ochrana vlastnického práva je dnes chápána jako základní právní princip.

---

²⁸ Tamtéž.

²⁹ Tamtéž s. 65 a násl.

³⁰ ŠVESTKA, Jiří. In: DVOŘÁK, Jan a kol. *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. op. cit., s. 512.

Občanský zákoník v současné době rozeznává tyto základní žaloby související s ochranou vlastnického práva:³¹

- žaloba na vydání věci (reivindikační),
- žaloba záporní (negatorní).

Po bok výše uvedených žalob je možné řadit dále ještě žalobu určovací. Ta ovšem bývá někdy s ohledem na svoji univerzální povahu řazena mimo vlastnické žaloby. Ve stanovených případech přichází v úvahu ochrana svépomocí dle § 14 OZ.

---

³¹ SPÁČIL, Jiří. *Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 5-10.

2. Základní principy právní úpravy

V důsledku připuštění nabytí vlastnického práva od neoprávněného dochází k vytváření prostoru pro střet řady právních principů, které jsou občanskému právu, ale i obecněji soukromému právu vlastní. Řešení konfliktu mezi právy původního vlastníka a nabyvatele může být různé. Záleží na tom, k jakému právnímu principu se zákonodárce při formulaci právní úpravy přikloní. Rekodifikace občanského práva spolu s postupně se vyvíjející judikaturou s sebou přinesla mimo jiné i přechod od zásady nemožnosti nabýt vlastnické právo od neoprávněného k upřednostnění zásady ochrany práv nabytých v dobré víře. Vzhledem k výše uvedenému je vhodné tyto principy alespoň základním způsobem představit, vystihnout jejich podstatu a poukázat na to, jakým způsobem se v úpravě nabytí vlastnického práva od neoprávněného odrážejí.

Na tomto místě považuji z hlediska terminologie za vhodné, vypořádat se s rozdílem mezi právní zásadou a právním principem, resp. zdůvodnit následné (ne)užívání těchto pojmů dále v textu. Tyto pojmy se často používají promiscue.³² Nalezneme odlišné názory na to, zdali mají zcela totožný obsah či nikoliv. Někteří autoři je vnímají jako synonyma, jiní tyto termíny odlišují, přičemž pojem principu je zpravidla chápán jako obecnější a je užíván pro vyjádření zásad vlastních celému systému práva.³³ V tomto pojetí jsou tedy právní principy abstraktnější, jedná se o *ideu prozařující celý právní řád, nepsaný pramen práva, pravidlo tvořící základ určitého právního institutu, právního odvětví či dokonce celého právního řádu*.³⁴ Pojem zásada pak evokuje určitý pozitivismus a závaznost, ze které jsou eventuálně možné výjimky.³⁵ Dalo by se říci, že se jedná o rámcové pravidlo nevyklučující odchylky, či vybočení. Vzhledem k vymezení těchto pojmů výše je patrné, že některé dále uvedené principy budou rovněž zásadami, nicméně v rámci této kapitoly budu nadále s cílem zachovat jednotnou terminologii pracovat s obecnějším pojmem právní princip, avšak mám za to, že terminologické rozdíly mezi těmito pojmy nejsou zcela vyjasněné.

---

³² Např. VNENK, Vladislav. Editor Zuzana Vostrá. *Systematika právních principů a malá poznámka k funkci právních principů za mimořádných stavů*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2021, s. 11.

³³ HURDÍK, Jan. *Zásady soukromého práva*. Brno: Masarykova univerzita. 1998, s. 11, cit. dle KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, Ingrid. *Právní principy*. Brno: Masarykova univerzita.

³⁴ PETR, Bohuslav. Zásada „*nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*“ a problematika nabývání od nevládníka. *Právní rozhledy*, 2012, č. 20, s. 695.

³⁵ S tím souvisí užívání příslovce *zásadně* v právu, kde se užívá v jiném významu než v běžném jazyce. Zatímco běžný usus chápe *zásadně* jako synonymum pro *vždy* nebo *nezbytně*, v právním jazyce se použitím tohoto slova vyjadřuje, že určité tvrzení platí v běžných, obecných případech a situacích, avšak nikoliv nutně bezvýjimečně. Použití termínu *zásadně* může někdy existenci výjimek dokonce tacite naznačovat (MAREŠOVÁ, Hana. *Naše řeč – Zásadně souhlasíte? Naše řeč*. ročník 45. 1962. číslo 3, s. 77-82).

2.1. Princip *nemo plus iuris*

Tradiční princip *nemo plus iuris* (v plném znění *nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*) je jedním ze základních občanskoprávních principů, který má kořeny již v římském právu. Ve většině zdrojů je uváděn jako jeho autor Ulpianus.³⁶ V souladu s tímto principem platí, že nikdo nemůže převést na jiného více práv, než kolik sám má, resp. takový převod bude případně z tohoto důvodu absolutně neplatný. Výše formulované pravidlo se jeví jako logické, odpovídající obecné lidské zkušenosti. Pokud daná osoba nějaké právo nemá, nemůže ho platně převést na dalšího.

V některých situacích by však setrvání na tomto principu nemuselo být spravedlivé a dostávalo by se do rozporu s principem ochrany práv nabytých v dobré víře a rovněž s principem právní jistoty. Tak tomu bude zejména v případech, kdy zde absentuje vědomí nabyvatele o nedostatku oprávnění převodce na něj právo převést. Z pohledu nabyvatele uvedenou problematiku historicky řešil částečně princip *caveat emptor*, tedy necht' si dá pozor ten, kdo kupuje (nebo také pozor si má dát kupec). Tento princip byl však formulován s cílem vyloučit odpovědnost za vady věci, s výjimkou vad, které prodávající před kupujícím ve zlém úmyslu (*mala fide*) zakryl. Princip *nemo plus iuris* je proto jeho rozšířením, popřípadě doplněním.³⁷

Dospívám k závěru, že význam tohoto principu je v současné době oslabován, neboť je to například právě úprava nabytí vlastnického práva od neoprávněného, která umožňuje jeho prolomení. Vývoj tohoto principu se nese ve znamení rozšiřování výjimek z jeho uplatnění. Většina výjimek se zprvu týkala věcí movitých, postupně byl princip prolomen i ve vztahu k nabývání věcí nemovitých. V kontextu chápání nabytí vlastnického práva od neoprávněného jako originárního způsobu nabytí vlastně princip *nemo plus iuris*, vzato doslovně, porušován není, neboť vlastnické právo není na dobrověrného nabyvatele neoprávněným převedeno, nýbrž vzniká dobrověrnému nabyvateli *ex lege*.

2.2. Princip ochrany dobré víry

Ochrana dobré víry (princip ochrany práv nabytých v dobré víře) je také jedním z tradičních principů soukromého práva. V řešení problematice nabytí vlastnického práva od neoprávněného je pomyslnou protiváhou právního principu *nemo plus iuris*. Je třeba zdůraznit,

³⁶ Viz text Digest – D 50,17,54: *Ulpianus libro 46 ad edictum – Nemo plus iuris ad alium transferre potest, quam ipse habere*; římské právo nabytí od neoprávněného vůbec neumožňovalo (HORÁK, Ondřej a kol. *Absolutní majetková práva z historicko-srovnávací perspektivy. Vybrané otázky*. 2. vydání. Praha: Leges, 2021. s. 80).

³⁷ PÉTR, Bohuslav. Zásada „*nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*“ a problematika nabývání od nevládníka. *Právní rozhledy*, op. cit., s. 695.

že české právní prostředí se pokouší rozlišovat mezi dobrou vírou a tzv. poctivostí. Zákonodárce demonstroval snahu o toto rozlišení při formulaci právní úpravy v občanském zákoníku. Například ust. § 6 OZ hovoří o poctivosti, když stanoví, že každý má povinnost jednat v právním styku poctivě. Jedná se o generální klauzuli, jež se hlásí k poctivosti jako obecnému právnímu principu. Naopak například v ust. § 1110 OZ se setkáme s pojmem dobrá víra. Tendence rozlišovat oba uvedené pojmy neplyne pouze z užívání obou pojmů na odlišných místech kodexu, ale plyne přímo z ust. § 7 OZ zakotvujícího presumpci dobré víry a poctivosti, kde zákonodárce užívá těchto dvou pojmů přímo v jedné větě vedle sebe. Pokud by pojmy měly být chápány jako synonyma, bylo by stěží vysvětlitelné uvedení obou pojmů samostatně. S ohledem na demonstrované rozlišování se logicky nabízí otázka, jaký je mezi oběma pojmy obsahový rozdíl.

Poctivost lze chápat jako *určitý standard chování představující objektivní měřítko*.³⁸ Poctivost v právních vztazích vyžaduje čestnost, otevřenost a povinnost brát ohledy na zájmy druhé strany. Kdežto ochrana dobré víry se uplatní v situaci, kdy ten, kdo jedná, neví a ani nemohl vědět o určitých právně významných nedostacích, jedná se tedy o měřítko subjektivní. Nejvyšší soud definuje dobrou víru jako *stav, kdy jednající neví o určitých právně významných nedostacích souvisejících s jeho jednáním, a ani o nich vědět nemohl*.³⁹ Nebo také jako *přesvědčení nabyvatele, že nejedná bezprávně, když si např. přisvojuje určitou věc*.⁴⁰ Jde tedy o psychický stav, o vnitřní přesvědčení subjektu, které samo o sobě nemůže být předmětem dokazování. Předmětem dokazování mohou být pouze skutečnosti vnějšího světa, jejichž prostřednictvím se vnitřní přesvědčení projevuje navenek, tedy okolnosti, z nichž lze dovozovat přesvědčení příslušné osoby o její dobré víře. Opakem dobré víry je zlá víra. Hranice zlé víry se shodují se zaviněním, tedy s nevědomou nedbalostí jednajícího.⁴¹

Ve světle výše uvedeného je pak někdy užíváno rovněž pojmů subjektivní a objektivní dobrá víra. V tomto pojetí je objektivní dobrou vírou třeba rozumět poctivost. Nelze však vyloučit, že se ustálí spíše užívání pojmů dobrá víra a poctivost synonymicky. S ohledem na zákonodárcem zvolenou terminologii a demonstrovanou snahu rozlišovat mezi oběma pojmy lze jejich zaměňování označit spíše za nežádoucí. Nelze však současně přehlížet, že ani sám zákonodárce po hříchu nerozlišuje podle výše naznačeného dělení na všech místech kodexu. Tak například

---

³⁸ LAVICKÝ, Petr. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, § 7, marg. č. 3.

³⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2022, sp. zn. 23 Cdo 1837/2022.

⁴⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2007, sp. zn. 28 Cdo 3107/2006.

⁴¹ HURDÍK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. op. cit., s. 93.

§ 992 OZ nadepsaný jako *poctivá držba* zcela zjevně pojednává o držbě v (subjektivní) dobré víře. Ustanovení nemá co do činění s poctivostí, jakožto objektivním měřítkem chování. Je tak třeba vždy zkoumat, zdali dikce jednotlivých ustanovení skutečně ctí výše naznačené pojetí. V ABGB je v ustanoveních upravujících nabytí vlastnického práva od neoprávněného užíváno přídatného jména *redlich* od slova *Redlichkeit*. Tento výraz nelze přeložit jinak než jako poctivý, resp. poctivost. V poměrech výše uvedeného dělení se však jedná o subjektivní dobrou víru. Proto bude výrazů dobrá víra a poctivost nakonec stejně užito na některých místech práce promiscue. Subjektivní a objektivní dobrou víru nelze v žádném případě zaměňovat se subjektivním a objektivním hodnocením dobré víry, neboť to jsou kategorie odlišné.⁴²

Lze se setkat se závěrem, že dobrá víra ve smyslu subjektivním spíše není právním principem. Neuplatňuje se totiž jako určité objektivní kritérium (morální či mravní hodnotové pravidlo), jímž by mělo být poměřováno chování subjektů práva v konkrétních případech. Jednání nikoliv v dobré víře (tedy ve zlé víře), nemusí být vždy jednáním či chováním nemorálním. V některých případech může být subjektivní dobrá i zlá víra kategoriemi hodnotově neutrálními.⁴³ Takovým závěrům lze dát za pravdu, avšak současně je třeba zdůraznit, že tyto závěry jsou dovozeny ve vztahu k dobré víře jako takové, popřípadě k její presumpci, nikoliv ve vztahu k potřebě její ochrany. Mezi tím je třeba rozlišovat. V principu ochrany dobré víry je vyjádřena potřeba chránit osoby v dobré víře jednající a takový princip je vyjádřením omluvitelnosti určité nevědomosti. Neznamená to nutně, že daný vnitřní psychický stav osoby je třeba hodnotit vždy pozitivně. Tento princip osobám nepřikazuje, aby byly, pokud možno, co nejčastěji v dobré víře. Totiž pak by například rozsáhlejší investigativní aktivita vůči osobě převodce (nad rámec toho, co lze po nabyvateli spravedlivě požadovat) ve výsledku narušující dobrou víru nabyvatele, byla v rozporu s takovým principem, což by byl závěr stěží akceptovatelný. Tento princip říká pouze to, že v některých případech stav, kdy jednající neví o určitých právně významných nedostatcích souvisejících s jeho jednáním, zasluhuje ochrany. Docházím proto k závěru, že ochrana dobré víry právním principem je, a to bez ohledu na skutečnost, že subjektivní dobrá víra sama o sobě nepředstavuje nutně morální či mravní hodnotové pravidlo. O ochraně dobré víry jako o obecném principu právním se na okraj vyjádřil Nejvyšší soud v některých aktuálních rozhodnutích týkajících se nabytí vlastnického práva od neoprávněného.⁴⁴

⁴² ZAPLETAL, Jiří. Zásada dobré víry a její uplatnění v soukromém právu. *Právní rozhledy*, 2006, č. 2, s. 60-64.

⁴³ DOŘIČÁK, Lukáš. *Dobrá víra jako právní zásada?* [online]. In: epravo.cz, 2017.

⁴⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2023, sp. zn. 24 Cdo 83/2023 nebo také usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2022, sp. zn. 20 Cdo 1040/2022.

2.3. Princip právní jistoty

Právní jistotou se rozumí uspokojivá míra předvídatelnosti, a to jak předvídatelnosti práva, tak i postupu orgánů veřejné moci. Tento princip se tak projevuje ve všech fázích tvorby práva, jeho realizace a aplikace. Právní jistota znamená, že kdo se spoléhá na platné právo nebo na postup orgánu veřejné moci, by neměl být ve svém očekávání nepřiměřeně zaskočen. Mělo by tak být chráněno jeho legitimní očekávání. Právní jistota neznamena nutně spravedlnost, ale spíše spolehlivost, stabilitu, příklon ke stálosti, vyvarování se překvapivých závěrů.⁴⁵

Na rozdíl od principu *nemo plus iuris*, nebo principu ochrany dobré víry ho v pomyslném vážení práv původního vlastníka a nabyvatele nelze přiřadit ani k jedné z těchto stran, neboť působí šířeji. V každodenním životě nalezneme řadu situací, kdy bude zcela legitimní a předvídatelné, že nabyvatel i přes rozpor s principem *nemo plus iuris* vlastnické právo nabývá. Některé široce vymezené výjimky z tohoto principu by však mohly vést až k nepředvídatelným závěrům a obcházení práva. Na jedné straně je tak třeba optikou tohoto principu poměřovat zájem vlastníka na tom, že nepozbude vlastnické právo k věci jinak než jím aprobovaným způsobem, na druhé straně zájem na ochraně dobrověrných nabyvatelů, kteří by pak mohli být ponecháni v nejistotě ohledně platnosti převodu, ačkoliv z okolností případu nikterak nešlo dovozovat závěr, že převodce vlastnické právo nemá, resp. nemá ani oprávnění vlastnické právo převést. Nad rámec výše uvedeného pod princip právní jistoty řadíme také zákaz retroaktivity a retroaktivního výkladu právních norem.⁴⁶ Princip právní jistoty je součástí principu právního státu, ústavním soudem je dovozován již z čl. 1 odst. 1 Ústavy.⁴⁷

2.4. Princip materiální publicity veřejných seznamů

Na výše představený princip právní jistoty navazuje princip materiální publicity veřejných seznamů. Dle tohoto principu svědčí stav zapsaný ve VeřS ve prospěch toho, kdo jednal v důvěře ve správnost takového stavu (údaje). Upřednostnění pozice nabyvatele s odkazem na zápis ve veřejném seznamu ve všech případech by však nebylo správné, proto i v těchto případech vstupuje do popředí princip ochrany (pouze) dobré víry. Princip materiální publicity je řešením střetu mezi principem ochrany dobré víry nabyvatele, který nabyl právo od neoprávněného spoléhaje na stav zapsaný ve VeřS a principem ochrany skutečného vlastníka či jiného oprávněného, jehož právo však z nějakého důvodu není ve VeřS zapsáno.⁴⁸

⁴⁵ HURDÍK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva.* op. cit., s. 90.

⁴⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 8. 6. 1995, sp. zn. IV. ÚS 215/94.

⁴⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 24. 5. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 16/93.

⁴⁸ PAVLŮ, Robert. In: *Komentář Beck 2023*, § 984, marg. č. 1.

Nejtypičtějším VeřS ve smyslu občanské zákoníku je katastr nemovitostí, ale v souvislosti s věcmi movitými lze zmínit také například plavební a námořní rejstřík. Veřejným seznamem naopak není například registr silničních vozidel.⁴⁹

2.5. Dílčí závěr

Při řešení střetu práv nabyvatele a původního vlastníka jsme postaveni do nelehké situace, je totiž třeba se přiklonit buď na stranu původního vlastníka a chránit jeho vlastnické právo, nebo na stranu dobrověrného nabyvatele a chránit jeho dobrou víru v oprávnění převodce převést vlastnické právo k věci. Ve světle toho se nese i celá odborná diskuse okolo právní úpravy nabytí vlastnického práva od neoprávněného.

Úplný příklon k první z variant by znamenal absolutní nemožnost převodu vlastnického práva bez projevu vůle původního vlastníka, tedy úplné zachování principu *nemo plus iuris*. Toto řešení by patrně vedlo k tomu, že by nabyvatelé kontrahovali pouze s prověřenými převodci, u nichž by mohli dostatečným způsobem ověřit jejich vlastnické právo, jakož i vlastnické právo jejich právních předchůdců. To by mělo negativní dopad na plynulost a celkové fungování trhu. Naopak úplný příklon právní úpravy na stranu dobrověrného nabyvatele by v důsledku znamenal vymezení jedné široce pojaté všeobecné generální klauzule nerozlišující mezi jednotlivými druhy věcí a situací. Problematika nabytí vlastnického práva od neoprávněného je navíc specifická v tom, že není nikdy možné v konkrétních situacích vyhovět oběma subjektům a jeden princip musí nutně převážet nad druhým, neboť vlastnické právo nemůže zůstat zachováno oběma. Můžeme si položit otázku, zdali je institut nabytí vlastnického práva od neoprávněného legitimní. V jeho důsledku totiž vlastník proti své vůli pozbývá vlastnické právo k určité věci. V případech nabytí vlastnického práva od neoprávněného dochází v podstatě k nucenému pozbytí vlastnického práva původního vlastníka. Na druhé straně však stojí zájem na zachování plynulosti trhu a zajištění ochrany poctivého obchodu. Proto je v odůvodněných případech upřednostněna dobrá víra nabyvatele. Zákonodárce přitom nesmí zcela rezignovat na ochranu práv ani jedné ze stran a přijaté řešení musí být spravedlivé. V tomto smyslu se vyjádřil Ústavní soud ještě před přijetím současné právní úpravy, když konstatoval následující:

„Jelikož princip ochrany dobré víry nového nabyvatele působí proti principu ochrany vlastnického práva původního vlastníka, je nutno najít praktickou konkordanci mezi oběma

---

⁴⁹ Jelikož je poskytnutí údajů z registru silničních vozidel vázáno na prokázání právního zájmu fyzické či právnické osoby, není registr silničních vozidel veřejným seznamem ve smyslu § 1109 OZ, neboť není splněna jedna z definičních podmínek veřejného seznamu, a to přístupnost této evidence bez omezení (cit. z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2017, sp. zn. 22 Cdo 5330/2015).

*protikladně působícími principy tak, aby zůstalo zachováno maximum z obou, a není-li to možné, pak tak, aby výsledek byl slučitelný s obecnou představou spravedlnosti.*⁵⁰

Je třeba uzavřít, že střet těchto principů nebude vhodné vyřešit úplným převážením jednoho nad druhým, nýbrž nalezením tzv. zlaté střední cesty. Jednalo by se o takové nastavení právní úpravy, které by znamenalo citlivé stanovení výjimek z principu *nemo plus iuris*. Snahu o nalezení takového kompromisu představuje i současná právní úprava. V následující kapitole této práce bude mimo jiné představeno, jakým způsobem se se střetem těchto principů vypořádala.

---

⁵⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. II. ÚS 165/11.

3. Právní úprava nabytí vlastnického práva od neoprávněného v OZ

Občanský zákoník obsahuje úpravu nabytí vlastnického práva od neoprávněného v části třetí, hlavě II., oddílu 2, pododdílu 8, konkrétně v ust. § 1109 až § 1113 OZ. Úprava je systematicky zařazena mezi další způsoby nabytí vlastnického práva, přičemž ve výčtu jednotlivých způsobů nabytí vlastnického práva ji v občanském zákoníku nalezneme jako poslední za úpravou převodu vlastnického práva. Pro snazší orientaci považuji za vhodné již na tomto místě krátce nastínit obsah pododdílu 8. Ustanovení tohoto pododdílu obsahují dvě skutkové podstaty obsažené v § 1109 a v § 1111 OZ. Vedle toho jsou v následujících ustanoveních obsaženy výluky ze skutkových podstat.⁵¹ Nelze však zapomenout ještě na ust. § 984 OZ provádějící princip materiální publicity VeřS. To se však týká výlučně nabytí vlastnického práva k věci zapisované do VeřS. Zjednodušeně lze uvést, že ust. § 1109 až 1113 OZ se týkají věci nezapisovaných do VeřS a § 984 OZ se vztahuje na věci zapisované do VeřS.

Základní ustanovení týkající se nabytí vlastnického práva od neoprávněného lze shrnout do následující přehledové tabulky:

Ustanovení	Věcná působnost	Presumpce dobré víry nabyvatele	Podmínka úplatnosti
§ 1111 (generální klauzule)	Movité věci	Ne	Ne
§ 1109 (privilegované skutkové podstaty)	Věci nezapisované do VeřS (movité i nemovité)	Ano	Ano; s výjimkou písm. d)
§ 1110 (výlučka z § 1109 a § 1111)	Použité movité věci	Ano	Ano
§ 984	Věci zapisované do VeřS	Ano	Ano

3.1. Základní podmínky nabytí vlastnického práva od neoprávněného

Jelikož jsou některé podmínky nabytí vlastnického práva od neoprávněného společné pro všechny případy, tedy bez ohledu na to, které konkrétní ustanovení se na daný případ aplikuje, je na místě je shrnout v této úvodní podkapitole na jednom místě. V rámci zkoumání těchto podmínek považuji za podstatné připomenout, že mezi nabytím vlastnického práva od

⁵¹ Jedná se o ust. § 1110, 1112 a 1113 OZ.

oprávněného a od neoprávněného je jediný, byť sice zásadní rozdíl, pouze v osobě zcizitele (převodce), kterému zde nesvědčí oprávnění vlastnické právo převést. Ve zbytku potom platí obecná úprava nabývání vlastnického práva, tak jak byla popsána v první kapitole této práce.

Základní podmínkou nabytí od neoprávněného je existence právního důvodu nabytí vlastnického práva. Musí existovat platně uzavřená a účinná smlouva, která netrpí jinými vadami než v osobě převodce. V této souvislosti poukazuji na ust. § 1760 OZ, dle kterého samotný nedostatek převodcova dispozičního oprávnění nezpůsobuje neplatnost převodní smlouvy.

K tomu přistupuje požadavek dobré víry nabyvatele, která musí být přítomna jak podle generální klauzule, tak i v případě privilegovaných skutkových podstat, ale i dle § 984 OZ týkajícího se nabývání věcí zapisovaných do VeřS. Platí tedy, že dobrá víra musí být přítomna vždy a je proto základním předpokladem nabytí vlastnického práva od neoprávněného. Je však třeba rozlišovat případy, kdy se dobrá víra nabyvatele presumuje a kdy ji bude muset nabyvatel v případném sporu prokazovat, to ovšem nemění ničeho na uvedeném závěru. Naopak převodcova dobrá víra je irelevantní a pro aplikaci ustanovení o nabytí vlastnického práva od neoprávněného je určující toliko pouze dobrá víra nabyvatele. Z procesního hlediska je posouzení otázky dobré víry věcí úvahy soudu v nalézacím řízení. V dovolacím řízení je zásadně nepřezkoumatelná, dovolací soud ji však přezkoumá v případě, kdy by byla zjevně nepřiměřená. Tento právní názor je v judikatuře Nejvyššího soudu ustálen.⁵² Posouzení dobré víry nabyvatele v oprávnění převodce věc převést je otázkou právní, nikoliv skutkovou,⁵³ je však založeno na zjištěném skutkovém stavu.⁵⁴ Pro případ, že by na straně nabyvatele bylo více osob nabývajících věc do spoluvlastnictví, bylo by třeba posuzovat víru každé z nich samostatně. Nelze proto vyloučit, že by se vlastníky v rozsahu svých spoluvlastnických podílů na základě úpravy nabytí od neoprávněného staly pouze některé z osob.⁵⁵

K výše uvedenému někdy přistupuje požadavek úplatnosti převodu. Obecně lze konstatovat, že právní úprava úplatnost převodu nevyžaduje, v celé řadě případů však stanoví odlišně (k tomu ještě níže v rámci rozboru konkrétních ustanovení). V souvislosti s tím vyvstává otázka, jak

---

⁵² Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2002, sp. zn. 22 Cdo 1689/2000, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2020, sp. zn. 21 Cdo 3433/2020 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2022, sp. zn. 23 Cdo 1837/2022, stejně se k otázce přezkumu dobré víry staví rakouský Nejvyšší soudní dvůr, např. rozhodnutí pod sp. zn. 8 Ob 127/22t.

⁵³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2003, sp. zn. 22 Cdo 1426/2002.

⁵⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 4. 2021, sp. zn. 24 Cdo 221/2021.

⁵⁵ ROUČEK, František a SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému, díl II, § 285-530*. op. cit., s. 320, marg. č. 6.

hodnotit převody, u kterých je protiplnění záměrně ve zcela zjevném nepoměru a účelem kontrahentů je pouze předstírat úplatnost převodu.⁵⁶ Takové právní jednání teorie označuje za disimulované. Ačkoliv by v takovém případě bylo nějaké protiplnění poskytnuto, vyloží se takové právní jednání dle jeho skutečné povahy – v těchto případech tedy jako darování (bezúplatné právní jednání).⁵⁷

Základním předpokladem nabytí naopak obecně není ujmoutí se držby věci, pokud to ovšem nemělo za následek vyvolání dostatečné pochybnosti vylučující dobrou víru nabyvatele.

Pro aplikaci právní úpravy se dále musí jednat o věc spadající do její věcné působnosti. Komplikovanou otázkou je především potenciální aplikace příslušných ustanovení na věci nehmotné – např. pohledávky. S ohledem na zařazení úpravy dispozice s pohledávkou ve zvláštních ustanoveních obligačního práva E. Dobrovolná dochází k závěru, že se úprava na pohledávky neaplikuje. Úprava nabytí vlastnického práva od neoprávněného se totiž obecně nevztahuje na vznik závazkových práv, ale dopadá pouze na práva věcná. K závěru o nemožnosti aplikace úpravy na pohledávky dochází také A. Thöndel nebo P. Bezouška.⁵⁸ Zároveň je však pohledávka věcí movitou (§ 489 OZ), byť nehmotnou, a tak není aplikace úpravy nabytí od neoprávněného apriori vyloučena. Proto například M. Zvára dochází k závěru, že se na nabytí pohledávky od neoprávněného úprava aplikuje.⁵⁹ Je však nutné se vypořádat s otázkou, na čem je potenciálně možné zakládat dobrou víru nabyvatele. Nabízí se uvažovat například o dokumentech poskytnutých postupníkem prokazujících nabytí pohledávky. Ty však nestanoví ničeho ohledně existence pohledávky pro daný okamžik. Pohledávka již mohla v mezidobí zaniknout splacením. Přikláním se k závěru, že pohledávku od neoprávněného nabýt nelze. Ochranu dobré víry nabyvatele ospravedlňuje především legitimační funkce držby, která je přítomna jen v případě hmotných věcí, ne však v případě pohledávek. V případě pohledávek tak není na čem dobrou víru nabyvatele založit.

Dále je otázkou, zdali se úprava vztahuje na nabytí obchodního podílu nevtěleného do cenného papíru. Obchodní podíl je věcí, pokud to připouští jeho povaha a neplyne-li ze zákona něco jiného (§ 979 OZ). Z tohoto důvodu není aplikace úpravy na nabytí obchodního podílu nevtěleného do cenného papíru apriori vyloučena. Autoři Komentáře Beck 2023 dochází

---

⁵⁶ K ekvivalenci plnění např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2019, sp. zn. 22 Cdo 2769/2018.

⁵⁷ HANDLAR, Jiří. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. op. cit., § 555, marg. č. 6-10.

⁵⁸ THÖNDEL, Alexandr. In: Komentář WK 2022, § 1109; BEZOUŠKA, Petr. Smluvní zákaz postoupení pohledávky (*pactum de non cedendo*). *Právní rozhledy*, 2015, č. 11, s. 381-390.

⁵⁹ ZVÁRA, Michael. Účinky smluvního zákazu postoupení pohledávky. *Právní rozhledy*, 2015, č. 9, s. 316-323.

k závěru, že je nabytí obchodního podílu nevtěleného do cenného papíru od neoprávněného třeba připustit, ale jen pokud skutečný vlastník opomíjel po delší dobu snahu o nápravu nesprávného zápisu v OR, přičemž inspiraci nacházejí v německé právní doktríně.⁶⁰ Nabyvateli nepostačí odkázat na zápis v obchodním rejstříku, neboť ten není veřejným seznamem. Dále je třeba přihlídnout k době, po jakou byl převodce k okamžiku převodu podílu zapsán do obchodního rejstříku jako společník, zda byla nesprávnost zápisu přičitatelná skutečnému vlastníkovu a zda vlastník v přiměřené době usiloval o nápravu.⁶¹ S tímto závěrem se lze ztotožnit, ačkoliv prozatím existuje pouze judikatura nižších soudů.

3.2. Generální klauzule

Obecnou skutkovou podstatu nabytí movité věci nezapisované do VeřS od neoprávněného (generální klauzuli) obsahuje ust. § 1111 OZ. Ta má svým rozsahem pokryt nepředvídatelnou, avšak definovanou, množinu případů.⁶² Za povšimnutí stojí, že tato obecná skutková podstata není v rámci právní úpravy nabytí vlastnického práva od neoprávněného zařazena na prvním místě. To částečně souvisí s teoreticky komplikovanou charakteristikou tohoto ustanovení. Existují v podstatě dvě možnosti, jak na toto ustanovení nahlížet. Buď se jedná o obecné pravidlo, základní koncepci, a tedy generální klauzuli anebo o ustanovení zbytkové. Komentář WK 2022 ustanovení v nadpisu označuje jako *nabytí za jiných okolností než podle § 1109 a § 1110*, aniž by se přímo přikláněl k jedné ze dvou uvedených variant.⁶³ Komentář Beck 2023 jej označuje v nadpisu za *základní skutkovou podstatu* nebo dále v textu též jako *obecnou skutkovou podstatu nabytí nezapsané movité věci od neoprávněného*.⁶⁴ Ať už přijmeme jeden či druhý závěr, je jisté, že aplikace tohoto ustanovení přichází v úvahu až tehdy, pokud není naplněna žádná z privilegovaných skutkových podstat uvedených v § 1109 OZ. Jakékoli hodnocení splnění podmínek pro nabytí vlastnického práva od neoprávněného tedy bude vždy třeba začít u § 1109 OZ, ať již na generální klauzuli pohlížíme z hlediska teoretického jakkoliv. Ačkoliv jsem si vědom toho, že aplikace tohoto ustanovení bude v praxi limitována častým výskytem případů spadajících pod privilegované skutkové podstaty uvedené zejména pod písm. b) a c) § 1109 OZ, nemělo by to mít vliv na chápání ust. § 1111 OZ jako obecnějšího

⁶⁰ PETROV, Jan. In: Komentář Beck, 2023, § 1109, marg. č. 6.

⁶¹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. 4. 2022, sp. zn. 5 Cmo 24/2022-620 cit. dle ČERNÁ, Stanislava. O věcných, obligačních a korporálních právech k nevtělenému podílu ve společnosti s ručením omezeným – obecně a speciálně o předkupním právu. *Právní rozhledy*, 2023, č. 9, s. 305.

⁶² THÖNDEL, Alexandr. Nemo plus iuris, nabytí od neoprávněného. In: BĚLOVSKÝ, Petr, STLOUKALOVÁ, Kamila. Ed. *Caro amico: 60 kapitol pro Michala Skřejpka, aneb, Římské právo napříč staletími*. Praha: Auditorium, 2017, s. 478.

⁶³ THÖNDEL, Alexandr. In: Komentář WK 2022, § 1111.

⁶⁴ PETROV, Jan. In: Komentář Beck 2023, § 1111, marg. č. 1.

a základního pro nabývání vlastnického práva od neoprávněného, neboť skutkově opravdu dopadá na nejširší množinu teoreticky myslitelných případů. V této práci budu tedy ust. § 1111 OZ nadále označovat za generální klauzuli, ačkoliv v něm lze spatřovat i určité rysy zbytkového ustanovení, mimo jiné i pro jeho méně časté využití v praxi ve srovnání s § 1109 OZ.⁶⁵

Na úvod lze předestřít, že nabytí vlastnického práva na základě tohoto ustanovení bude pro nabyvatele komplikovanější, než je tomu v případě privilegovaných skutkových podstat, znamená pro nabyvatele určitý přísnější režim. Zásadním předpokladem nabytí vlastnického práva od neoprávněného podle generální klauzule je totiž prokázání dobré víry nabyvatelem. Jedná se o vyloučení uplatnění domněnky dobré víry ve smyslu § 7 OZ.⁶⁶ Naopak není vyžadována úplatnost převodního právního jednání, dikce ustanovení v tomto ohledu hovoří jasně.⁶⁷ Z pohledu teorie to však lze považovat za problematické a ústavní konformita takové úpravy je sporná.⁶⁸ Stěžejním předpokladem nabytí vlastnického práva je však i v případě generální klauzule dobrá víra nabyvatele, kterou nabyvatel musí při nabytí dle tohoto ustanovení navíc prokazovat. To může být za určitých okolností dostatečným vyvažujícím prvkem. Při bezúplatném nabytí je totiž třeba na dobrou víru nabyvatele klást přísnější požadavky, neboť již skutečnost, že věc určité nenulové hodnoty je nabývána bez jakéhokoliv protiplnění, může sama o sobě vyvolávat pochyby. To nemusí platit v případech, kdy úmysl někoho skutečně obdarovat bude upřímný a bude vyplývat například ze zvláštního poměru mezi osobami. Vzhledem k dikci ustanovení se přikláním k tomu, že dovozovat podmínku úplatnosti výkladem v tomto případě není možné. Absenci požadavku úplatnosti se tak nabízí vyvažovat kladením přísnějších nároků na investigativní aktivitu nabyvatele a bezúplatné nabytí připustit pouze za okolností vyvolávajících značnou intenzitu nabyvatelovy dobré víry.⁶⁹

Dle generální klauzule nedojde k nabytí vlastnického práva, pokud se (původnímu) vlastníkovi podaří prokázat, že věc pozbyl ztrátou nebo činem povahy úmyslného trestného činu. Vzhledem k dikci ustanovení je patrné, že budou existovat případy, kdy ani prokázání dobré víry nabyvatelem nepostačí k nabytí vlastnického práva dle generální klauzule. Zejména prokázání dobré víry může být v praxi komplikované. Zároveň to však nelze hodnotit negativně, když

---

⁶⁵ K tomuto závěru dochází např. PESLAR, Oldřich. *Je generální klauzule nabytí vlastnického práva od neoprávněného opravdu generální?* [online]. In: Právní prostor, 2016.

⁶⁶ K tomu také usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2019, sp. zn. 22 Cdo 240/2019.

⁶⁷ Ohledně toho shodně PETROV, Jan. In: Komentář Beck 2023, § 1111, marg. č. 4 a THÖNDEL, Alexandr. In: Komentář WK 2022, § 1111.

⁶⁸ PETROV, Jan. In: Komentář Beck 2023, § 1111, marg. č. 4.

⁶⁹ Tamtéž.

případy zvláště hodné ochrany dobrověrného nabyvatele jsou upraveny v rámci privilegovaných skutkových podstat.

Ustanovení jazykově zjevně nedopadá na věci nemovité. Je to z toho důvodu, že většina (zapisovaných) nemovitých věcí se od neoprávněného bude nabývat, budou-li splněny podmínky, podle ustanovení provádějícího materiální publicitu veřejných seznamů (§ 984 OZ). Je ale třeba vzpomenout i na věci nemovité nezapisované do VeřS. Existence nemovitostí nezapsaných v katastru nemovitostí je dána tím, že zákon č. 256/2013 Sb., katastrální zákon, v § 3 obsahuje taxativní výčet nemovitostí zapisovaných do katastru nemovitostí, který je však užší než definice věci nemovité dle OZ.⁷⁰ L. Dořičák ve svém příspěvku pro Právní rozhledy uvádí jako příklad takové nezapisované nemovité věci vinný sklep.⁷¹ Tento příklad je přílehlavý, neboť se jedná o podzemní stavbu se samostatným účelovým určením ve smyslu § 498 OZ a jako taková není součástí pozemku a současně nepodléhá evidenci ani jako samostatná stavba, proto se na ni nevztahuje § 984 OZ.

Aplikace § 1111 OZ na nezapisované nemovité věci by byla případně možná pouze za použití analogie. L. Dořičák dochází k tomu, že analogie bude v tomto případě přípustná, přestože se jedná o rozšiřování okruhu věcí, ke kterým bude v důsledku oslabena ochrana vlastnického práva ve prospěch dobrověrného nabyvatele.⁷² Pro takový závěr uvádí zejména následující argumenty. Zákonodárce patrně vědomě připustil nabytí nezapisovaných věcí nemovitých od neoprávněného za užití ust. § 1109 OZ. Důvodová zpráva o tom mlčí, nicméně díky ustanovení (věc, která není zapsána ve VeřS) ukazuje na potřebu zahrnout pod toto ustanovení vedle věcí movitých nezapisovaných do veřejných seznamů rovněž nezapisované věci nemovité. Zákonodárce tak výjimku z pravidla – možnost nabytí vlastnického práva k nezapsané nemovitosti od neoprávněného z hlediska politicko-hodnotového již připustil, a to dokonce za pro nabyvatele výhodnějších podmínek privilegované skutkové podstaty v § 1109 OZ. Z tohoto důvodu považuje argumentaci nepřípustností rozšiřování výjimek z pravidla za nepřijatelnou.⁷³ Dále zmiňuje také hodnotové hledisko a zásadu rovnosti. Není totiž zřejmé, proč by právě věci nemovité neevidované ve veřejném seznamu měly být z dosahu § 1111 OZ vyloučeny. Závěrem nevylučuje, že se s odkazem na staročeskou doktrínu ustálí právní názor spočívající v celkovém

---

⁷⁰ *Nemovité věci jsou pozemky a podzemní stavby se samostatným účelovým určením, jakož i věcná práva k nim, a práva, která za nemovité věci prohlásí zákon. Stanoví-li jiný právní předpis, že určitá věc není součástí pozemku, a nelze-li takovou věc přenést z místa na místo bez porušení její podstaty, je i tato věc nemovitá (§ 498 OZ).*

⁷¹ DOŘIČÁK, Lukáš. Věcné zaměření klauzulí nabytí od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2017, č. 18, s. 611.

⁷² Tamtéž.

⁷³ Tamtéž.

vyločení nezapisovaných nemovitých věcí z nabývání od neoprávněného, avšak takový právní názor by měl být konzistentní ve vztahu ke všem klauzulím nabytí vlastnického práva od neoprávněného.⁷⁴ S možností analogického použití generální klauzule na nezapisované nemovité věci nesouhlasí komentář Beck 2023, důvody však blíže nerozvádí.⁷⁵

Ačkoliv jsou podmínky pro nabyvatele u § 1109 OZ skutečně výhodnější, je třeba také vzít v úvahu, že výhodnější režim spočívající hlavně v presumpci dobré víry dopadá jen na případy privilegovaných skutkových podstat, tudíž se nepoužije vždy, ale jen v rámci specifických případů dle písm. a) až f). Dále se vztahuje pouze na úplatná nabytí (s výjimkou písm. d). Výhodnější podmínky pro nabyvatele jsou opodstatněny právě existencí těchto relevantních okolností (úplatnost a specifčnost případu, pro kterou došlo k zařazení do výčtu privilegovaných skutkových podstat). Zákonodárce nad to nabytí některých věcí dle generální klauzule přímo explicitně vyloučil v ust. § 1113 OZ (například cenné papíry na doručitele).⁷⁶ Věci nemovité nezapisované do VeřS proto nejsou jedinou skupinou věcí, pro které zákonodárce vyloučil aplikaci generální klauzule, ale zároveň připustil jejich nabytí dle § 1109 OZ pro nabyvatele za výhodnějších podmínek. Byť v tomto případě to zákonodárce neučinil prostřednictvím § 1113 OZ, ale již skrze samotnou formulaci věcné působnosti generální klauzule. Nad to pro současnou úpravu nabytí vlastnického práva od neoprávněného obsaženou v § 1109 až § 1113 OZ považují mimo jiné za typické, poměrně detailní rozlišování mezi věcnou působností jednotlivých ustanovení (rozlišování na věci nezapisované do VeřS, věci movité, movité věci použité atd.). V kontextu toho se pak nezařazení věcí nemovitých nezapisovaných do VeřS do působnosti generální klauzule nejeví zcela překvapivé. Ačkoliv argumenty pro potřebu aplikace § 1111 i na věci nemovité nezapisované do VeřS považují za opodstatněné, docházím k závěru, že takto rozsáhlé využití analogie jako aktu aplikace práva by vedlo k nahrazování role zákonodárce, a není proto přípustné. K rozšíření věcné působnosti tohoto ustanovení na věci nemovité nezapisované do VeřS by muselo dojít pouze změnou právní úpravy, pokud nemá výše uvedené rozlišování mezi různými druhy věcí v rámci jednotlivých skutkových podstat zůstat bez významu. V minulosti však již Ústavní soud v podstatě dotvořil tehdy neexistující úpravu nabytí vlastnického práva od neoprávněného ve vztahu k nemovitým věcem zapisovaným do VeřS, aniž by došlo ke změně právní úpravy (k tomu srov. podkapitulu 3.6. této práce). Tehdejší situace však byla nesrovnatelně závažnější,

---

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ PETROV, Jan. In: Komentář Beck 2023, § 1111, marg. č. 5.

⁷⁶ Podle § 1113 OZ se ustanovení § 1110 až § 1112 nepoužijí, pokud se jedná o věci taxativně vypočtené, jejichž nabytí však zákonodárce zároveň připouští podle § 1109 OZ upravujícího privilegované skutkové podstaty.

a tak spíše opodstatňovala takový zásah ze strany soudu. Navíc tehdy právní úprava nabytí vlastnického práva od neoprávněného téměř absentovala, dnes již komplexní právní úprava existuje, ačkoliv může v některých ohledech například právě toto řešení vyvolávat pochybnosti. Prolomení jazykového výkladu judikaturou za použití analogie tak nepovažují za pravděpodobné.

Nejčastěji toto ustanovení nalezne uplatnění tam, kde bude docházet k převodu movitých věcí běžné potřeby, avšak převodcem nebude podnikatel nebo se tak nebude dít při jeho podnikatelské činnosti v rámci běžného obchodního styku (např. ve vztazích mezi dvěma spotřebiteli). Dále také tam, kde nebude naplněna podmínka úplatnosti.

3.3. Privilegované způsoby nabytí

Jak již bylo zmíněno v podkapitole věnované generální klauzuli, zákonodárce přistoupil k zařazení výčtu případů, kdy dochází k nabytí vlastnického práva k věcem nezapsaným ve VeřS a u kterých se dobrá víra nabyvatele v souladu s ust. § 7 OZ presumuje. To je zásadní rozdíl oproti generální klauzuli. Je tedy na původním vlastníku, aby zde dokazoval absenci dobré víry na straně nabyvatele. Tento závěr nebyl zprvu přijímán bez výhrad.⁷⁷ Z uvedeného vyplývá, že privilegium uvedených skutkových situací spočívá v mírnějších podmínkách pro nabytí. Oproti generální klauzuli lze na základě této úpravy nabýt rovněž věci ztracené či kradené. Jedinou obranou původního vlastníka proti nabytí vlastnického práva nabyvatelem je zpochybnění jeho dobré víry. Uvedené mírnější podmínky nabytí se aplikují, pokud k nabytí došlo za současného objektivního naplnění některé ze skutkových podstat § 1109 písm. a) až f). Privilegované skutkové podstaty mají dle znění § 1109 OZ dopadat na věci nezapisované do VeřS, proto není pojmově vyloučena aplikace jak na věci movité, tak na věci nemovité.⁷⁸ Jednotlivým skutkovým podstatám se budu věnovat níže.

3.3.1. Ve veřejné dražbě

Na prvním místě pod písm. a) nalezneme skutkovou podstatu nabytí ve veřejné dražbě. Podle ustanovení § 1109 písm. a) OZ se vlastníkem věci stane ten, kdo získal věc, která není zapsána

---

⁷⁷ *ObčZ v § 1109 pouze stanoví, že nabytí jedním z „privilegovaných“ nabývacích způsobů uvedených pod písmeny a)–f) musí prokazovat nabyvatel. Nabyvatel by však dle našeho názoru měl také prokazovat okolnosti, za kterých nabyl vlastnické právo. Je to právě on, kdo má k podání důkazu o existenci své dobré víry nejbližší (DOBROVOLNÁ, Eva. In: SPÁČIL, Jiří a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, § 1109, marg. č. 29).*

⁷⁸ Např. rakouská právní úprava obsažená v § 367 ABGB se však na věci nemovité vůbec nevztahuje (srov. kapitolu 4 této práce).

ve veřejném seznamu a byl vzhledem ke všem okolnostem v dobré víře v oprávnění druhé strany navrhnout provedení veřejné dražby na základě řádného titulu, pokud k nabytí došlo ve veřejné dražbě. Na nabytí ve veřejné dražbě se dle § 1113 OZ neaplikují ustanovení § 1110 až § 1112 OZ.

Vydražitel za splnění podmínek nabývá vlastnické právo příklepem i v případě, že dražebník nebyl vlastníkem dražené věci. Cílem je chránit právní jistotu a legitimní očekávání nabyvatele, který nabyl vlastnické právo úkonem orgánu požívajícího jistou veřejnou autoritu.⁷⁹ Problematickým je výklad pojmu veřejná dražba. Problém spočívá zejména v tom, že rozlišujeme několik druhů dražeb. Hned na úvod je třeba uvést, že veřejnou dražbou nejsou dražby (aukce) typu e-Bay nebo Aukro na internetových portálech, neboť se jedná o dražby soukromé. Pokud jde o veřejné dražby podle VeřDr nebo i veřejné dražby probíhající v rámci výkonu rozhodnutí podle OSŘ nebo podle EŘ, k nabytí vlastnického práva od neoprávněného v těchto dražbách dochází již silou právní úpravy uvedených *leges specialis*.⁸⁰ Proto v odborné literatuře vyvstávají otázky, na jaké dražby se vlastně ustanovení vůbec aplikuje (pokud vůbec na nějaké). Sporné je především to, zdali se ustanovení použije na veřejné dražby v režimu veřejného práva. Komentář WK 2022 k tomu uvádí, že OZ včetně důvodové zprávy hovoří o veřejné dražbě bez dalšího, aniž by se dále rozlišovalo, zda se jedná o veřejnou dražbu podle VeřDr, nebo je možné pod pojem veřejná dražba navíc vztáhnout též dražby prováděné v rámci výkonu rozhodnutí nebo exekuce.⁸¹ Nabízí se i závěr, že je § 1109 písm. a) OZ v současnosti pro existenci zvláštních právních předpisů (VeřDr, OSŘ, EŘ) obsoletní.

Částečnou odpověď podává aktuální judikatura Nejvyššího soudu, která objasňuje předpoklady aplikace § 1109 písm. a) OZ. Nejvyšší soud v jednom ze svých recentních rozhodnutí poukazuje na to, že uvedené ustanovení vychází z občanskoprávního pojetí dražby jako zvláštního způsobu završení kontrakčního procesu.⁸² V této souvislosti zdůrazňuje, že taková konstrukce nekoresponduje s úpravou vzniku vlastnického práva ve VeřDr, dle kterého na osobu, která za stanovených podmínek učiní nejvyšší nabídku, přejde příklepem licitátora vlastnictví.⁸³ Judikatura Nejvyššího soudu tradičně považuje vznik vlastnického práva v důsledku příklepu

---

⁷⁹ DOBROVOLNÁ, Eva. In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, § 1109, marg. č. 43.

⁸⁰ Tamtéž.

⁸¹ THÖNDEL, Alexandr. In: Komentář WK 2022, § 1109.

⁸² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2022, sp. zn. 21 Cdo 822/2022.

⁸³ Tamtéž.

licitátora ve veřejné dražbě za originární způsob nabytí vlastnického práva.⁸⁴ VeřDr upravuje veřejné dražby a vznik, trvání a zánik některých právních vztahů s tím souvisejících a podle tohoto zákona se postupuje, nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak (§ 1 VeřDr). Nejvyšší soud proto chápe VeřDr jako všeobecný předpis pro konání veřejných dražeb. Jelikož OZ neupravuje průběh ani důsledky veřejné dražby, není možné v současnosti konat veřejné dražby v jiném režimu než v režimu zákona o veřejných dražbách. Veřejná dražba v režimu soukromého práva je tak prozatím vyloučena. VeřDr sám váže nabytí vlastnického práva na právní skutečnost (příklep licitátora), což činí oprávněnost dražitele vlastnické právo převést irelevantní, neboť v režimu tohoto zákona k převodu vůbec nedochází. Nelze pominout ani to, že vlastnické právo nabyté ve veřejné dražbě v režimu zákona o veřejných dražbách je dle VeřDr jen těžko zpochybnitelné, a proto aplikace úpravy v § 1109 písm. a) OZ postrádá v takovém případě smysl. Přesto však Nejvyšší soud nedává za pravdu tvrzení, že § 1109 písm. a) OZ je třeba považovat za obsoletní.⁸⁵ Činí tak s odkazem na zásadu systematického výkladu právních norem, podle které se v pochybnostech má norma interpretovat tak, aby se ostatní normy nestaly obsoletní. Dosavadní judikatura umožnila zpochybnit nabytí vlastnického práva vydražitele příklepem ve veřejné dražbě pouze v případě, kdy došlo ke zneužití institutu veřejné dražby (dražby zdánlivé, fingované, či také dražby na oko) a dražba fakticky podle tohoto zákona vůbec neproběhla. V takovém případě však nemusí být zneužití institutu veřejné dražby pro účastníky nijak rozpoznatelné, a právě pro tyto případy Nejvyšší soud dovozuje možnost aplikace § 1109 písm. a) OZ, tedy principu upřednostnění dobré víry nabyvatele (vydražitele) na úkor původního vlastníka i na veřejné dražby v režimu veřejného práva. Dobrou víru nabyvatele v oprávnění převodce věc převést je třeba posuzovat ve vztahu k oprávnění navrhovatele dražby dražbu provést, když osoba převodce absentuje.⁸⁶

S ohledem na výše uvedené lze učinit závěr, že ustanovení § 1109 písm. a) OZ míří primárně na případy veřejných dražeb v režimu soukromého práva, které jsou však pro absenci právní úpravy prozatím vyloučeny. Ani tak ustanovení v současnosti není obsoletní. Aplikace přichází v úvahu u dražeb dle VeřDr, a to za předpokladu, že došlo k zneužití institutu veřejné dražby (a tedy k zneužití VeřDr) a dražba fakticky podle tohoto zákona vůbec neproběhla. Nelze zatím posoudit, jakým způsobem se tento závěr v judikatuře NS ustálí či nikoliv. Většího významu by ustanovení mělo, pokud by ochrana vydražitele ve zvláštních zákonech absentovala.

---

⁸⁴ Např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2011, sp. zn. 21 Cdo 1032/2010, z recentních rozhodnutí lze poukázat na závěry vyslovené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 17. 4. 2019, sp. zn. 21 Cdo 869/2019 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2022, sp. zn. 21 Cdo 1444/2022.

⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2022, sp. zn. 21 Cdo 822/2022.

⁸⁶ Tamtéž.

V současnosti bude jeho aplikace v praxi velmi ojedinělá. S účinností od 1.1.2025 se bude provádění veřejných dražeb řídit zák. č. 250/2023 Sb., o veřejných dražbách. Lze doufat, že výkladové nejasnosti vyplývající zejména z odlišného způsobu nabytí vlastnického práva budou tímto odstraněny, neboť dle nové úpravy se bude i v případě těchto veřejných dražeb jednat o převod vlastnického práva na základě kupní smlouvy, jak tomu je dle § 1771 OZ.

3.3.2. Od podnikatele

Pod písm. b) nalezneme situace, kdy k nabytí došlo od podnikatele při jeho podnikatelské činnosti v rámci běžného obchodního styku. Důvodem zvláštní ochrany dobrověrného nabyvatele v těchto případech je především skutečnost, že nabyvatel zpravidla nebude mít mnoho možností, jak si ověřit oprávnění podnikatele věc převést. Musí se jednat o výkon skutečné (provozní) podnikatelské činnosti podnikatele. Je přitom nerozhodné, zdali podnikatel podniká v souladu s veřejnoprávními předpisy (např. má či nemá živnostenské oprávnění).⁸⁷ Dále se musí jednat o činnost vykonávanou podnikatelem obvykle. Dle tohoto ustanovení nelze nabýt věc, která by svou povahou vybočovala z podnikatelské činnosti, kterou převodce jinak vykonává. Ust. § 1110 OZ je vůči tomuto ustanovení speciální, jsou-li tedy naplněny podmínky jeho aplikace, ust. § 1109 písm. b) OZ v takovém případě nelze použít.⁸⁸

Autoři Komentáře WK 2022 ustanovení chápou tak, že se pro jeho aplikaci nevyžaduje úplatnost nabytí.⁸⁹ Na podporu tohoto závěru svědčí například skutečnost, že zákonodárce pod tímto písmenem úplatu jako obligatorní znak nezmiňuje, naopak pod písm. c) úplatu výslovně zmíněnou nalezneme. Rovněž v ustanovení § 1110 OZ (bude blíže popsáno níže) podmínka úplatnosti explicitně uvedená je. V souvislosti s veřejnými dražbami naopak uvedená není, ale tam ji lze dovozovat již ze samotné povahy dražby. Komentář Beck 2023 uvádí, že již ze samotného výrazu *obchodní styk* vyplývá, že se skutková podstata pod písm. b) vztahuje pouze na úplatná nabytí.⁹⁰ Tato otázka přitom nemusí být pro praxi zcela bez významu. Ačkoliv asi nelze předpokládat, že by podnikatel v rámci běžného obchodního styku například zdarma rozdával automobily, lze se setkat s různými dárky k zakoupenému zboží, poskytovanými prodejci ve snaze zatraktivnit prodej určitého zboží. Jedná se o situace, kdy jsou věci skutečně darovány a jejich hodnota není zahrnuta do kupní ceny (např. k automobilu sada pneumatik zdarma). V takových případech je otázka podmínky úplatnosti převodu aktuální. Mám za to, že

---

⁸⁷ THÖNDEL, Alexandr. In: Komentář WK 2022, § 1109.

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ PETROV, Jan. In: Komentář Beck 2023, § 1109, marg. č. 11 nebo také marg. č. 38.

Ize uvažovat o aplikaci ustanovení § 1109 písm. b) OZ i na tato darování, a to právě pro absenci požadavku úplatnosti v textu ustanovení, byť i zde bude bezúplatné nabytí vlastnického práva od neoprávněného problematické z podobných důvodů, jako v případě § 1111 OZ (viz kapitola 3.2. této práce). K odlišnému závěru by však bylo třeba dojít v poměrech rakouské právní úpravy, kde se podmínka úplatnosti vztahuje i k této vcelku obdobně formulované skutkové podstatě.⁹¹

Judikatura ve vztahu k § 1109 písm. b) OZ dovozuje dvě hlavní kritéria, jejichž optikou bude situace nutné zkoumat. Prvně bude třeba zjišťovat, zda nabytí majetku či jeho zcizení nevybočuje z rámce běžného obchodního styku. Zpravidla se tak bude dít porovnáním předmětu zkoumané dispozice (jeho povahy) s předmětem podnikání společnosti.⁹² Druhé kritérium se vztahuje k výši prodejní ceny, za kterou podnikatel zboží nabízí. Podpůrně lze při posouzení okolností konkrétní věci vyjít též z toho, zdali prodejní cena byla nápadně odlišná od ceny obvyklé.⁹³

S ohledem na konstrukci ustanovení se na straně nabyvatele může ocitnout jak spotřebitel, tak podnikatel. V případě nabyvatele podnikatele je třeba tuto skutečnost zohlednit v rozsahu zkoumání oprávněnosti převodce, které lze po nabyvateli spravedlivě požadovat, neboť na podnikatele se kladou nároky vyšší.

V praxi jsou časté případy nabytí vlastnického práva od neoprávněného v souvislosti s převody motorových vozidel. Pro tyto případy se v judikatuře vyvinuly některé zobecnitelné závěry týkající se významu stavu zápisu v registru vozidel (a technickém průkazu) na dobrou víru nabyvatele. Nejvyšší soud ve své ustálené judikatuře několikrát zdůraznil, že technický průkaz pouze osvědčuje určité skutečnosti předpokládané zákonem a nelze jej považovat za listinu prokazující vlastnictví k věci.⁹⁴ Pro závěr ohledně existence dobré víry nabyvatele z toho tedy plyne, že pokud z jiných okolností vyvstanou pochybnosti o vlastnickém právu převodce (o správnosti zapsaného údaje o vlastnictví), nemůže se nabyvatel bez dalšího

---

⁹¹ V § 367 ABGB je však podmínka úplatnosti převodního právního jednání v textu ustanovení předsazena před samotný výčet jednotlivých skutkových podstat a vztahuje se souhrnně ke všem. V dřívější verzi tohoto ustanovení se ovšem explicitně vyskytovala pouze u poslední ze skutkových podstat (*od někoho, komu vlastník věc svěřil*). I tak však byla doktrinálně dovozována podmínka úplatnosti ke všem skutkovým podstatám. V českém OZ brání předsazení podmínky úplatnosti před výčet případů pod písmeny a) až f) především skutková podstata zakotvená pod písm. d) *nabytí od neoprávněného dědice*, kde se tradičně úplatnost nabytí nevyžaduje. V ABGB je však upravena ve zcela jiné části kodexu, tudíž tento problém nevzniká.

⁹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 9. 2022, sp. zn. 24 Cdo 3166/2021.

⁹³ Tamtéž.

⁹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 3. 2011, sp. zn. 28 Cdo 614/2009 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2019, sp. zn. 22 Cdo 240/2019.

spokojit pouze s údajem o vlastnictví převodce uvedeným v technickém průkazu vozidla.⁹⁵ Z dosud uvedeného by se na první pohled mohlo zdát, že zápis v technickém průkazu je vlastně pro posouzení otázky dobré víry bez významu. Tak tomu ovšem není. Nabyvatel na zápis pouze nemůže bezbřezě spoléhat, a to zejména, jsou-li zde jiné okolnosti, které mohou založit pochybnosti o oprávnění převodce vlastnické právo převést. Pochopitelně významnější dopad na posouzení dobré víry nabyvatele má situace opačná, tedy vědomost nabyvatele o tom, že kontrahuje s osobou, která vedena v technickém průkazu vozidla jako vlastník není. V těchto případech se jedná o okolnost objektivně způsobilou zpochybnit dobrou víru nabyvatele a nabyvatel se nemůže spokojit s pouhým prohlášením převodce, že je vlastníkem vozidla a že pouze prozatím nebyl proveden zápis změny vlastníka v registru vozidel.⁹⁶ Pro nabytí použitých automobilů je třeba za splnění podmínek aplikovat § 1110 OZ.

3.3.3. Věc svěřená převodci vlastníkem

Pod písm. c) zákonodárce upravil nabytí za úplatu od někoho, komu vlastník věc svěřil. Základním znakem je tedy v tomto případě svěřeni věci vlastníkem a úplatnost nabytí. Pokud jde o pojem *svěření věci*, rozumí se jím její *volní (dobrovolné) přenechání třetí osobě (tj. uvedení třetí osoby do takového poměru k věci, že tato osoba na ni může přímo působit)*.⁹⁷

Ustanovení nelze vztáhnout na věci pozbyté činem povahy trestného činu či věci ztracené, neboť ty nebyly přenechány třetí osobě v souladu s vůlí vlastníka. O svěření půjde také v případech, kdy bude věc vlastníkem vydána na základě putativního právního titulu, tím spíše, pokud tomu tak bude na základě právního titulu, který později odpadl. Posuzuje se tedy skutečné faktické svěření. Je nerozhodné, zdali je věc nabývána od osoby, které vlastník věc svěřil přímo, nebo je zde řetězec postupných svěření mezi několika osobami.⁹⁸

Komentář WK 2022 ponechává otevřenou otázku, zdali lze tento způsob nabytí vztáhnout i na věci podvodně vylákané.⁹⁹ Komentář Beck 2023 dospívá k závěru, že je určující toliko to, zda se věc (posuzováno objektivně) dostala do moci dané osoby v souladu s vlastníkovou vůlí, byť byl vlastník třeba obelstěn či podveden.¹⁰⁰ Pro totožnou formulaci této skutkové podstaty

⁹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 2. 2022, sp. zn. 21 Cdo 1811/2021-II.

⁹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2022, sp. zn. 23 Cdo 1837/2022.

⁹⁷ TÉGL, Petr a ZAJÍC, Jaromír. Způsob, jakým věc opustila sféru vlivu vlastníka, jako kritérium důležité pro ochranu nabyvatele při nabývání od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2016, č. 4, s. 120-129.

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ THÖNDEL, Alexandr. In: Komentář WK 2022, § 1109.

¹⁰⁰ PETROV, Jan. Komentář Beck 2023, § 1109, marg. č. 42.

v rakouské právní úpravě bude možné vyjít též ze závěrů rakouské doktríny, k tomu srov. kapitolu čtvrtou této práce.

3.3.4. Od neoprávněného dědice

Písm. d) upravuje situace, kdy došlo k získání věci od neoprávněného dědice, jemuž bylo dědictví potvrzeno. Jedná se o případy, kdy existuje rozhodnutí vydané notářem jako soudním komisařem, kterým došlo k potvrzení dědictví. Uvedený dědic však vlastníkem není (je neoprávněným dědicem) a to z důvodu, že jinému z dědiců svědčí lepší dědické právo. Ustanovení nelze analogicky vztáhnout na odkazovníka. Nabyvatel je podle této skutkové podstaty chráněn i při bezúplatném nabytí, což je rozdíl oproti ostatním privilegovaným skutkovým podstatám. Ať už implicitně nebo explicitně lze totiž požadavek úplatnosti dovozovat z dikce všech ostatních privilegovaných skutkových podstat. Pravomocné rozhodnutí soudu potvrzující dědictví zakládá vysoká legitimní očekávání ohledně oprávněnosti dědice věc převést, to je důvodem pro zařazení po bok dalších privilegovaných skutkových podstat.

Vzhledem k víceméně totožné formulaci obsažené v § 486 OZ 1964 bude použitelná některá předchozí judikatura, ovšem s následujícími výjimkami. Například závěr předchozí judikatury o tom, že dobrou víru musí v případech nabytí vlastnického práva od neoprávněného dědice prokázat nabyvatel, zcela jistě použitelný nebude.¹⁰¹ Za povšimnutí stojí, že tato judikatura je citována ještě v některé komentářové literatuře k nové právní úpravě, kde komentovaným předpisem je přitom již současný OZ, nikoliv předchozí právní úprava.¹⁰² S ohledem na dikci ust. § 1109 písm. d) OZ však nelze přisvědčit závěru, že by výše uvedené platilo i v poměrech současné úpravy. Při nabytí dle § 1109 OZ se dobrá víra nabyvatele u všech privilegovaných skutkových podstat v souladu s § 7 OZ presumuje a není důvodu, proč by tomu mělo být u této privilegované skutkové podstaty jinak.

Jak již bylo uvedeno, ustanovení rovněž dopadá na bezúplatná nabytí, což má své důsledky pro případné vypořádání bezdůvodného obohacení mezi skutečným dědicem a neoprávněným dědicem, který věc již převedl na dobrověrného nabyvatele. V poměrech předchozí právní úpravy byl dovozen závěr, že neoprávněný dědic je povinen oprávněnému dědici za tuto věc poskytnout peněžitou náhradu, a to ve výši ceny, za níž by danou věc bylo možné prodat v době,

¹⁰¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 3. 2011, sp. zn. 28 Cdo 2264/2009.

¹⁰² DOBROVOLNÁ, Eva. In: SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. op. cit., § 1109, marg. č. 34.

kdy je na místo vydání věci náhrada poskytována. Pro výši peněžité náhrady nebylo významné, zda neoprávněný dědic věc spadající do dědictví převedl na další osobu úplatně či bezúplatně, případně, co při úplatném převodu za věc získal, neboť uskutečnění takového převodu, jako důsledku projevu vůle neoprávněného dědice, nemohlo vést k újmě na straně oprávněného dědice.¹⁰³ Domnívám se, že tento závěr nebude v poměrech současné právní úpravy použitelný. Ačkoliv úprava nabytí vlastnického práva od neoprávněného dědice zůstala ve svých obrysech stejná, došlo totiž ke změně v úpravě bezdůvodného obohacení. Dle ust. § 3001 odst. 1 OZ platí, že zcizil-li předmět obohacení poctivý příjemce bezúplatně, nemá vůči němu ochuzený právo na náhradu, může ji však požadovat po osobě, která předmět od obohaceného nabyla a nebyla v dobré víře. Cesta skutečného dědice k peněžité náhradě tak bude zcela uzavřena, pokud byl příjemce bezdůvodného obohacení v dobré víře.¹⁰⁴

Naopak použitelná bude v poměrech současné úpravy judikaturou dovozená definice neoprávněného (dříve nepravého) dědice jako osoby, která podle rozhodnutí soudu o dědictví nabyla majetek zůstavitele, ačkoliv jej neměla nabýt buď vůbec, nebo ne v takovém rozsahu, v jakém jej nabyla.¹⁰⁵ Komentář WK 2022 upozorňuje, že může dojít k situacím, kdy nabyvatelem v dobré víře bude jiný dědic téhož zůstavitele. V těchto případech je nutné zkoumat dobrou víru nabyvatele přísněji, neboť ten zpravidla bude mít lepší možnost disponovat informací o tom, že věc převodci nepatřila.¹⁰⁶ Písm. d) slouží výhradně ke zhojení nedostatku, že převodce ve skutečnosti nebyl zůstavitelovým dědicem, ale nezhojuje případný nedostatek, že zůstavitel ve skutečnosti danou věc nevlastnil, přestože by taková věc byla projednána v rámci dědického řízení.¹⁰⁷

3.3.5. Při obchodu s investičním nástrojem, cenným papírem nebo listinou vystavenými na doručitele a při obchodu na komoditní burze

Zákonodárce uzavírá výčet privilegovaných skutkových podstat písm. e) a f), kde rozlišuje nabytí při obchodu s investičním nástrojem, cenným papírem nebo listinou vystavenými na doručitele a při obchodu na komoditní burze. Komentář Beck 2023 uvádí, že se obě skutkové

---

¹⁰³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2007, sp. zn. 21 Cdo 2567/2005.

¹⁰⁴ Obdobně platilo v poměrech ABGB, viz starší komentářová literatura: (...) *jestliže poctivý držitel zcizil dědické kusy, musí vydati ještě zde jsoucí hodnotu, a to v penězích, a jestliže je spotřeboval, jest zavázán jen, pokud tím docílil úspor, které ještě v nějaké formě má* (cit. z ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému, díl III, § 531-858*. Reprint původního vydání. ASPI Publishing, s.r.o., 2002, s. 580, marg. č. 8).

¹⁰⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 1999, sp. zn. 21 Cdo 1465/98.

¹⁰⁶ THÖNDEL, Alexandr. In: Komentář WK 2022, § 1109.

¹⁰⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 3. 2011, sp. zn. 28 Cdo 2264/2009.

podstaty aplikují pouze na úplatné převody, což dovozuje z pojmu *obchod*.¹⁰⁸ V první řadě je třeba rozvést, jaká je věcná působnost těchto ustanovení.

Pod písm. e) nalezneme investiční nástroj, cenný papír a listinu, resp. obchodování s nimi. Investiční nástroj definuje § 3 ZPKT.¹⁰⁹ Jestliže však investiční nástroj spočívá v pouhém smluvním vztahu, nebude na něj možné ustanovení patrně aplikovat, neboť jak bylo uvedeno již v úvodu této kapitoly, úprava se nevztahuje na závazková práva.¹¹⁰ Vedle investičních nástrojů písm. e) dopadá výslovně i na cenné papíry. Ne každý cenný papír však bude investičním nástrojem dle ZPKT, proto zákonodárce výslovně do výčtu zahrnul i cenné papíry. Listinou se myslí například poukázka.¹¹¹ Písm. e) se naopak nepoužije pro případy nabytí zaknihovaného cenného papíru od neoprávněného. Tuto úpravu totiž obsahuje přímo ZPKT, jedná se o úpravu zvláštní ve vztahu k OZ. Dále se vyžaduje forma na doručitele, a to jak ve vztahu k investičnímu nástroji, tak cennému papíru i listině. Ustanovení proto nelze aplikovat na investiční nástroje a cenné papíry na řad a na jméno. Veřejná dražba cenných papírů je upravena v § 33 ZPKT. Vedle nabytí produktů kapitálového trhu dle písm. e) lze připustit jejich nabytí i dle § 1109 písm. b) OZ, které se však vztahuje pouze na nabytí od profesionálů (podnikatelů), od obchodníků s cennými papíry, bank, investičních společností apod.¹¹²

Písm. f) se vztahuje na obchody na komoditní burze s komoditami, jako je obilí, ropa, uhlí, drahé kovy, elektřina nebo zemní plyn.¹¹³ Jedná se o obchody ve smyslu zákona č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách. Obecně platí, že obchody na těchto burzách jsou anonymní. Nabyvatel povětšinou nemá šanci vědět, od kterého účastníka obchodování danou komoditu či další produkt obchodovaný na komoditní burze nakoupil. Proto se jeví jako nanejvýš logické, chránit jeho dobrou víru přímo v rámci jedné z privilegovaných skutkových podstat. V České republice v současnosti existuje přibližně 10 komoditních burz dozorovaných Ministerstvem průmyslu a obchodu a Ministerstvem zemědělství v závislosti na okruhu obchodovaných produktů.¹¹⁴

---

¹⁰⁸ PETROV, Jan. In: Komentář Beck 2023, § 1109, marg. č. 11 nebo také marg. č. 52.

¹⁰⁹ Výčet obsahuje mimo jiné investiční cenné papíry, cenné papíry kolektivního investování, nástroje peněžního trhu, opce, futures, swapy, forwardy, nástroje umožňující přenos úvěrového rizika...

¹¹⁰ Existují také investiční nástroje, které nejsou cennými papíry, zejména nejrůznější deriváty, které nejsou inkorporovány do cenného papíru, ale jsou to jen smlouvy (MAREK, Radan a JEŽEK, Václav. *Cenné papíry v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 156).

¹¹¹ PETROV, Jan. In: Komentář Beck 2023, § 1109, marg. č. 53.

¹¹² MAREK, Radan a JEŽEK, Václav. *Cenné papíry v novém občanském zákoníku*. op. cit., s. 156.

¹¹³ Tamtéž, s. 158.

¹¹⁴ Tamtéž.

Pro nabytí investičního nástroje, cenného papíru nebo listiny vystavené na doručitele a věci nabyté při obchodu na komoditní burze je dle § 1113 OZ vyloučena aplikace ustanovení § 1110 až § 1112 OZ.

3.4. Nabytí použitých movitých věcí od podnikatele

Ust. § 1110 OZ je možné chápat jako zvláštní skutkovou podstatu, kterou by bylo možné zařadit po bok privilegovaných skutkových podstat dle § 1109 OZ a generální klauzule v § 1111 OZ. Osobně se ale spíše přikláním k tomu, že svojí povahou představuje výluku (výjimku) z privilegovaných skutkových podstat a generální klauzule. Ustanovení § 1110 OZ je speciální k § 1109 písm. b) OZ. Ustanovení by šlo zjednodušeně označit jako úpravu *nabytí od bazarníka*, protože nalezne uplatnění v souvislosti s nabýváním použitých movitých věcí právě v bazarech, second-handech, zastavárnách, antikvariátech či autosalonech.

Základním předpokladem aplikace tohoto ustanovení je, že se jedná o věc movitou, která je použitá, nikoliv nová. Ačkoliv to ustanovení explicitně nezmiňuje, musí se jednat o věc nezapisovanou do VeřS, jelikož věci zapisované do veřejných seznamů mají specifický režim obsažený v § 980 až 984 OZ. Věc musí být získaná za úplatu od podnikatele, který při své činnosti v rámci běžného obchodního styku s takovými věcmi obchoduje. Oboje je v textu ustanovení explicitně zmíněno. Ochrana nabyvatele je dle tohoto ustanovení slabší, než je tomu v případě § 1109 písm. b) OZ. Pozice původního vlastníka je silnější, jelikož nemusí usilovat o vyvrácení dobré víry nabyvatele, nýbrž postačí, pokud prokáže, že věc pozbyl ztrátou, nebo že mu byla věc svémocně odňata. To však musí učinit v době do 3 let od ztráty nebo odnětí věci. K pojmu svémocného odnětí se v poměrech § 1110 OZ vyjádřil Nejvyšší soud v jednom z recentních rozhodnutí.¹¹⁵ Svémocí lze označit čin, který je právem zakázán – osoba si k něčemu pomůže svojí mocí bez toho, aby k tomu měla zákonný podklad. Typickým svémocným činem je trestný čin (krádež, loupež apod.), ale jeho vnímání je širší – o svémoci hovoříme vždy tam, kde je deliktní jednání provázeno použitím síly, lsti apod. O svémocné odnětí se nejedná, vyšla-li věc z dispozice původního vlastníka dobrovolně, tj. v souladu s jeho vůlí.¹¹⁶

Problematický je postup při vydání věci zpět vlastníkovi dobrověrným nabyvatelem. Ustanovení zakotvuje povinnost vlastníka prokázat, že věc pozbyl ztrátou, nebo že mu byla věc svémocně odňata do 3 let od ztráty nebo odnětí věci. Jak zmiňuje Komentář WK 2022, není

¹¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2023, sp. zn. 24 Cdo 83/2023.

¹¹⁶ Tamtéž.

zcela zřejmé, co má vlastník ve stanovené době přesně učinit. Řešení této otázky osciluje mezi dvěma krajními možnostmi.¹¹⁷ Možné odpovědi na to, co má vlastník ve stanovené lhůtě vlastně učinit, jsou dle mého názoru celkem čtyři.

První možností je, že podle ustanovení se požaduje po vlastníkově toliko oznámení nabyvateli, že věc pozbyl ztrátou, či že mu byla odňata svémocně, což samo o sobě postačí k přetržení plynutí 3leté doby ve smyslu § 1110 OZ. Takové řešení povede k vyvolání pochybností u nabyvatele, že získal věc od neoprávněného. Takové jednání například postačuje k přetržení běhu vydržecí doby dle právní úpravy vydržení. V souvislosti s § 1110 OZ je však tento výklad problematický, neboť ustanovení přímo obsahuje spojení, (...) *který prokáže, (...) že od ztráty nebo odnětí uplynuly nejvýše 3 roky* (pozn. zvýraznění doplněno autorem). Navíc například u zmiňovaného vydržení se dobrá víra vydržitele posuzuje po celou dobu běhu vydržecí doby, zatímco u nabytí vlastnické právo od neoprávněného dle § 1110 OZ pouze k okamžiku získání věci. Situace se tedy v zásadních ohledech liší.

Druhou možnou odpovědí na položenou otázku je, že vlastníku nepostačí, pokud nabyvateli ztrátu či odnětí věci oznámí, ale musí ji nabyvateli rovnou současně před uplynutím uvedené doby prokázat (může tak učinit přímo nabyvateli).

Třetí výklad vyžaduje, aby do 3 let od ztráty nebo odnětí věci byla nabyvateli doručena žaloba na vydání věci, kterou se původní vlastník domáhá vydání věci, přičemž se jedná o doručení ve smyslu hmotněprávním. Pokud budou následně v žalobě uvedené skutečnosti prokázány v rámci soudního řízení, soud žalobci vyhová, i pokud bude dokazování v řízení probíhat již po uplynutí 3leté doby.¹¹⁸

Čtvrtý výklad je pro vlastníka nejpřísnější, chápe totiž dokazování výhradně jako činnost soudu. To by znamenalo, že vlastník bude mít v uvedené lhůtě možnost dané skutečnosti prokázat pouze v zahájeném řízení v rámci provádění dokazování. V takto vedeném řízení bude muset být podán důkaz v době do 3 let od ztráty nebo odnětí věci. Rychlost, s jakou soud v řízení postupuje však žalobce nemá výhradně ve své moci, proto by tento výklad mohl vést k nepřiměřeně tvrdým závěrům.

Pro původního vlastníka bude s ohledem na všechny okolnosti nejjistější a zároveň postačující, pokud bude případně postupovat v souladu s třetí nastíněnou možností.

---

¹¹⁷ THÖNDEL, Alexandr. In: Komentář WK 2022, § 1110.

¹¹⁸ PETROV, Jan. In: Komentář Beck 2023, § 1110, marg. č. 12.

3.5. Zvláštní ochrana proti nepoctivosti

V ust. § 1112 OZ je uvedeno, že se nikdo nemůže ke svému prospěchu dovolávat vlastnického práva ani dobré víry svého předchůdce, pokud získal movitou věc s vědomím, že vlastnické právo bylo nabyto od neoprávněného. To vychází z právního principu *nemo turpitudine suam allegare potest*, tedy že nikdo nemůže mít prospěch ze své vlastní nepoctivosti. Problematiku řešenou tímto ustanovením přibližuje důvodová zpráva:

„Mohou nastat situace, že určitá osoba v dobré víře koupí movitou věc od neoprávněného (např. v zastavárně, antikvariátu, obchodě se starožitnostmi apod.), a získá tak k věci vlastnické právo a že od tohoto nabyvatele – který se právně stal vlastníkem – tutéž věc dále koupí další osoba, která však ví, že ji jeho předchůdce nabyl od neoprávněného a na úkor původního vlastníka.“¹¹⁹

Právě v takovém případě se otevírá prostor pro aplikaci § 1112 OZ. Situace řešené tímto ustanovením jsou komplikovanější v tom, že vedle původního vlastníka (osoba A), neoprávněného převodce (osoba B) a dobrověrného nabyvatele (osoba C) zde figuruje ještě čtvrtá osoba – ten, kdo se podle § 1112 OZ nemůže dovolávat vlastnického práva ani dobré víry svého předchůdce ke svému prospěchu (osoba D). Osoba D však nemusí nutně být přítomna vždy, resp. může jí být i osoba B v případě tzv. zpětných nabytí neoprávněným převodcem. Užití obratu *nikdo se nemůže ke svému prospěchu dovolávat vlastnického práva* v tomto případě nelze chápat jinak, než že se osoba za naplnění předpokladů § 1112 OZ nestává vlastníkem.

V praxi může nastat řada situací. První je, že osoba B převede věc osobě C, která ji pak převede zpět na osobu B. Na tyto situace § 1112 OZ obecně také dopadá. Zpětnému nabytí neoprávněným převodcem (osobou B) však brání § 1112 OZ pouze tehdy, pokud by osoba B věděla (nebo se nejpozději k okamžiku tohoto zpětného převodu dozvěděla), že nebyla již předtím oprávněna věc převést osobě C. I pokud by nebyla úprava explicitně zakotvena ve vztahu k nabytí vlastnického od neoprávněného, bylo by ji v těchto případech třeba dovodit z obecnějšího § 6 odst. 2 OZ, dle kterého nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého nebo protiprávního činu, popřípadě už z § 8 OZ, dle kterého zjevné zneužití práva nepožívá právní ochrany.

---

¹¹⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. 2012. Zvláštní část. K § 1112.

Další myslitelnou situací je, že osoba B převede věc na osobu C a ta ji poté převede původnímu vlastníkovi (osobě A). Jazykově norma skutečně dopadá i na tyto případy.¹²⁰ Příkláním se ale k závěru, že ji na ně nelze aplikovat. Tato norma je určitou korekcí, jinak se prosazujícího principu ochrany dobré víry nabyvatele a představuje dílčí příklon zpět na stranu původního vlastníka. Příčilo by se tedy jejímu účelu, pokud by měla zabránit nabytí vlastnického práva zpět původním vlastníkem.

Norma nedopadá na situace, kdy dobrověrný nabyvatel (osoba C) později v době po nabytí věci dodatečně zjistí, že nabyl věc od neoprávněného.

Zbývá tedy uvést, na jaké situace ust. § 1112 OZ dopadá nejčastěji, resp. kdy brání nabytí vlastnického práva. Ustanovení brání tomu, aby osoba D nabyla k věci vlastnické právo, pokud věděla o nabytí osobou C od neoprávněného. Sporné je, který okamžik je klíčový pro vědomí osoby D o tom, že právo bylo nabyto předchůdcem (osobou C) od neoprávněného. Vědomí nástupce by bylo možné posuzovat (nejpozději) k okamžiku, kdy nabyla vlastnické právo osoba C od osoby B. Toto ustanovení by pak vylučovalo nabytí pouze u těch nástupců, kteří by se už v době převodu mezi osobami B a C stali vlastníky pro absenci dobré víry nemohli, protože by o neoprávněnosti osoby B věděli. Druhou možností je, že posouzení vědomí nástupce bude třeba vztáhnout až k okamžiku převodu z osoby C na osobu D, tedy k okamžiku potenciálního nabytí vlastnického práva nástupcem. Tomuto výkladu nejvíce odpovídá text zákona i důvodová zpráva, podle které má norma dopadat na situace, kdy *tutéž věc dále koupí další osoba, která však ví, že ji jeho předchůdce nabyl od neoprávněného a na úkor původního vlastníka* (pozn. zvýraznění doplněno autorem).¹²¹ To by ale nutně znamenalo, že předpokladem úspěšného provedení transakce z osoby C na osobu D by bylo v první řadě hlavně zabránit osobě D, aby se jakkoli dozvěděla o tom, že vlastnické právo bylo v minulosti nabyto od neoprávněného. Jak je vidno, to již vede k poněkud absurdním závěrům. Příkláním se proto k prvnímu nastíněnému řešení, neboť to jediné dává pro praxi smysl.

Související otázkou je, co se stane s vlastnickým právem k dané věci, pokud dojde k aplikaci § 1112 OZ. Nabízí se dvě možnosti. První je, že vlastnické právo zůstane osobě C. Jako logičtější se však nabízí řešení celé situace tak, že vlastnické právo přejde rovnou zpět na osobu A. Tato konstrukce se může na první pohled jevit poněkud odvážná, přihlédneme-li zejména k tomu, že se zákon o ničem takovém vůbec nezmiňuje. Odborná literatura však dochází

---

¹²⁰ VANĚK, Jakub. Nabytí vlastnického práva od neoprávněného podle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. Praha: C. H. Beck, 2014, č. 2., s. 47.

¹²¹ Alternativní formulace by zněla: (...), *kteřa však již k okamžiku nabytí věci předchůdcem věděla...*

k závěru, že je danou situací třeba vyhodnotit právě tímto způsobem. Dochází tak k obživení vlastnického práva původního vlastníka (osoby A).¹²² Ani toto řešení není dle mého názoru úplně praktické. Původní vlastník měl totiž již v minulosti nárok na náhradu škody proti převodci, který mohl dokonce již úspěšně uplatnit a o navrácení vlastnického práva k věci již třeba ani nemá zájem, neboť s věcí již nadále nepočítá (pořídil si novou).

Jak bylo uvedeno v úvodní kapitole věnující se vlastnickému právu, vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu. Ust. § 1112 OZ však vlastnické právo těch vlastníků, kteří jej nabyli od neoprávněného částečně relativizuje. Neboť přinejmenším může existovat určitý okruh osob, na které nebudou moci své vlastnické právo převést. Ačkoliv nelze zcela vyloučit zrušení tohoto ustanovení pro rozpor s ústavním pořádkem, mám spíše za to, že je nutné jej přijmout jako určité kompromisní řešení, kdy se zákonodárce částečně snažil vyvážit příklon na stranu dobrověrného nabyvatele zařazením tohoto ustanovení. Když se původní vlastník nemůže dovolat vlastnického práva vůči dobrověrnému nabyvateli, může se jej dovolat alespoň proti nepoctivému nástupci. Pro původního vlastníka však bude v praxi komplikované, vůbec se o nepoctivém nástupci dozvědět.

Za pozornost stojí věcné zaměření této výluky. Z dikce ustanovení plyne, že se výluka vztahuje pouze na věci movité. Zbývá se proto vypořádat s otázkou, zdali se může teoreticky vztahovat i na věci movité zapisované do veřejného seznamu, ale hlavně také na věci nemovité. Argumentace ve prospěch aplikace ustanovení i na věci movité zapisované do veřejného seznamu je opřena jak o výklad jazykový, tak o výklad teleologický.¹²³ Zároveň však mají věci zapisované do VeřS zvláštní úpravu obsaženou v § 984 OZ. Ust. § 1112 OZ ji ale může přesto doplňovat, protože se touto zvláštní úpravou vzájemně nijak nevylučuje. Situace je komplikovanější u věcí nemovitých. Je nepochybné, že vztažení ustanovení i na věci nemovité by bylo překročením mantinelů nastavených jazykovým výkladem, což je obecně jev negativní s ohledem na existenci principu právní jistoty. Ve prospěch analogie v tomto smyslu vyznívá požadavek hodnotové bezrozpornosti právního řádu a zásada rovnosti.¹²⁴ Proč tedy vůbec ustanovení § 1112 OZ na věci nemovité nepamatuje? Může se jednat o snahu zákonodárce předejít rozdílnému režimu pro nemovitosti zapisované do VeřS a nezapisované do VeřS, neboť tyto jsou v praxi často převáděny společně. Komentář Beck 2023 k tomu uvádí, že *při společném převodu nemovité věci zapisované do KN a nemovité věci nezapisované do KN by*

---

¹²² PETROV, Jan. In: Komentář Beck 2023, § 1112, marg. č. 1; shodně také THÖNDEL, Alexandr. In: Komentář WK 2022, § 1112.

¹²³ DOŘIČÁK, Lukáš. Věcné zaměření klauzulí nabytí od neoprávněného. *Právní rozhledy*, op. cit.

¹²⁴ Tamtéž.

*se nabyvatel stal vlastníkem první věci podle § 984 (na toto ustanovení se § 1112 neuplatní), zatímco získání vlastnického práva k druhé věci by vylučoval právě § 1112.*¹²⁵ Domnívám se, že toto nevystihuje situaci zcela přesně, protože vlastníkem první věci by se osoba D nestala na základě § 984 OZ, ale jednoduše už z důvodu, že se jedná o derivativní nabytí převodem od vlastníka. Ten, byť vlastnické právo nabyl od neoprávněného, je nyní (skutečným) vlastníkem a nejedná se o situaci, kdy není stav zapsaný ve VeřS v souladu se skutečným právním stavem. Ve zbytku s citovaným názorem však lze souhlasit. Cílem tak skutečně mohlo být zachování stejného režimu pro všechny nemovité věci.

Vzhledem k tomu, že v kontextu tohoto ustanovení dochází v jistém ohledu ke sjednocení režimu věcí nemovitých zapisovaných a nezapisovaných do VeřS, je na místě vypořádat se s tím, zdali v důsledku toho není relativizována zásada materiální publicity. Předně je na místě uvést, že věcná působnost ust. § 1112 OZ určuje, do jakých převodů od vlastníka (osoby C), který nabyl vlastnické právo od neoprávněného, zákonodárce považuje za vhodné touto zvláštní ochranou proti nepoctivosti zasahovat a do jakých nikoliv. Vědomost nástupce (osoby D) o tom, že k převáděné věci bylo v minulosti v souladu s platným právem nabyto osobou C vlastnické právo od neoprávněného, obecně nebrání, s výjimkou nabývání movitých věcí (dle díkce § 1112 OZ), převodu na nástupce, kteří takovou informací disponují, resp. disponovali k určitému okamžiku (viz přechozí odstavce této podkapitoly). Zásada materiální publicity chrání důvěru ve správnost zápisu o vlastnickém právu ve veřejném seznamu. V situaci předvídané § 1112 OZ však nástupce nejenže ví, kdo je vlastníkem, ví o něm však ještě navíc informaci, že v minulosti nabyl vlastnické právo od neoprávněného.

Přestože je ust. § 1112 OZ problematické hned z několika důvodů, docházím k závěru, že zákonodárcem zamýšlené či nezamýšlené vynětí věcí nemovitých zapisovaných i nezapisovaných do VeřS z jeho působnosti, či případné zařazení věcí movitých zapisovaných do VeřS do jeho působnosti, nevede k relativizování zásady materiální publicity. Ust. § 1112 OZ se svým obsahem ochrany dobré víry ve stav zápisu totiž nedotýká, jen apriori určitý okruh osob z nabytí vlastnického práva k dané věci s ohledem na jejich vědomost o určité skutečnosti diskvalifikuje, a to bez ohledu na soulad či nesoulad zápisu se skutečným stavem. Ustanovení totiž nezakotvuje další skutkovou podstatu nabytí vlastnického práva od neoprávněného, dokonce ani nemodifikuje skutkové podstaty představené v předchozích

---

¹²⁵ PETROV, Jan. In: Komentář Beck 2023, § 1112, marg. č. 5.

podkapitolách, nýbrž toliko zapovídá některé následné převody od osoby C, tedy (skutečného) vlastníka, nikoliv neoprávněného (nevlastníka).

V současnosti k § 1112 OZ neexistuje relevantní judikatura. Neexistence judikatury naznačuje, že se nebude jednat ani tak o problémy, kterým by musela čelit praxe, jako spíše teorie. V jednom z recentních řízení před Nejvyšším soudem se dovolatel domáhal přezkumu na základě otázek spojených s tímto ustanovením, jím vymezené důvody však nebyly způsobilé založit přípustnost dovolání, a tak bylo dovolání v této věci odmítnuto.¹²⁶

3.6. Nabývání věcí zapisovaných do veřejných seznamů

Doposud bylo pojednáno především o nabývání věcí nezapisovaných do VeřS. Situace kolem nabývání věcí zapisovaných do VeřS je odlišná zejména tím, že je třeba počítat s principem materiální publicity VeřS. Vzhledem k malému množství věcí movitých podléhajících zápisu souvisí řešená problematika nejvíce s převody nemovitostí. Naopak u nemovitostí nalezneme spíše výjimky, kdy se nemovitosti do veřejného seznamu nezapisují. Taxativní výčet nemovitostí podléhajících zápisu nalezneme v § 3 zák. č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí. Vzhledem k omezenému rozsahu této práce se omezím pouze na stručné nastínění této problematiky, která by sama o sobě vzhledem ke své důležitosti, ale i rozsahu, mohla být vymezena k samostatnému tématu.

3.6.1. Situace před účinností OZ

Je podstatné zmínit, že nabytí věcí zapisovaných do VeřS od neoprávněného nebylo v českém právním řádu po dlouhá léta vůbec upraveno. Za účinnosti OZ 1964 se této problematice nevěnovalo žádné ustanovení, z tohoto důvodu bylo dovozováno, že takové nabytí vlastnického práva je tedy zcela vyloučeno. I přes absenci výslovné úpravy se začaly objevovat názory, že dobrověrný nabyvatel by na úkor původního vlastníka měl být v těchto situacích chráněn, a to zejména s odkazem na hodnotu legitimního očekávání založeného na důvěře v evidenci vedenou státem, kterou je třeba postavit ideálně na roveň principům ochrany vlastnického práva. V důsledku toho se později rozešla judikatura Nejvyššího a Ústavního soudu, kterou se pak dlouhá léta nedařilo sjednotit. Nejvyšší soud opakovaně zdůrazňoval, že tak zásadní změna, tedy že by napříště měl být chráněn dobrověrný nabyvatel jednající v důvěře ve správnost zapsaného stavu proti původnímu vlastníkovi, se neobejde bez výslovné zákonné úpravy, která by to umožnila. Převažoval názor že analogií nelze dotvářet další způsoby nabytí vlastnického

---

¹²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2022, sp. zn. 20 Cdo 1040/2022.

práva, ačkoliv bylo možné připustit, že takový přístup bude vůči osobě důvěřující státem vedené evidenci v některých případech přehnaně přísný, či dokonce přímo nespravedlivý. Do změny právní úpravy Nejvyšší soud považoval s odkazem na tyto argumenty nabytí vlastnického práva od neoprávněného k věci zapisované do VeřS za nemožné a pro tyto případy setrval na principu, že nikdo jiný než vlastník, resp. oprávněný, nemůže vlastnické právo převést. Dle ustálené judikatury platilo, že *kdo kupuje nemovitost od nevlastníka, vlastnické právo nenabývá, byť jedná v dobré víře v zápis do katastru nemovitostí*.¹²⁷ Dnešní optikou se může tento závěr možná jevit jako přehnaně formalistický. Dle mého názoru takový ovšem není. Je třeba si uvědomit, že soudy neměly a nemají za úkol suplovat roli zákonodárce, ale rozhodovat na základě platného a účinného práva, nikoliv de lege ferenda. Nejvyšší soud za tehdejší absence výslovné úpravy došel k tomu, že toto je jediné s právem souladné řešení.

Názorový proud prosazující princip ochrany práv nabytých v dobré víře získal na relevanci ve chvíli, kdy tímto principem v souvislosti s nabytím věci zapsané ve VeřS od neoprávněného začal argumentovat Ústavní soud. Vytýkal Nejvyššímu soudu, že odmítá na věc pohlížet optikou dobrověrného nabyvatele. V žádném ze svých nálezů před účinností OZ však směrem k běžné soudní praxi nestanovil, jakým způsobem by se zohlednění principu ochrany dobré víry mělo uplatnit. K tomu došlo až po přijetí nové úpravy, když OZ 1964 pozbyl účinnosti. To však nebylo bez významu, jelikož i dnes se stále můžeme ojediněle v praxi setkat s případy, na které se s ohledem na časovou působnost norem aplikuje OZ 1964, resp. bude třeba se řídit závěry judikatury k této právní úpravě. Ústavní soud nakonec explicitně vyjádřil ve své judikatuře již delší dobu naznačovaný názor, že *i podle úpravy účinné do 31. 12. 2013 bylo možné nabýt vlastnické právo k nemovitosti evidované v katastru nemovitostí od nevlastníka, a to na základě dobré víry nabyvatele v zápis v katastru nemovitostí. Tato dobrá víra nabyvatele totiž musí obecně požívat totožné ústavní ochrany jako vlastnické právo původního vlastníka, neboť vychází z fundamentálních principů právní jistoty a ochrany nabytých práv a souvisí též s nezbytnou důvěrou jednotlivců v akty veřejné moci*.¹²⁸ V tomto nálezu se podává velmi podrobná rešerše dosavadní judikatury a Ústavní soud v něm tehdejší situaci označuje za neudržitelnou. Vedle toho, že Ústavní soud v tomto nálezu definitivně prolomil judikaturu Nejvyššího soudu, vymezil zde také řadu podmínek, které musely obecné soudy zkoumat

---

¹²⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2009, sp. zn. 31 Odo 1424/2006.

¹²⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2014, sp. zn. I. ÚS 2219/12.

(dobu, která uběhla od nesprávného zápisu, dále důvody, ze kterých k nesprávnému zápisu došlo a investice, které kupující na věc vynaložil).¹²⁹

Jak je patrné, názorový rozkol mezi oběma soudy nemohl být větší. Nejvyšší soud později za účelem sjednocení judikatury přijal právní názor Ústavního soudu. Přesto lze v odůvodnění rozhodnutí vyznívat určitý nesouhlas s judikaturou Ústavního soudu.¹³⁰

3.6.2. Předpoklady aplikace § 984 OZ

V aktuální právní úpravě je nabývání věcí evidovaných ve VeřS od neoprávněného upraveno v § 984 OZ (věcná působnost ustanovení je však širší, dopadá obecněji na věcná práva). Hodnocení situací na základě řady kritérií, která byla dovozena judikaturou, se tak pro případy nabytí vlastnického práva od neoprávněného po účinnost OZ již neuplatní. Základní podmínky, které musí být dle § 984 OZ splněny jsou (pouze) dvě. Nabyvatel musí být v dobré víře, že osoba, která je zapsaná jako vlastník, vlastníkem skutečně je, tedy nesmí mít k dispozici žádné relevantní informace, které by ho upozorňovaly, že tomu tak není. Druhou podmínkou je úplatnost převodu. Aby se § 984 OZ nakonec opravdu aplikoval, bude se muset ještě jednat o smluvní nabytí, smlouva musí být platná a nesmí dojít ke včasné žádosti o zápis poznámky spornosti dle § 986 OZ ze strany skutečného vlastníka.¹³¹

Z doposud uvedeného by bylo možné nabýt dojmu, že k nabytí vlastnického práva podle § 984 OZ z pohledu nabyvatele vždy postačí, pokud nebude vědět o rozporu mezi skutečným a zapsaným stavem a dobrověrný nabyvatel tak bude chráněn velmi široce. Judikatura však pracuje, podobně jako v některých případech u nabývání věcí movitých, s termínem investigativní aktivity. Po nabyvateli se tedy i v poměrech § 984 OZ požaduje, aby provedl určité kroky, jejichž účelem bude ověření souladu zapsaného stavu se stavem skutečným. Takovým nezbytným základním krokem je provedení fyzické prohlídky nabývané nemovitosti přímo na místě. Cílem takové prohlídky může být mimo jiné zjistit, zdali nemovitost není obývána třetími osobami.¹³² Pokud by potenciální nabyvatel užívání třetími osobami shledal, lze po něm pak spravedlivě požadovat, aby podnikl další kroky k vyjasnění důvodu obývání nemovitosti těmito osobami.

---

¹²⁹ PAVLŮ, Robert. In: Komentář Beck 2023, § 984, marg. č. 2.

¹³⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2016, sp. zn. 31 Cdo 353/2016.

¹³¹ MALÍŠOVÁ, Tereza. Glosa k rozsudku Nejvyššího soudu ohledně nabytí zástavního práva od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2020, č. 2, s. 65.

¹³² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 11. 2015, sp. zn. 22 Cdo 2698/2015 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 10. 2017, sp. zn. 22 Cdo 4174/2017.

Pochybnosti nabyvatele může vyvolat také přítomnost cizích věcí na pozemku nebo skutečnost, že na daný pozemek vede přístup pouze ze sousedního pozemku.¹³³ V zásadě však nelze po nabyvateli požadovat, aby nahlížel do sbírky listin, zkoumal nabývací tituly převodce nebo jinak šetřil, zda zapsaný stav odpovídá skutečnému stavu. To by popíralo základní smysl úpravy. To však neplatí, vzbuzuje-li pochybnosti sám zápis nebo jiné okolnosti.¹³⁴

Ačkoliv důvěra nabyvatele v zapsaný stav nemůže být bezbřehá, zakotvení materiální publicity veřejných seznamů nutně vede ke vzniku situací, kdy vlastník z důvodů zápisu neodpovídajícího skutečnosti o své vlastnické právo k nemovitosti přijde. Do popředí se tak dostává princip *vigilatibus iura scripta sunt*. Skutečný vlastník musí dbát na to, aby byla evidence v souladu se skutečným stavem, jinak riskuje svoje vlastnické právo. To je oproti předchozí právní úpravě zásadní zvrát, který do dnešní doby některým vlastníkům těžko vysvětlovat.¹³⁵ Důvodová zpráva přitom k tomuto ustanovení uvádí pouze jednu větu, aniž by zejména laickou veřejnost varovala o zásadním dopadu tohoto ustanovení. Ve zvláštní části důvodové zprávy k § 984 OZ nalezneme toliko:

„Navržené ustanovení sleduje ochranu dobré víry těch, kdo nabudou věcné právo v dobré víře a za úplatu od osoby oprávněné podle stavu zápisů ve veřejném seznamu takové právo zřídit.“

Tato změna přitom vyžaduje zásadní změnu v právním myšlení, která může být i generační záležitostí.¹³⁶ Ve prospěch přijatého řešení (dnes již na úrovni zákona) mluví fakt, že skutečný vlastník soulad skutečného a zapsaného stavu zajistit může, a to bez větších obtíží, zatímco dobrověrný nabyvatel se o nesprávnosti zápisu nemusí dozvědět mnohdy ani s vynaložením veškerého úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat.¹³⁷

3.7. Další případy nabytí vlastnického práva od neoprávněného v OZ

Občanský zákoník přinesl návrat zásady *superficies solo cedit* (povrch ustupuje půdě) do právního řádu. Okamžité uvedení současného reálného stavu do souladu s touto zásadou není pro odlišnost vlastníků některých staveb s vlastníky pozemků pod nimi bez právního jednání zúčastněných možný. Občanský zákoník proto v přechodných ustanoveních upravuje základní pravidla směřující k postupnému přechodu na superficiální zásadu. Takovým ustanovení je

¹³³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 7. 2021, sp. zn. 24 Cdo 146/2021.

¹³⁴ PAVLŮ, Robert. In: Komentář Beck 2023, § 984, marg. č. 20.

¹³⁵ KRÁLÍK, Michal. *Nabývání od neoprávněného u věcí zapsaných do veřejného seznamu* [přednáška]. Praha: Spolek českých právníků Všehrd, 4. 5. 2021.

¹³⁶ Tamtéž.

¹³⁷ Tamtéž.

i § 3058 OZ. Dle odst. 1 přestane být stavba samostatnou věcí a stane se součástí pozemku, na němž je zřízena, pokud se pozemek i stavba stanou vlastnictvím téhož vlastníka. V odst. 2 pak zákonodárce normuje speciální skutkovou podstatu pojící superficiální zásadu s nabýváním v dobré víře:

„Bylo-li vlastnické právo k pozemku zcizeno třetí osobě, která byla při nabytí vlastnického práva v dobré víře, že stavba je součástí pozemku, přestane být stavba samostatnou věcí a stane se součástí pozemku, na němž je zřízena. Kdo vlastnil stavbu, má vůči zciziteli právo na náhradu ve výši ceny stavby ke dni zániku svého vlastnického práva; byla-li stavba zatížena zástavním právem, přechází zástavní právo na pohledávku na tuto náhradu.“

Ustanovení tedy umožňuje, aby nabyvatel nabyl společně s pozemkem vlastnické právo i ke stavbě, i když se jedná o stavbu, která je samostatnou věcí a není předmětem převodní smlouvy. Nabyvatel však musí být v dobré víře, že u převáděného pozemku je stavba jeho součástí. Dobrou víru nabyvatele vylučuje, byla-li stavba v době nabytí zapsána jako samostatná v KN. Neznalost zapsaného stavu totiž nikoho neomlouvá § 980 OZ.¹³⁸ Dobrá víra třetí osoby v to, že došlo vedle zcizení pozemku rovněž ke zcizení stavby, se dle § 7 OZ presumuje.¹³⁹

Původní vlastník stavby má vůči převodci pozemku pouze právo na náhradu ve výši hodnoty stavby, a to ke dni zániku svého vlastnického práva. P. Fiala a J. Mayer v souvislosti s § 3058 odst. 2 OZ upozorňují, že pohledávka původního vlastníka stavby za převodcem pozemku může být obtížně vymahatelná, pokud vlastník pozemku například převede tento pozemek na svého věřitele za účelem úhrady pohledávky vůči tomuto věřiteli.¹⁴⁰ Dlužník pak neobdrží žádné plnění, ze kterého by mohl uspokojit pohledávku bývalého vlastníka stavby, jehož stavba se stala ze zákona součástí pozemku. Domnívám se však, že tato problematika je vlastní celé úpravě nabytí vlastnického práva od neoprávněného a není pro případy dle § 3058 OZ nikterak specifická. Tento důsledek nelze přičítat k tíži § 3058 odst. 2 OZ, ale vychází již ze samotného přípuštění nabytí od neoprávněného.

Problematické může být vypořádání náhrady v poměrech spoluvlastnictví, kdy dva spoluvlastníci sice vlastní pozemek i stavbu na něm, avšak nikoliv se stejným podílem na stavbě a na pozemku (pokud by podíly byly stejné na stavbě i pozemku, stala by se stavba součástí pozemku dle § 3054 OZ). Za použití § 10 odst. 2 OZ by se jako spravedlivé mohlo jevit

¹³⁸ SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. op. cit., § 3058, marg. č. 12.

¹³⁹ SVOBODA, Karel. In: *Komentář WK 2022*, § 3058.

¹⁴⁰ FIALA, Petr a MAYER, Jindřich. *Přechodná ustanovení nového občanského zákoníku k zásadě superficies solo cedit*. *Ad Notam*, 2012, č. 6, s. 3-5.

poskytnutí odpovídající peněžité náhrady majoritnímu spoluvlastníku stavby většinovým spoluvlastníkem pozemku.¹⁴¹

Další možnost nabytí vlastnického práva od neoprávněného je skryta v § 1041 odst. 2 OZ. Tato skutková podstata je konstruována jako výjimka z dosahu reivindikační žaloby pro věci druhově určené (zastupitelné). Obecně totiž platí, že kdo věc neprávem zadržuje, může být vlastníkem žalován, aby ji vydal. To představuje jeden ze základů ochrany vlastnického práva. Ten, kdo se vydání věci žalobou domáhá, musí ji dostatečně určitým způsobem popsat, a to pomocí takových znaků, kterými se rozeznává od jiných věcí téhož druhu (§ 1041 odst. 2 OZ). Ustanovení nedopadá na věci nemovité, neboť jejich individualizace bude možná vždy. Naopak nejčastěji bude dopadat např. na peníze nebo cenné papíry na doručitele, které jsou demonstrativně uvedeny přímo v § 1041 odst. 2 OZ.¹⁴²

Reivindikační žaloba týkající se věci druhově určených, u kterých je individualizace možná, bude úspěšná jen při absenci dobré víry držitele či detentora. Toto je specifická podmínka, která se obecně u žaloby reivindikační nepožaduje. Aby byla reivindikační žaloba úspěšná, musí tak být požadavek individualizace a absence dobré víry splněn kumulativně.¹⁴³

Je patrné, že bude nutno upřesnit, jak lze ve vztahu k tomuto ustanovení chápat požadavek individualizace. V rozhodovací praxi lze spatřovat tendence směřující ke snížení nároků na vlastníka co do popisu věci. U hromadně vyráběných a prodávaných věcí, které nelze identifikovat takovým způsobem, aby byly odlišeny od ostatních věcí stejného druhu, *nelze po žalobci žádat, aby věc popsal způsobem, který by takovou věc odlišil od všech existujících výrobků stejného druhu, postačí, popíše-li ji obecněji. A pokud by žalovaný tvrdil, že má v držbě (detenci) více věcí, které by odpovídaly takto obecně specifikované věci, bylo by na něm důkazní břemeno, že je tomu tak, a v případě, že by v řízení vyšlo najevo, že tomu tak skutečně je, musel by žalobce popis věci upřesnit.*¹⁴⁴

Pro posouzení dobré víry nabyvatele bude platit obdobně to, co bylo již zmíněno pro posuzování případů dle § 1109 a násl. OZ.

---

¹⁴¹ Tamtéž.

¹⁴² DOBROVOLNÁ, Eva. In: Komentář Beck 2023, § 1041, marg. č. 6.

¹⁴³ WINTEROVÁ, Alena. In: Komentář WK 2022, § 1041.

¹⁴⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 22 Cdo 1701/2020.

4. Komparace s rakouskou právní úpravou

Zahraniční právní řády upravují problematiku nabytí od neoprávněného poměrně běžně, ale nalezneme i úpravy, které nabytí od neoprávněného vůbec nepřipouští.¹⁴⁵ Poté zbývá dobrověrnému nabyvateli v těchto případech pouze možnost nabýt vlastnické právo vydržením. V Rakousku nalezneme platnou úpravu nabytí vlastnického práva od neoprávněného v ABGB u žalob vyplývajících z vlastnického práva.¹⁴⁶ Rakouská právní úprava nabytí vlastnického práva od neoprávněného je totiž vystavěna na konceptu odepření reivindikační žaloby podané vlastníkem v určitých zákonem stanovených případech. Jednou z námitek osoby žalované vlastnickou žalobou je námitka nedostatku podmínek žaloby. Obsahem takové námítky je i to, že žalovaný je sám vlastníkem (*exceptio domini*). Ani v poměrech ABGB však nakonec nejde pouze o námitku, nýbrž přímo o privilegovaný způsob nabytí vlastnického práva.¹⁴⁷

Rakouská úprava, podobně jako česká, vychází z principu *nemo plus iuris*. Ten je explicitně zakotven v § 442 věta třetí ABGB, a to narozdíl od české právní úpravy, která tento princip výslovně neprovádí. Úprava nabytí vlastnického práva od neoprávněného je potom výjimkou z této zásady.¹⁴⁸

Vzhledem k tomu, že na území Rakouska je v současnosti stále účinný ABGB z roku 1811, který rovněž platil v Československé republice až do roku 1950, budou přiměřeně použitelné závěry české prvorepublikové právní nauky. Byť od té doby došlo k jistým novelizacím ABGB, principy jeho úpravy zůstaly zachovány. Zákoník je v rakouském právním vědomí natolik pevně zakořeněn, že k jeho kritickému zkoumání jakožto celku téměř nedochází.¹⁴⁹

4.1. Právní úprava nabytí vlastnického práva od neoprávněného v ABGB

Ústředním ustanovením pro nabývání movitých věcí od neoprávněného je § 367 ABGB. Ustanovení chrání dobrověrného nabyvatele celkem ve třech situacích a sice, pokud nabyvatel věc nabyl za úplatu ve veřejné dražbě, od podnikatele při běžném provozu jeho podniku nebo

---

¹⁴⁵ Úpravu nabytí vlastnického práva od neoprávněného obsahuje např. čl. 1152 Codice civile (Itálie), § 932 a násl. BGB (Německo) nebo § 169 Kodeks Cywilny (Polsko), naopak nabytí od neoprávněného nepřipouští Código Civil (Portugalsko).

¹⁴⁶ Díl druhý, hlava druhá ABGB.

¹⁴⁷ SPIELBÜCHLER, Karl. In: RUMMEL, Peter et al. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch, 1. Band*. Wien: MANZ, 1990., s. 430, marg. č. 1 nebo shodně ROUČEK, František a SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému, díl II, § 285-530*, op. cit. s. 318, marg. č. 3.

¹⁴⁸ § 442 věta třetí ABGB zní: *Obecně platí, že nikdo nemůže postoupit jinému více práv, než má sám; něm. Überhaupt kann niemand einem Andern mehr Recht abtreten, als er selbst hat.*

¹⁴⁹ GRAF, Georg. In: FISCHER-CZERMAK, Constanze et al. *Das ABGB auf dem Weg in das 3. Jahrtausend*. MANZ'sche Verlags – und Universitätsbuchhandlung, 2003. s. 1.

od někoho, komu ji vlastník svěřil. Tímto ovšem výčet skutkových podstat nabytí vlastnického práva od neoprávněného v ABGB nekončí. Další je třeba hledat v ust. § 371 ABGB. Tato skutková podstata se týká pouze věcí genericky (druhově) určených, které nelze po smísení s dalšími věcmi jejich druhu opět individualizovat. Takto je možné nabýt například hotovost nebo cenné papíry na doručitele. Nabytí od nepravého (neoprávněného) dědice pak upravuje § 824 ABGB. Úprava v § 371 a § 824 ABGB dopadá i na bezúplatná nabytí.

Úprava nabytí vlastnického práva od neoprávněného v ABGB vykazuje velkou míru stálosti, o čemž svědčí zejména skutečnost, že za dobu delší než 200 let byla pouze jednou novelizována. Stalo se tak zákonem Handelsrechts-Änderungsgesetz (HaRÄG) z roku 2005,¹⁵⁰ kterým byl doplněn druhý odstavec do § 367 ABGB týkající se osudu práv třetích osob k nabývané věci. Novelou byla také změněna terminologie užívaná v prvním odstavci tohoto ustanovení (k tomu dále). Tabulka níže přiřazuje k ustanovením OZ ustanovení ABGB, která by s určitou mírou zobecnění bylo možné považovat za jejich ekvivalenty, neboť dané skutkové podstaty upravují obdobně, byť povětšinou v podrobnostech odlišně:

Česká právní úprava (OZ)	Rakouská právní úprava (ABGB)
§ 1111 OZ (generální klauzule)	-
§ 1109 písm. a) OZ <i>ve veřejné dražbě</i>	§ 367 ABGB; 1. případ <i>ve veřejné dražbě</i>
§ 1109 písm. b) OZ <i>od podnikatele při jeho podnikatelské činnosti v rámci běžného obchodního styku</i>	§ 367 ABGB; 2. případ <i>od podnikatele v rámci jeho obvyklé podnikatelské činnosti</i>
§ 1109 písm. c) OZ <i>za úplatu od někoho, komu vlastník věc svěřil</i>	§ 367 ABGB; 3. případ <i>od někoho, komu ji původní vlastník svěřil</i>
§ 1109 písm. d) OZ <i>od neoprávněného dědice, jemuž bylo nabytí dědictví potvrzeno</i>	§ 824 ABGB
§ 1109 písm. e) OZ <i>při obchodu s investičním nástrojem, cenným papírem nebo listinou vystavenými na doručitele</i>	-
§ 1109 písm. f) OZ <i>při obchodu na komoditní burze</i>	-
§ 1110 OZ (nabytí použité movité věci)	-
§ 1112 OZ (zvláštní ochrana proti nepoctivosti)	-
§ 1041 odst. 2 OZ (nabytí druhových věcí)	§ 371 ABGB

¹⁵⁰ Zákon č. 120/2005 BGBI I; účinnost od 1.1.2007.

4.1.1. Základní podmínky nabytí vlastnického práva od neoprávněného

Hned na úvod je třeba poukázat na rozdíl v principu převodu vlastnického práva, který volí česká úprava, a se kterým se setkáme v ABGB. Jak již bylo zmiňováno v první kapitole týkající se nabývání vlastnického práva, pro českou právní úpravu je výchozí princip konsenzuální, kdy již samotným uzavřením smlouvy dochází k převodu vlastnického práva (s výjimkou odlišného ujednání stran, nebo pokud jinak stanoví zákon). Převod vlastnického práva dle rakouské právní úpravy je naopak založen na principu tradice, tak jako tomu bylo v českém právním prostředí do přijetí současného OZ. Mělo by to tedy vést k závěru, že je předání (§ 425 ABGB) věci vždy vedle řádného titulu (§ 424 ABGB) nezbytnou podmínkou nabytí vlastnického práva od neoprávněného dle rakouské úpravy. Rakouská právní doktrína však není v tomto závěru zcela jednotná.¹⁵¹ K tradici může dojít vedle fyzického předání věci dle § 426 ABGB také podle § 427 ABGB odevzdáním znamení (např. předáním klíčů nebo listin prokazujících vlastnictví) nebo dle § 428 ABGB prohlášením (projevem vůle vlastníka chovat věc nadále jako cizí, nebo projevem vůle nabyvatele chovat věc dosud chovanou jako cizí nově jako věc vlastní).¹⁵²

Další podmínkou je, že se jedná o druh věci v působnosti úpravy nabytí vlastnického práva od neoprávněného. Ve třetí kapitole věnované platné právní úpravě v OZ bylo uvedeno, že se úprava nabytí vlastnického práva od neoprávněného patrně uplatní rovněž na nabytí obchodního podílu nevtěleného do cenného papíru. Nastíněna byla řada argumentů k tomu, zdali se úprava aplikuje na pohledávky. V rakouské právní doktríně se zpravidla uvádějí 3 důvody, proč nabytí pohledávky od neoprávněného není možné. Zatímco u movitých věcí hmotných je nositelem vnějšího zdání práva (*Rechtsschein*)¹⁵³ držba (*Besitz*), u pohledávky, jakožto věci nehmotné, takové zdání vlastnického práva, které by bylo základem pro dobrověrné nabytí, nic nevyvolává. V případě nabytí pohledávky od neoprávněného dále teoreticky hrozí, že dlužník bude dobrověrným nabyvatelem konfrontován s již neexistujícími pohledávkami např. z důvodu, že je dlužník už splnil. Dalším důvodem pro neuplatnění úpravy na pohledávky je existence ustanovení § 1394 ABGB,¹⁵⁴ které představuje zákaz zhoršení

---

¹⁵¹ Přehled odlišných závěrů rakouské doktríny shrnuje SCHWIMANN, Michael a KODEK, Georg. *ABGB Praxiskommentar (§285 - §530 ABGB)*. 5. vydání. Wien: LexisNexis, 2018, s. 311-313.

¹⁵² PETR, Bohuslav. Zásada „nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet“ a problematika nabývání od nevlastníka. *Právní rozhledy*, 2012, č. 20, s. 695-703.

¹⁵³ Jedná se o zdání existence určitého práva, které se opírá o smysly vnímatelné vnější okolnosti. Právo jako takové ovšem ve skutečnosti neexistuje. Typickým nositelem vnějšího zdání práva je držba. S držbou je tak nevyhnutelně spojeno riziko právního omylu o existenci vlastnického práva držitele k držené věci (k tomu např. RUSCH, Arnold. Gutgläubiger Fahrnisserwerb als Anwendungsfall der Rechtsscheinlehre. *Jusletter, Weblaw AG*, 2008, s. 3-8.).

¹⁵⁴ § 1394 ABGB zní: *Práva postupníka jsou co do postoupené pohledávky stejná, jako práva postupitele* (pozn. překlad autora).

postavení postoupeného (dlužníka) při postoupení pohledávky. Poslední dva důvody se však vztahují pouze na extenzivní výklady, které pod nabytí pohledávky od neoprávněného řadí také případy nabytí pohledávky, která již zanikla, ale nabyvatel ji nabyl v dobré víře v to, že ještě existuje. V takových případech by to však znamenalo, že by tatáž pohledávka mohla být vůči dlužníkovi uplatněna vícekrát. Je patrné, že takto široce nabytí pohledávky od neoprávněného chápat nelze.¹⁵⁵ V poměrech restriktivního výkladu nabytí pohledávky od neoprávněného tak dovodíme pouze jeden důvod, proč by úprava na pohledávky dopadat neměla, a tím je důvod uveden jako první, tedy absence vnějšího zdání práva. Jedná se o důvod spíše doktrinální než praktický. Přesto se rakouská doktrína shoduje v závěru, že pohledávku od neoprávněného právě s odkazem na tento důvod nabytí nelze.¹⁵⁶ Ke stejnému závěru dochází i konstantní judikatura.¹⁵⁷

Rakouská doktrína dochází k obdobnému závěru i u obchodního podílu nevtěleného do cenného papíru.¹⁵⁸ Pro absenci generální klauzule nabytí vlastnického práva od neoprávněného je třeba zkoumat, dle jaké skutkové podstaty by vůbec nabytí vlastnického práva od neoprávněného k obchodnímu podílu nevtělenému do cenného papíru bylo možné. Zcela vyloučena je skutková podstata nabytí od někoho, komu vlastník věc svěřil, neboť věci nehmotné svěřit nelze. Rovněž z praktických důvodů je vyloučena patrně i skutková podstata nabytí od podnikatele v rámci jeho obvyklé podnikatelské činnosti. Těžko si lze představit podnikatele, jehož obvyklá činnost by spočívala v obchodování s obchodními podíly nevtělenými do cenného papíru (např. přeprodávání obchodních podílů ve společnostech s ručením omezeným). Nabytí ve veřejné dražbě či od neoprávněného dědice v tomto ohledu apriori nic nebrání. V poměrech rakouské právní úpravy je však obchodní podíl chápán jako soubor práv a povinností a převádí se podle ustanovení o postoupení pohledávky, jejíž dobrověrné nabytí není možné.¹⁵⁹ Proto nezbyvá než dojít ke stejnému závěru i zde.

---

¹⁵⁵ PALMA, Ulrich E. Kein Gutgläubenserwerb von GmbH-Geschäftsanteilen? Teil 1. *Wirtschaftsrechtliche Blätter*. Verlag Österreich, 2023, roč. 37, č. 1., s. 5.

¹⁵⁶ SPIELBÜCHLER, Karl. In: RUMMEL, Peter et al. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch, 1. Band*. op. cit., s. 430, marg. č. 2 nebo BARTH, Peter et al. *Das Allgemeine bürgerliche Gesetzbuch samt den wichtigsten Nebengesetzen*. 27. přepracované vydání. Wien: MANZ'sche Verlags – und Universitätsbuchhandlung, 2022, s. 342 nebo SCHWIMANN, Michael a KODEK, Georg. *ABGB Praxiskommentar (§285 - §530 ABGB)*. 5. vydání. op. cit., s. 309 marg. č. 2.

¹⁵⁷ Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 7. 9. 1971, sp. zn. 4 Ob 588/71; z novější judikatury např. rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 3. 9. 2009, sp. zn. 2 Ob 126/09g, cit. dle DOBROVOLNÁ, Eva. Nabytí vlastnického práva od neoprávněného ve srovnání s rakouským právem. *Právní rozhledy*, op. cit.

¹⁵⁸ SCHWIMANN, Michael a KODEK, Georg. *ABGB Praxiskommentar (§285 - §530 ABGB)*. 5. vydání. op. cit., s. 309 marg. č. 2.

¹⁵⁹ PALMA, Ulrich E. Kein Gutgläubenserwerb von GmbH-Geschäftsanteilen? Teil 2. *Wirtschaftsrechtliche Blätter*. Verlag Österreich, 2023, roč. 37, č. 2., s. 61-65.

Další potenciálně spornou kategorií jsou práva na užití díla (*Verwertungsrechts*), tvořící složku majetkových práv k autorskému dílu. Dle judikatury rakouského Nejvyššího soudního dvora, nabytí těchto práv od neoprávněného taktéž možné není.¹⁶⁰ Někteří autoři však závěry judikatury o nemožnosti analogické aplikace úpravy na převod práv na užití díla rozporují, když zejména aplikaci § 824 ABGB i na tyto případy nevylučují.¹⁶¹

Ve všech skutkových podstatách nabytí vlastnického práva od neoprávněného je podmínkou nabytí dobrá víra. Naopak dobrá víra převodce je pro nabytí od neoprávněného bez významu.¹⁶² Dobrou víru nabyvatele musí během dokazování vyvracet vlastník. Dobrá víra se při nabytí předpokládá (§ 368 ABGB). Naopak na nabyvateli je, aby tvrdil a dokazoval nabytí jedním ze způsobů předvídaných v § 367 ABGB. Nejvyšší soudní dvůr se podobně jako český Nejvyšší soud staví zdrženlivě k přezkumu otázky dobré víry nabyvatele a přezkoumá ji jen tehdy, pokud je zjevně nepřiměřená. Otázka dobré víry musí být vždy hodnocena ve vztahu ke všem okolnostem daného konkrétního případu a pouhá skutečnost, že k dané konstelaci skutkových okolností rozhodných pro zhodnocení dobré víry v daném případě neexistuje příslušná judikatura Nejvyššího soudního dvora, není způsobila založit přezkum v rámci dovolacího řízení.¹⁶³

Obecně podle § 368 ABGB platí, že nabyvatel je v dobré víře, pokud neví, ani nemusí vědět, že věc nepatří převodci. Ustavení ve druhém odstavci dále přímo stanoví výčet okolností, za kterých je dobrá víra nabyvatele vyloučena.

§ 368 ABGB

(1) Držitel je poctivý, jestliže neví ani nemá podezření, že věc nepatří zciziteli. Při nabytí od podnikatele při obvyklé podnikatelské činnosti postačuje dobrá víra v oprávnění věc převést.

(2) Prokáže-li vlastník, že držitel mohl mít důvodné podezření z povahy věci, z její nápadně nízké ceny, z jemu známých osobních vlastností jeho předchůdce, z jeho podnikání nebo z jiných okolností, je držitel povinen věc vydat vlastníkovi.

V české právní úpravě takové ustanovení nenalezneme, tyto důvody jsou ponechány na úvaze soudu. Výslovné uvedení takového výčtu je tedy řešením, které česká právní úprava při

---

¹⁶⁰ Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 21. 4. 2009, sp. zn. 4 Ob 64/09d; nebo např. rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 29. 4. 2003, sp. zn. 4 Ob 57/03s.

¹⁶¹ HANDIG, Christian. Guter Glaube - schlechte Chancen. Der gutgläubige Erwerb im Urheberrecht, Wirtschaftsrechtliche Blätter. Springer-Verlag, 2010, č. 24. s. 209-216.

¹⁶² SPIELBÜCHLER, Karl. In: RÜMMEL, Peter et al. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch, 1. Band.* op. cit., s. 431, marg. č. 5.

¹⁶³ Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 29. 3. 2023, sp. zn. 8 Ob 127/22t.

novelizaci nepřijala. Za povšimnutí stojí uvedení nápadně nízké ceny jakožto skutečnosti narušující dobrou víru nabyvatele. Kdy už lze rozdíl mezi výší prodejní ceny a skutečnou hodnotou považovat za cenu nápadně nízkou bude na úvaze soudu. V minulosti Nejvyšší soudní dvůr při zohlednění dalších okolností neshledal na újmu dobré víry nabyvatele prodejní cenu, která se lišila přibližně o 10 % oproti skutečné hodnotě věci.¹⁶⁴

S ohledem na dvoufázovost nabytí vlastnického práva při uplatnění tradičního principu vyvstává otázka, k jakému okamžiku je třeba dle rakouské úpravy zkoumat dobrou víru nabyvatele. Dobrá víra nabyvatele musí být přítomna od uzavření smlouvy až do předání věci.¹⁶⁵ Tento právní závěr bude v poměrech české právní úpravy nepoužitelný (tam, kde se uplatní konsenzuální princip), neboť dle úpravy v OZ má skutečnost, že nedojde k předání věci, potenciálně pouze způsobilost dobrou víru narušit, pokud to mohlo vzbudit odůvodněné obavy nabyvatele o neoprávněnosti převodce věc převést. Ztráta dobré víry ještě před zaplacením kupní ceny, ale současně až po předání věci, není nabytí vlastnického práva na újmu.¹⁶⁶ V dalších podkapitolách v krátkosti představím jednotlivé skutkové podstaty nabytí vlastnického práva od neoprávněného dle rakouské právní úpravy.

4.1.2. Nabytí věcí movitých dle § 367 ABGB

Jak již bylo uvedeno na úvod této kapitoly, nabývání věcí movitých od neoprávněného upravuje § 367 ABGB, který zní následovně:

(1) Žaloba na vydání věci proti řádnému a poctivému držiteli movité věci bude zamítnuta, prokáže-li, že věc nabyl za úplatu ve veřejné dražbě, od podnikatele v rámci jeho obvyklé podnikatelské činnosti nebo od někoho, komu ji původní vlastník svěřil. V těchto případech nabývá vlastnické právo řádný a poctivý držitel. Nárok původního vlastníka na náhradu škody vůči tomu, komu věc svěřil, nebo jiným osobám, zůstává nedotčen.

(2) Je-li věc zatížena právem třetí osoby, zaniká toto právo nabytím vlastnického práva řádným a poctivým držitelem, ledaže by tento držitel nebyl ve vztahu k tomuto právu poctivý.

Jak vyplývá z dikce ustanovení, k nabytí vlastnického práva od neoprávněného dochází, pokud byl nabyvatel v dobré víře (*Gute Glauben*), jednalo se o věc movitou, k převodu došlo za úplatu a na základě platného právního titulu v jednom ze 3 uvedených případů (skutkových podstat).

¹⁶⁴ Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 13. 1. 1998, sp. zn. 10 Ob 347/97w.

¹⁶⁵ ETZKORN, Philipp. Gutgläubiger Mobiliererwerb im Rechtsvergleich. *Bucerius Law Journal*, 2016, s. 44

¹⁶⁶ Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 8. 8. 2002, sp. zn. 2 Ob 144/02v.

Ve znění před novelou z roku 2005 se požadavek úplatnosti jazykově vztahoval až ke třetímu případu, tedy k nabytí *od někoho, komu ji předchozí vlastník svěřil*, a to z důvodu zařazení slovního spojení *za úplatu* v textu ustanovení až právě před tento třetí případ. Výkladem však bylo dovozováno, že se požadavek úplatnosti váže k všem skutkovým podstatám v § 367 ABGB.¹⁶⁷ Požadavek úplatnosti převodního právního jednání představuje příklon k principu, že dobrověrného nabyvatele má smysl chránit, jen má-li on sám co ztratit. Postačuje úplatnost nabývacího titulu, nikoliv až skutečné poskytnutí protiplnění.

Obecně platí, že nabyvatel musí být v dobré víře, že převodce je vlastníkem věci. V případě nabytí od podnikatele (druhá skutková podstata v § 367) však postačí dobrá víra nabyvatele v oprávnění podnikatele s danou věcí nakládat (*Verfügungsbefugnis*). Tento závěr dovodil poprvé Nejvyšší soudní dvůr, a to tehdy v rozporu s převládající doktrínou.¹⁶⁸ Vyslovil, že u druhé skutkové podstaty v § 367 ABGB je chráněna nejen dobrá víra ve vlastnictví prodávajícího, ale i dobrá víra v jeho dispoziční oprávnění, tj. oprávnění nakládat s věcí vlastním jménem.¹⁶⁹ Po novele z roku 2005 již výše uvedené explicitně vyplývá přímo z textu zákona.¹⁷⁰

Privilegium § 367 ABGB dopadá jen na převody vlastnictví, nikoliv na situace, kdy vlastnické právo přechází (např. nabytí výrokem orgánu veřejné moci), ani na případy originárního nabytí vlastnictví (k němu dochází stejně bez ohledu na osobu původního vlastníka).¹⁷¹ Ustanovení se použije jen na věci movité hmotné.¹⁷² Ustanovení se vztahuje pouze na nabytí věcí, s nimiž někdo údajně disponuje svým jménem (*Verfügungsmacht*), nikoliv však na dispozice jménem skutečného vlastníka bez plné moci k zastupování (*Vertretungsmacht*).¹⁷³ Chrání se tedy pouze dobrá víra v zastoupení nepřímé, nikoliv v zastoupení přímé.

4.1.3. Další skutkové podstaty

Ust. § 824 ABGB věta poslední stanoví, že třetí poctivý držitel neodpovídá oprávněnému dědici za dědictví, které mezitím získal, pokud jej nabyl od dědice na základě platného titulu. To nelze

---

¹⁶⁷ Tuto tendenci lze pozorovat i u současné české právní úpravy, zejména u § 1109 písm. a) a písm. b) OZ, kde je dovozována podmínka úplatnosti ze samotné podstaty *veřejných dražeb*, resp. *obchodního styku*.

¹⁶⁸ Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 7. 7. 1992, sp. zn. 4 Ob 536/92.

¹⁶⁹ Tamtéž.

¹⁷⁰ § 368 odst. 1 věta druhá ABGB.

¹⁷¹ ROUČEK, František a SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému, díl II, § 285-530*, op. cit., s. 320.

¹⁷² KOZIOL, Helmut et al. *Kurzkommentar zum ABGB: allgemeines bürgerliches Gesetzbuch samt Ehegesetz und Konsumentenschutzgesetz*. Wien: Springer, 2005, s. 300, marg. č. 2.

¹⁷³ SCHWIMANN, Michael a KODEK, Georg. *ABGB Praxiskommentar (§285 - §530 ABGB)*. 5. vydání. op. cit., s. 308 marg. č. 1.

chápat jinak než jako zakotvení další skutkové podstaty. Ustanovení chrání dobrověrného nabyvatele, který věc nabyt od neoprávněného dědice (*Scheinerbe*). Jsou chráněna jak úplatná nabytí, tak bezúplatná nabytí. Dle toho ustanovení je možné nabyt jak movitý, tak nemovitý majetek. Ustanovení nelze analogicky aplikovat na odkazovníka.¹⁷⁴

Další skutkovou podstatu lze dovodit z § 371 ABGB. Její základ však nalezneme již v § 370 ABGB, který stanoví, že *kdo vznáší vlastnickou žalobu, musí prokázat, že žalovaný má věc ve své moci a že (právě) tato věc je jeho vlastnictvím*. Vlastník tedy musí věc dostatečně individualizovat. Na toto ustanovení pak navazuje § 371 ABGB. Věcí, u kterých původní vlastník není schopen dostat požadavku na jejich dostatečnou individualizaci, se nelze domáhat reivindikační žalobou.¹⁷⁵ V souvislosti s nemožností individualizace je třeba rozlišovat nemožnost subjektivní (vlastník např. pro zapomněnlivost není věc schopen specifikovat) a nemožnost objektivní (takové věci jsou nerozeznatelné vždy). Ustanovení § 371 dále uvádí některé druhy takových objektivně nerozeznatelných věcí (hotovost smíšená s dalšími penězi, nebo cenné papíry na doručitele). Na rozdíl od § 367 se nevyžaduje úplatnost převodního právního jednání.¹⁷⁶ Nevyžaduje se ani naplnění některé ze skutkových podstat v § 367.¹⁷⁷ Ust. § 371 ABGB se vztahuje i na peníze na bankovních účtech, nikoliv pouze na hotovost.¹⁷⁸ Toto ustanovení nebylo za více než 200 let účinnosti ABGB novelizováno.

4.2. Vybraná problematika rakouské právní úpravy ve světle judikatury

Jak si lze povšimnout, současná česká právní úprava má s tou rakouskou mnoho společného. Zejména první tři skutkové podstaty nabytí vlastnického práva k věcem movitým obsažené v § 367 ABGB se v českém OZ objevují v podstatě nezměněné v podobě privilegovaných skutkových podstat upravených v § 1109 OZ. To otevírá dveře české doktríně pro inspiraci v rakouském právním prostoru včetně relevantní judikatury Nejvyššího soudního dvora. Z tohoto důvodu se budu na následujících řádcích snažit poukázat na judikaturu, jejíž závěry by potenciálně obstály i v poměrech české právní úpravy. Na některých místech naopak upozorním na určité odlišnosti, pro které budou závěry rakouské doktríny v poměrech české

¹⁷⁴ SCHWIMANN, Michael a KODEK, Georg. *ABGB Praxiskommentar (§285 - §530 ABGB)*. 5. vydání. op. cit., s. 645, marg. č. 8.

¹⁷⁵ ROUČEK, František a SEDLÁČEK, Jaromír. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému, díl II, § 285-530, op. cit., s. 335.

¹⁷⁶ SEDLÁČEK, Jaromír, SPÁČIL, Jiří. Ed. *Vlastnické právo*. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 184, marg. č. 21.

¹⁷⁷ BARTH, Peter et al. *Das Allgemeine bürgerliche Gesetzbuch samt den wichtigsten Nebengesetzen*. op. cit., s. 345 nebo také KOZIOL, Helmut et al. *Kurzkommentar zum ABGB: allgemeines bürgerliches Gesetzbuch samt Ehegesetz und Konsumentenschutzgesetz*. op. cit., s. 304, marg. č. 3.

¹⁷⁸ Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 10. 7. 2008, sp. zn. 8 Ob 131/07h.

právní úpravy nepoužitelné. Problematika nabytí vlastnického práva od neoprávněného poskytuje celou řadu dílčích otázek k řešení. Vzhledem k omezenému rozsahu práce se již dále zaměřím pouze na otázky související se třemi skutkovými podstatami nabytí movitých věcí upravených v § 367 ABGB.

Nabytí ve veřejné dražbě

Důvodem zařazení této skutkové podstaty je ochrana důvěry nabyvatele, kterou při veřejných dražbách vkládá do státem pověřeného orgánu. Cílem dražby je primárně dosažení co nejvyšší prodejní ceny. K tomu je nezbytné, aby zde existovala důvěra vydražitelů v to, že jejich vlastnické právo nebude v budoucnu zpochybněno. Jen v takovém případě bude mít dražba potenciál přinést nejvyšší nabídky od co nejširšího počtu účastníků. I z tohoto důvodu je chráněno také nabytí věcí kradených a ztracených. V rámci kapitoly věnující se české právní úpravě byly uvedeny případy, na které by ustanovení vůbec mohlo dopadat, a to zejména s ohledem na existenci úpravy nabytí vlastnického práva v dražbách dle českých *leges specialis*. V rakouské úpravě má zařazení tohoto ustanovení v ABGB význam daleko větší. Pod pojem veřejných dražeb je třeba zahrnout jak dražby exekuční, tak dražby prováděné v rámci soukromého prodeje obchodním zprostředkovatelem, úvěrovou institucí nebo aukční síní. Dle exekučního řádu (*Exekutionsordnung*) se § 367 ABGB aplikuje i na prodej na základě soukromé smlouvy uzavřené mezi povinným a exekutorem.¹⁷⁹

Nabyvatel je však chráněn pouze, pokud dražba skutečně proběhne řádně (*ordnungsgemäß*). Aby bylo toto kritérium splněno, musí být dražba řádně vyhlášena, provedena funkčně příslušným orgánem a musí být tedy platná.¹⁸⁰ Jiné procesní vady, jako je neplatnost exekučního titulu nebo nedostatek právní moci exekučního pověření, však dobrověrnému nabytí nebrání. Dobrou víru vydražitele vylučuje již jen lehká nedbalost. Tvrdí-li povinný při dražbě, že mu věc nepatří, vylučuje již toto tvrzení dobrou víru nabyvatele.¹⁸¹

Nabytí od podnikatele při běžném provozu jeho podniku

V souvislosti s touto skutkovou podstatou je třeba upozornit na jednu poměrně zásadní změnu, kterou přinesla do rakouského práva zmiňovaná novela z roku 2005. Ve znění před novelou se skutková podstata vztahovala pouze na případy nabytí od živnostníka (*Gewerbsmann*).

¹⁷⁹ SCHWIMANN, Michael a KODEK, Georg. *ABGB Praxiskommentar (§285 - §530 ABGB)*. 5. vydání. op. cit., s. 313, marg. č. 11.

¹⁸⁰ KRČMÁŘ, Jan a ANDRES Bedřich, SPÁČIL, Jiří. Ed. *Právo občanské. [III], Práva věcná*. op. cit., s. 154 nebo shodně ROUČEK, František a SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému, díl II, § 285-530*, op. cit., s. 321, marg. č. 10.

¹⁸¹ Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 13. 11. 1979, sp. zn. 5 Ob 630/79.

Aplikace skutkové podstaty tak byla vázána na existenci živnostenského oprávnění převodce. Po novele však došlo k posunu ve prospěch zakotvení této skutkové podstaty obecněji ve vztahu k nabytí od podnikatele, čímž došlo oproti dřívějšímu právnímu stavu k znatelnému rozšíření ochrany dobré víry nabyvatele. Oprávnění podnikatele podnikat v dané oblasti dle předpisů veřejného práva (*Gewerbeberechtigung*) není rozhodující.¹⁸² Podnikatele definuje § 1 UGB (*Unternehmensgesetzbuch*) jako někoho, kdo provozuje podnik. Podnik je pak definován, jako jakákoliv stálá organizace provozující nezávislou ekonomickou aktivitu. Nabytí v dobré víře je umožněno stejně jako v případech veřejné dražby též u věcí kradených a ztracených. Skutková podstata dopadá jak na věci nové, tak na věci použité.

V souvislosti s nabýváním dle této skutkové podstaty poukazují na závěry vyslovené Nejvyšším soudním dvorem ohledně dopadů sjednání výhrady vlastnického práva na dobrou víru nabyvatele. V případě nabytí věcí v dobré víře, které jsou často předmětem výhrady vlastnického práva a nejsou prodávány v běžném obchodním styku, musí být na investigativní aktivitu nabývacího podnikatele kladeny přísné požadavky.¹⁸³ To se týká zejména dlouhodobého majetku, který není od počátku určen k dalšímu prodeji. V takových případech se kupující nemůže spoléhat pouze na ujištění prodávajícího, ale musí si nechat předložit příslušné dokumenty. Dobrá víra vyžadovaná pro nabytí věci je vyloučena již lehkou nedbalostí. Soud musí v každém individuálním případě v rámci vlastní diskreční pravomoci vytyčit požadavky, které je možné klást na nabyvatele věci v daném případě, aby mohl správně posoudit jeho případnou nedbalost.¹⁸⁴

Bohatá judikatura existuje k nabývání vlastnického práva od neoprávněného k použitým automobilům (autobazary). Ta obecně vychází z předpokladu, že v souvislosti s těmito obchody se lze často setkat se situacemi, kdy prodávající nemá právo věc převést, a proto jsou na kupující kladeny určité vyšší požadavky pro zachování jejich dobré víry v oprávnění převodce věc převést.

To lze demonstrovat na následujícím rozhodnutí Nejvyššího soudního dvora, kterým zrušil rozhodnutí obou nižších soudů, které dospěly k tomu, že nabyvatel (obchodník s použitými automobily – *Gebrauchtwagenhändler*) byl v dobré víře při nákupu použitého automobilu. Shledal totiž vyhodnocení dobré víry nižšími soudy za zjevně nepřiměřené. Dle Nejvyššího soudního dvora skutkové okolnosti případu v souhrnu nasvědčovaly tomu, že se bude jednat o

---

¹⁸² Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 29. 3. 2023, sp. zn. 8 Ob 127/22t.

¹⁸³ Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. 4 Ob 4/18v.

¹⁸⁴ Tamtéž.

prodej automobilu neoprávněným. Prodávající kupujícímu předložil pouhou kopii typového osvědčení vozidla (*Typenschein*), která byla navíc vyhotovena pouze pro účely převodu.¹⁸⁵ Narušit dobrou víru nabyvatele bylo způsobilé mimo jiné také to, že prodávající automobil nabyl pouze několik měsíců před rozhodnou transakcí. Dále také soud upozornil na skutečnost, že prodávající, kteří automobily prodávají s výhradou vlastnického práva (do úplného zaplacení kupní ceny zůstávají vlastníky automobilu), si zpravidla u sebe ponechávají originál typového osvědčení, a proto nepředložení originálu může v kombinaci s dalšími faktory podezření, že z důvodu výhrady vlastnického práva původního vlastníka není převodce oprávněn na nabyvatele věc převést. Jelikož převodce v dostatečné míře nesplnil svou investigativní povinnost, nebyl v dobré víře.¹⁸⁶ Je totiž v zásadě na kupujícím použitého motorového vozidla, aby se přesvědčil o vlastnickém právu převodce kontrolou typového osvědčení, nebo v případě nabytí v rámci běžné obchodní činnosti od podnikatele, o jeho oprávnění s vozidlem nakládat.¹⁸⁷

Zásady vypracované judikaturou, podle nichž je nabyvatel zboží často prodávaného s výhradou vlastnictví povinen provést zvláštní šetření, se však neuplatní, pokud v rámci běžné obchodní činnosti obchodníka dochází k prodeji zboží konečnému kupujícímu (spotřebiteli).¹⁸⁸

Nabytí od někoho, komu vlastník věc svěřil

V souladu se zásadou německého práva *Hand wahre Hand*¹⁸⁹ toto ustanovení chrání pouze nabytí majetku dobrovolně vydaného z rukou vlastníka. Vlastník, který dobrovolně vydá svůj majetek jinému, svěří mu jej, se vědomě vystaví riziku ztráty kontroly nad věcí a z toho důvodu je jeho pozice méně hodná ochrany než pozice dobrověrného nabyvatele.

Osobou, které vlastník věc svěruje (*Vertrauensmann*), mohou být například nájemci, vypůjčitelé, správci nebo zástavní věřitelé. Podle tohoto ustanovení se jedná o svěřeni i v případě, kdy ten, komu vlastník věc svěří, svěří tuto věc další osobě. Tedy na situace, kdy dochází k řetězení svěřeni (*Vertrauensmänner-Kette*).¹⁹⁰

---

¹⁸⁵ Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 1. 9. 2021, sp. zn. 3 Ob 91/21k.

¹⁸⁶ Tamtéž.

¹⁸⁷ Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 29. 3. 2023, sp. zn. 8 Ob 127/22t.

¹⁸⁸ BARTH, Peter et al. *Das Allgemeine bürgerliche Gesetzbuch samt den wichtigsten Nebengesetzen*. op. cit., s. 343.

¹⁸⁹ Jedná se o právní princip z doby vrcholného středověku, dle kterého vlastník movité věci, který ji svěří jiné osobě, může požadovat její vrácení pouze po této osobě, nikoliv po nikom dalším.

¹⁹⁰ SCHWIMANN, Michael a KODEK, Georg. *ABGB Praxiskommentar (§285 - §530 ABGB)*. op. cit., s. 316, marg. č. 18.

Na rozdíl od dvou výše uvedených skutkových podstat se toto ustanovení neaplikuje na nabývání věcí kradených a ztracených, a to z toho důvodu, že tyto věci neopustily držbu převodce v souladu s jeho vůlí, resp. opustily ji proti jeho vůli.¹⁹¹ O svěřeni věci také nepůjde, má-li být věc svěřena osobou, která není plně svéprávná.¹⁹² Věci podvodně vylákané však dle převažujícího výkladu věcmi svěřenými ve smyslu této skutkové podstaty jsou.¹⁹³

Nejvyšší soudní dvůr v jednom ze svých rozhodnutí řešil svěřeni věci ve smyslu § 367 ABGB, třetí skutkové podstaty v poměrech spoluvlastnictví.¹⁹⁴ Je záhodno si představit specifika celé věci, neboť pro právní posouzení této otázky nejsou zanedbatelná. Ve sporu se jednalo o vlastnické právo k několika kusům dobytka, přičemž spoluvlastnický podíl každého ze spoluvlastníků činil 50 % na dané farmě, jakož i na tomto dobytku. Žádný ze spoluvlastníků tedy nebyl většinový ani menšinový. Jednalo se o rozvedené manžele. První ze spoluvlastníků se opakovaně snažil dobytek sám prodat, ale druhý zabránil tomuto prodeji tím, že zablokoval nákladní automobil kupujícího při odjezdu z farmy (kupující u tohoto incidentu nebyl osobně, ale od řidiče se o něm dozvěděl). Při druhém pokusu o prodej o necelý rok později již nákladní automobil s dobytkem odjel. Nabyvatel tvrdil, že situace pro něj byla nepřehledná s poukazem na to, že zvířata mohla již být v rámci rozvodu vypořádána. Soud nejprve uvedl, že o derivativním převodu vlastnického práva v tomto případě bez konkrétního pověření k prodeji druhým spoluvlastníkem nemohla být řeč.¹⁹⁵ Je však třeba zhodnotit, zdali se nemohlo jednat o nabytí vlastnického práva od neoprávněného. Soud upozornil, že již incident při prvním pokusu o prodej zvířat svědčí o tom, že se nabyvatel neměl spoléhat na tvrzení převodce o jeho výlučném vlastnickém právu. Nad to soud uvedl, že tím, komu vlastník věc svěřil, může být pouze osoba, na kterou vlastník převedl výlučnou držbu (*ausschließliche Gewahrsame*), pouhé užívací právo, resp. společné užívací právo spoluvlastníků (*das bloße Gebrauchsrecht bzw Mitgebrauchsrecht eines Miteigentümers*) nepostačuje. Podmínky nabytí vlastnického práva od neoprávněného tak nebyly v tomto případě naplněny.¹⁹⁶

P. Tégl a J. Zajíc v poměrech české právní úpravy dovozují, že vydání věci majoritním spoluvlastníkem vždy představuje svěřeni, vydání věci minoritním spoluvlastníkem však může

---

¹⁹¹ ETZKORN, Philipp. Gutgläubiger Mobiliarerwerb im Rechtsvergleich. *Bucerius Law Journal*, op. cit., s. 43.

¹⁹² Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 8. 9. 1983, sp. zn. 8 Ob 513/83.

¹⁹³ Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 28. 7. 2022, sp. zn. 5 Ob 108/22a, zejména tato část odůvodnění: *Auch die dem Eigentümer betrügerisch herausgelockte Sache ist dem Gewährsmann im Sinn des § 367 Abs 1 ABGB „anvertraut“*; opačně některá dřívější komentářová literatura např. ROUČEK, František a SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému, díl II, § 285-530*, op. cit., s. 322, marg. č. 12.

¹⁹⁴ Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 3. 2. 2000, sp. zn. 2 Ob 14/00y.

¹⁹⁵ Tamtéž.

¹⁹⁶ Tamtéž.

být považováno za svěření, jen pokud ji takový spoluvlastník začal užívat (spravovat) dle vůle většiny (s jejím souhlasem).¹⁹⁷ Komentář Beck 2023 s tímto závěrem souhlasí, ale spatřuje v něm rozpor s rozhodnutím rakouského Nejvyššího soudního dvora, které bylo v detailu rozebráno výše.¹⁹⁸ Nesdílím názor autorů komentáře, že by byla uvedená rakouská judikatura s tímto závěrem v rozporu. Ve skutkových okolnostech případu je totiž důležité, že se posuzovalo potenciální svěření mezi spoluvlastníky (vzájemné svěření). To je odlišná situace od svěření věci majoritním, případně minoritním spoluvlastníkem třetí osobě, která poté věc neoprávněně převádí. Zde navíc soud dospěl k závěru, že s ohledem na skutkové okolnosti případu nedošlo k převedení výlučné držby, tudíž nemohlo dojít ani ke svěření. Toto rozhodnutí tak nakonec pouze navazuje na starší judikaturu, dle které je-li věc ve společné držbě (*gemeinsame Gewahrsame*) spoluvlastníků nebo manželů, nejedná se o vzájemné svěření (*gegenseitiges Anvertrauen*) ve smyslu § 367 ABGB.¹⁹⁹ Ke stejnému závěru ohledně nutnosti svěření do výlučné držby ostatně dospěla již starší komentářová literatura.²⁰⁰ Výše vyslovený závěr proto není s uvedenou judikaturou v rozporu a oba výklady mohou obstát vedle sebe.

4.3. Dílčí závěr – shrnutí výsledků komparace

V předchozí podkapitole byla představena aktuální rakouská právní úprava nabytí vlastnického práva od neoprávněného včetně některých vybraných problematických otázek. Na rozdíly bylo poukazováno již v rámci výkladu v předchozí podkapitole, na tomto místě tak shrnu pouze nejvýznamnější teze.

V rakouské doktríně a judikatuře se prosadil názor, že pro nehmotnost pohledávky nemůže být nabyta od neoprávněného, neboť zde chybí základ pro vyvolání zdání práva, které jinak u hmotných věcí vyvolává držba. V české doktríně se názory na možnost aplikace úpravy na nabytí pohledávky různí, převažují však názory, že pohledávku od neoprávněného nabýt nelze. Naproti tomu u nabývání obchodních podílů nevtělených do cenných papírů dochází česká

---

¹⁹⁷ TÉGL, Petr, ZAJÍC, Jaromír. Způsob, jakým věc opustila sféru vlivu vlastníka, jako kritérium důležité pro ochranu nabyvatele při nabývání od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2016, č. 4, s. 120-129.

¹⁹⁸ PETROV, Jan. In: Komentář Beck 2023, § 1109, marg. č. 42.

¹⁹⁹ Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 8. 11. 1966, sp. zn. 8 Ob 310/66 cit. dle SCHWIMANN, Michael a KODEK, Georg. *ABGB Praxiskommentar (§285 - §530 ABGB)*. op. cit., s. 315, marg. č. 16.

²⁰⁰ *Dále to znamená, že důvěrníkovi byla dána možnost s věcí volně disponovati, tedy zejména že se stalo odevzdání do výlučného opatrování, takže důvěrník musí mít věc v tzv. samostatné detenci (vždyť jen takovou detenci nabývá vzhled vlastníka)* cit. z ROUČEK, František a SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému, díl II, § 285-530*, op. cit., s. 323, marg. č. 12.

právní doktrína k závěru, že jejich nabytí od neoprávněného je třeba připustit. Dle rakouské právní úpravy a ustálené judikatury to však možné není.

Dle rakouského práva není překážkou nabytí vlastnického práva od neoprávněného vědomost nástupce nabyvatele o tom, že převodce nabyl vlastnické právo od neoprávněného, pokud se převodce v souladu s právní úpravou nabytí vlastnického práva od neoprávněného již stal vlastníkem.²⁰¹ To platí v zásadě i v případech, kdy je věc převáděna zpět převodci, který o nedostatku svého oprávnění věc převést věděl.²⁰² Následný převod totiž představuje derivativní nabytí vlastnického práva a úprava nabytí vlastnického práva od neoprávněného do něj vůbec nevstupuje. Tento závěr rakouské doktríny není v poměrech české právní úpravy aplikovatelný, a to pro výslovné zakotvení zvláštní úpravy v § 1112 OZ, která však v rakouském ABGB absentuje. V důsledku toho se v rakouské doktríně neobjevují výkladové nejasnosti plynoucí z této úpravy, a nebude zde tak ani možné hledat inspiraci pro jejich překonání.

Naopak mnoho společného lze spatřovat u skutkových podstat § 367 ABGB, kdy nabyvatel věc nabyl za úplatu ve veřejné dražbě, od podnikatele v rámci jeho obvyklé podnikatelské činnosti nebo od někoho, komu ji předchozí vlastník svěřil. Vzhledem k téměř totožné formulaci těchto skutkových podstat v českém OZ bude možné přebírat některé závěry rakouské judikatury. Několik takových rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora bylo představeno v předchozí podkapitole. Obdobná je rovněž úprava nabytí vlastnického práva od neoprávněného dědice nebo nabytí věci druhových. Pro případy nabytí vlastnického práva od neoprávněného ve veřejné dražbě (§ 367 ABGB, první případ) se rakouská doktrína shoduje v závěru, že dražba musí být provedena řádně a musí být platná. Zcela opačný závěr dovodil český Nejvyšší soud v poměrech § 1109 písm. a) OZ, jehož aplikace v současnosti naopak připadá v úvahu pouze u dražeb zdánlivých, které ve skutečnosti dle VeřDr vůbec neproběhly (dražby na oko). Pod skutkovou podstatou nabytí od podnikatele při běžném provozu jeho podniku (§ 367 ABGB, druhý případ) bude třeba zařadit jak nabývání věcí nových, tak použitých. Důvodem je, že na rozdíl od české právní úpravy ABGB nezakotvuje zvláštní výluku z aplikace této skutkové podstaty pro nabývání věcí použitých (§ 1110 OZ).

---

²⁰¹ ROUČEK, František a SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému, díl II, § 285-530*, op. cit., s. 320, marg. č. 2.

²⁰² BARTH, Peter et al. *Das Allgemeine bürgerliche Gesetzbuch samt den wichtigsten Nebengesetzen*. op. cit., s. 343.

Zásadní je absence generální klauzule nabytí vlastnického práva od neoprávněného v rakouské právní úpravě. Vlastnické právo od neoprávněného proto dle ABGB nelze nabýt jinak, než za podmínek jedné ze tří skutkových podstat § 367 ABGB, podle § 824 ABGB v případě nabytí od neoprávněného dědice nebo dle § 371 ABGB v případě věcí druhově určených.

Závěr

Smyslem institutu nabytí vlastnického práva od neoprávněného je v odůvodněných případech umožnit dobrověrnému nabyvateli nabýt vlastnické právo i přes nedostatek oprávnění převodce věc převést. Nabytí vlastnického práva od neoprávněného představuje jeden ze způsobů nabytí vlastnického práva, z toho důvodu je v občanském zákoníku systematicky po boku dalších způsobů nabytí vlastnického práva zařazeno.

Institut nabytí vlastnického práva od neoprávněného bude vždy o hledání kompromisu mezi ochranou práv původního vlastníka a práv nabyvatele v dobré víře. Je přitom na zákonodárce, do jaké míry připustí odklon od principu *nemo plus iuris* při tvorbě civilních kodexů. Při tvorbě a interpretaci právní úpravy je však třeba respektovat vlastnické právo původního vlastníka, princip ochrany dobré víry nabyvatele a princip právní jistoty, který ovšem svědčí v určitých konkrétních případech ve prospěch obou stran. U takto zásadních otázek střetu dvou zcela protichůdných zájmů je nezbytné jednotlivé skutkové podstaty pečlivě vážit, tím spíše je vymežit takovým způsobem, aby byl jejich výklad pro praxi co nejvíce jednoznačný. Je přitom zřejmé, že není možné vyhovět oběma stranám současně.

Česká právní úprava ve snaze co nejpřesněji postihnout všechny myslitelné situace pečlivě rozlišuje mezi několika kritérii rozhodnými pro aplikaci toho daného ustanovení. Někdy jsou tato kritéria navíc kombinována. Vedle rozlišování na věci zapisované a nezapisované do VeŘS se dále rozlišuje mezi věcmi movitými, použitými movitými a věcmi nemovitými. Zákonodárce dále zohledňuje to, za jakých skutkových okolností byla věc nabyta a jakým způsobem věc opustila sféru vlivu původního vlastníka. U některých skutkových podstat se navíc dobrá víra presumuje, u jiných nikoliv. To klade poměrně vysoké nároky na orientaci v právní úpravě, což může činit problémy nejen běžné rozhodovací praxi. Problematika nabytí vlastnického práva od neoprávněného je však obecně komplikovaná, a představa jednoduché úpravy je proto do značné míry iluzorní.

Na těch místech právní úpravy, která činí výkladové potíže, jsem shrnul poznatky současné doktríny a uvedl rovněž názor vlastní. Došel jsem k závěru, že skutková podstata nabytí ve veřejné dražbě bude ve světle judikatury Nejvyššího soudu aplikovatelná toliko v případech dražeb na oko, které dle zvláštních zákonů vlastně vůbec neproběhly, a nepoužije se u nich z tohoto důvodu jejich speciální úprava nabytí vlastnického práva od neoprávněného. Dále jsem se přiklonil k tomu, že ust. § 1111 OZ nebude možné analogicky aplikovat na věci nemovité nezapisované do VeŘS, neboť takto rozsáhlé využití analogie jako aktu aplikace práva by vedlo

k nahrazování role zákonodárce, a není proto přípustné. V souvislosti s § 1112 OZ jsem došel k závěru, že vědomí nástupce je třeba posuzovat k okamžiku, kdy nabyl vlastnické právo dobrověrný nabyvatel od neoprávněného převodce. Toto ustanovení by tak mělo vylučovat nabytí pouze u těch nástupců, kteří se již v době převodu mezi dobrověrným nabyvatelem a neoprávněným převodcem nemohli stát vlastníky pro absenci dobré víry, neboť o neoprávněnosti převodce věděli. Vedle toho jsem uvedl důvody, proč se ust. § 1112 OZ spíše neaplikuje na nabývání věcí nemovitých nezapisovaných do VeřS. Rozborem aktuální odborné literatury jsem došel k závěru, že podle převažujícího názoru současné doktríny je vyloučeno nabytí pohledávky od neoprávněného, je však za specifických podmínek připuštěno nabytí obchodního podílu nevtěleného do cenného papíru od neoprávněného.

Rakouská právní úprava vykazuje velkou míru stálosti, když byla za více než 200 let účinnosti ABGB jen minimálně novelizována. Jedná se o úpravu, která tak vlastně platila i na území dnešní ČR dlouhá léta, proto bylo při jejím zkoumání možné vyjít z některých závěrů tehdejší české doktríny. Rakouská úprava je vystavěna na konceptu odepření reivindikační žaloby podané vlastníkem, nakonec však na jejím základě rovněž dochází k nabytí vlastnického práva. Úprava v ABGB neobsahuje generální klauzuli nabytí vlastnického práva od neoprávněného. V tomto ohledu je tak příklon české úpravy na stranu dobrověrného nabyvatele patrnější. Ve zbytku jsou však jednotlivé skutkové podstaty v OZ zakotveny velmi obdobně jako v ABGB. V poměrech rakouské úpravy je prozatím zapovězeno jak dobrověrné nabytí pohledávky, tak dobrověrné nabytí obchodního podílu nevtěleného do cenného papíru.

Napříč oběma úpravami jsou na dobrověrného nabyvatele kladeny při aplikaci konkrétních skutkových podstat určité nároky spočívající v požadavku provedení investigativní aktivity, které se liší dle konkrétních případů. Tyto nároky jsou pak dotvářeny především judikaturou. Nezbyvá než sledovat, jakým směrem se judikatura v této oblasti bude dále vyvíjet, a to i s přihlédnutím k technologickému vývoji. Množství problematických otázek české úpravy teprve na řešení před soudy čeká.

Seznam použitých zkratek

ABGB	JGS Nr. 946/1811, Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (Rakouský všeobecný zákoník občanský)
EŘ	zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád
LZPS	usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
OZ, občanský zákoník	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OZ 1964	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
UGB	RGBL. S 219/1897, Unternehmensgesetzbuch (Rakouský podnikatelský zákoník)
Ústava	ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
sp. zn.	spisová značka
VeřDr	zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách
VeřS	veřejný seznam
ZPKT	zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu
(...)	část citace vynechána

Seznam zdrojů

Odborné monografie, komentáře a slovníky

BARTH, Peter et al. *Das Allgemeine bürgerliche Gesetzbuch samt den wichtigsten Nebengesetzen*. 27. přepracované vydání. Wien: MANZ'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2022, 1770 s. ISBN 978-3-214-08098-3.

BĚLOVSKÝ, Petr, STLOUKALOVÁ, Kamila. Ed. *Caro amico: 60 kapitol pro Michala Skřejpka, aneb, Římské právo napříč staletími*. Praha: Auditorium, 2017, 573 s. ISBN 978-80-87284-64-3.

ČÁP, Zdeněk a kol. *Občanský zákoník. Svazek 3: (§ 976 až 1474)* 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. Komentáře Wolters Kluwer Edice Kodex. ISSN 2336-517X.

DVOŘÁK, Jan a kol. *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 688 s. ISBN: 97880-7357-753-7.

DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 3. Díl třetí: Věcná práva*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2015, 228 s. ISBN 978-80-7478-935-9.

FIALA, Josef a kol. *Občanské právo hmotné*. 2. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 656 s. ISBN 978-80-7380-228-8.

FISCHER-CZERMAK, Constanze et al. *Das ABGB auf dem Weg in das 3. Jahrtausend*. MANZ'sche Verlags – und Universitätsbuchhandlung, 2003. 231 s. ISBN 3-214-12662-8.

HORÁK, Ondřej a kol. *Absolutní majetková práva z historicko-srovnávací perspektivy. Vybrané otázky*. 2. vydání. Praha: Leges, 2021. 178 s. ISBN: 978-80-7502-557-9.

HURDÍK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 308 s. ISBN 978-80-7380-377-3.

HURDÍK, Jan. *Zásady soukromého práva*. Brno: Masarykova univerzita, 1998, 168 s. ISBN 80-210-2001-6.

KOZIOL, Helmut et al. *Kurzkommentar zum ABGB: allgemeines bürgerliches Gesetzbuch samt Ehegesetz und Konsumentenschutzgesetz*. Wien: Springer, 2005, 1968 s. ISBN 3-211-23827-1.

KRČMÁŘ, Jan a ANDRES, Bedřich, SPÁČIL, Jiří. Ed. *Právo občanské. [III], Práva věcná*. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Klasická právnícká díla. 403 s. ISBN 978-80-7478-409-5.

LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, 2292 s. ISBN 978-80-7400-852-8.

MAREK, Radan a JEŽEK, Václav. *Cenné papíry v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 462 s. ISBN 978-80-7400-466-7.

NOVOTNÝ, Petr a kol. *Nový občanský zákoník – Vlastnictví a věcná práva*. 2. aktualizované vydání. Grada Publishing, 2017, 168 s. ISBN: 978-80-271-0610-3.

PETR, Bohuslav. *Nabývání vlastnictví originárním způsobem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. Beckova edice právní instituty, 183 s. ISBN 978-80-7400-332-5.

PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (2. aktualizace) Praha: C.H.Beck, 2023. Beckova edice komentované zákony. 3352 s. ISBN 978-80-7400-747-7.

ROUČEK, František a SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému, díl II, § 285-530*. Reprint původního vydání. ASPI Publishing, s.r.o., 2002, 970 s. ISBN 80-85963-64-7.

ROUČEK, František a SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému, díl III, § 531-858*. Reprint původního vydání. ASPI Publishing, s.r.o., 2002, 680 s. ISBN 80-85963-74-4.

RUMMEL, Peter. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch, 1. Band*. Wien: MANZ, 1990. 2439 s. ISBN 3-214-04416-8.

SCHWIMANN, Michael a KODEK, Georg. *ABGB Praxiskommentar (§285 - §530 ABGB)* 5. přepracované vydání. Wien: LexisNexis, 2018. ISBN 978-3-7007-7522-5.

SEDLÁČEK, Jaromír, SPÁČIL, Jiří. Ed. *Vlastnické právo*. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, 426 s. ISBN 978-80-7357-742-1.

SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1276 s. ISBN 978-80-7400-499-5.

SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1666 s. ISBN 978-80-7400-803-0.

SPÁČIL, Jiří. *Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005, 250 s. ISBN 80-7179-385-X 04-07.

WEINHOLD, Daniel. *Promlčení a prekluze v soukromém právu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 288 s. ISBN 978-80-7400-576-3.

Odborné články

BEZOUŠKA, Petr. Smluvní zákaz postoupení pohledávky (pactum de non cedendo). *Právní rozhledy*, 2015, č. 11, s. 381-390. ISSN 1210-6410.

ČERNÁ, Stanislava. O věcných, obligačních a korporálních právech k nevtělenému podílu ve společnosti s ručením omezeným – obecně a speciálně o předkupním právu. *Právní rozhledy*, 2023, č. 9, s. 305. ISSN 1210-6410.

DOBROVOLNÁ, Eva. Nabytí vlastnického práva od neoprávněného ve srovnání s rakouským právem. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 10, s. 348-354. ISSN 1210-6410.

DOŘIČÁK, Lukáš. Věcné zaměření klauzulí nabytí od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2017, č. 18, s. 611. ISSN 1210-6410.

ETZKORN, Philipp. Gutgläubiger Mobiliarerwerb im Rechtsvergleich. *Bucerius Law Journal*, 2016, č. 1, s. 44. ISSN 1864-371X.

FIALA, Petr a MAYER, Jindřich. Přejedná ustanovení nového občanského zákoníku k zásadě superficies solo cedit. *Ad Notam*, 2012, č. 6, s. 3-5. ISSN 1211-0558.

HANDIG, Christian. Guter Glaube - schlechte Chancen. Der gutgläubige Erwerb im Urheberrecht, *Wirtschaftsrechtliche Blätter*. Springer-Verlag, 2010, č. 24. s. 209-216. ISSN 1864-3434.

MALIŠOVÁ, Tereza. Glosa k rozsudku Nejvyššího soudu ohledně nabytí zástavního práva od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2020, č. 2, s. 65. ISSN 1210-6410.

MAREŠOVÁ, Hana. Naše řeč – Zásadně souhlasíte? *Naše řeč*. ročník 45. 1962. číslo 3, s. 77-82. ISSN 2571-0893.

PALMA, Ulrich E. Kein Gutgläubenserwerb von GmbH-Geschäftsanteilen? Teil 1. *Wirtschaftsrechtliche Blätter*. Verlag Österreich, 2023, roč. 37, č. 1. s. 2-10. ISSN 1864-3434.

PALMA, Ulrich E. Kein Gutgläubenserwerb von GmbH-Geschäftsanteilen? Teil 2. *Wirtschaftsrechtliche Blätter*. Verlag Österreich, 2023, roč. 37, č. 2. s. 61-65. ISSN 1864-3434.

PETR, Bohuslav. Zásada „nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet“ a problematika nabývání od nevlastníka. *Právní rozhledy*, 2012, č. 20, s. 695. ISSN 1210-6410.

RUSCH, Arnold. Gutgläubiger Fahrnisserwerb als Anwendungsfall der Rechtscheinlehre. *Jusletter, Weblaw AG*, 2008, s. 3-8. ISSN 1424-7410

TÉGL, Petr a ZAJÍC, Jaromír. Způsob, jakým věc opustila sféru vlivu vlastníka, jako kritérium důležité pro ochranu nabyvatele při nabývání od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2016, č. 4, s. 120-129. ISSN 1210-6410.

TÉGL, Petr. Ochrana poctivého nabyvatele při nabývání vlastnického práva od nevlastníka k movitým věcem nezapsaným ve veřejných seznamech. *Ad Notam*, 2007, roč. 5, č. 2, s. 43-49. ISSN 1211-0558.

VANĚK, Jakub. Nabytí vlastnického práva od neoprávněného podle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. Praha: C. H. Beck, 2014, č. 2., s. 47. ISSN 1210-6410.

ZAPLETAL, Jiří. Zásada dobré víry a její uplatnění v soukromém právu. *Právní rozhledy*, 2006, č. 2, s. 60-64. ISSN 1210-6410.

ZVÁRA, Michael. Účinky smluvního zákazu postoupení pohledávky. *Právní rozhledy*, 2015, č. 9, s. 316-323. ISSN 1210-6410.

Česká judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 24. 5. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 16/93

Nález Ústavního soudu ze dne 8. 6. 1995, sp. zn. IV. ÚS 215/94

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 1999, sp. zn. 21 Cdo 1465/98

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2002, sp. zn. 22 Cdo 1689/2000

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2003, sp. zn. 22 Cdo 1426/2002

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2007, sp. zn. 28 Cdo 3107/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2007, sp. zn. 21 Cdo 2567/2005
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2009, sp. zn. 31 Odo 1424/2006
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 3. 2011, sp. zn. 28 Cdo 614/2009
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 3. 2011, sp. zn. 28 Cdo 2264/2009
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2011, sp. zn. 21 Cdo 1032/2010
Nález Ústavního soudu ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. II. ÚS 165/11
Nález Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2014, sp. zn. I. ÚS 2219/12
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 11. 2015, sp. zn. 22 Cdo 2698/2015
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2016, sp. zn. 31 Cdo 353/2016
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2017, sp. zn. 22 Cdo 5330/2015
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 10.2017, sp. zn. 22 Cdo 4174/2017
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 4. 2019, sp. zn. 21 Cdo 869/2019
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2019, sp. zn. 22 Cdo 240/2019
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2019, sp. zn. 22 Cdo 2769/2018
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2020, sp. zn. 21 Cdo 3433/2020
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 4. 2021, sp. zn. 24 Cdo 221/2021
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 22 Cdo 1701/2020
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 7. 2021, sp. zn. 24 Cdo 146/2021
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 2. 2022, sp. zn. 21 Cdo 1811/2021-II
Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. 4. 2022, sp. zn. 5 Cmo 24/2022-620
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2022, sp. zn. 21 Cdo 1444/2022
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2022, sp. zn. 23 Cdo 1837/2022
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2022, sp. zn. 20 Cdo 1040/2022
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 9. 2022, sp. zn. 24 Cdo 3166/2021
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2023, sp. zn. 24 Cdo 83/2023

Rakouská judikatura

Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 8. 11. 1966, sp. zn. 8 Ob 310/66
Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 7. 9. 1971, sp. zn. 4 Ob 588/71
Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 13. 11. 1979, sp. zn. 5 Ob 630/79

Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 8. 9. 1983, sp. zn. 8 Ob 513/83
Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 7. 7. 1992, sp. zn. 4 Ob 536/92
Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 13. 1. 1998, sp. zn. 10 Ob 347/97w
Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 3. 2. 2000, sp. zn. 2 Ob 14/00y
Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 8. 8. 2002, sp. zn. 2 Ob 144/02v
Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 29. 4. 2003, sp. zn. 4 Ob 57/03s
Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 10. 7. 2008, sp. zn. 8 Ob 131/07h
Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 21. 4. 2009, sp. zn. 4 Ob 64/09d
Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 3. 9. 2009, sp. zn. 2 Ob 126/09g
Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 23.1.2018, sp. zn. 4 Ob 4/18v
Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 1. 9. 2021, sp. zn. 3 Ob 91/21k
Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 28. 7. 2022, sp. zn. 5 Ob 108/22a
Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 29. 3. 2023, sp. zn. 8 Ob 127/22t

Elektronické zdroje

DOŘIČÁK, Lukáš. *Dobrá víra jako právní zásada?* In: epravo.cz, 2017. [online]. [cit. 1. 7. 2023]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dobra-vira-jako-pravni-zasada1-106405.html>.

PESLAR, Oldřich. *Je generální klauzule nabytí vlastnického práva od neoprávněného opravdu generální?* [online]. In: Právní prostor, 2016. [online]. [cit. 1. 7. 2023]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/generalni-klauzule-nabyti-vlastnickeho-prava-od-neopravneneho>.

VNENK, Vladislav, Editor Zuzana Vostrá. *Systematika právních principů a malá poznámka k funkci právních principů za mimořádných stavů*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2021. [online]. [cit. 1. 7. 2023]. Dostupné z: <https://dspace5.zcu.cz/bitstream/11025/45492/1/e-verze-9-25.pdf>.

KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, Ingrid. *Právní principy*. Brno: Masarykova univerzita. [online]. [cit. 1. 7. 2023]. Dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2008/files/pdf/civil/kovarova%20kochova_ingrid.

Důvodová zpráva k OZ. [online]. [cit. 1. 7. 2023]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovanaverze.pdf>.

Právní předpisy

JGS Nr. 946/1811, Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (všeobecný zákoník občanský)

RGBI. Nr. 79/1896, Exekutionsordnung (exekuční řád)

RGBL. S 219/1897 (GBlÖ Nr. 86/1939), Unternehmensgesetzbuch (podnikatelský zákoník)

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

Zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon)

Zákon č. 250/2023 Sb., o veřejných dražbách

Další zdroje

KRÁLÍK, Michal. *Nabývání od neoprávněného u věcí zapsaných do veřejného seznamu* [přednáška]. Praha: Spolek českých právníků Všechno, 4. 5. 2021 [online]. [cit. 1. 7. 2023] Dostupné z: https://youtu.be/RhG6G_tBii4.

Abstrakt

Nabytí vlastnického práva od neoprávněného

Tato diplomová práce se zabývá institutem nabytí vlastnického práva od neoprávněného se zaměřením na nabývání věcí movitých. Smyslem tohoto institutu je v některých odůvodněných případech zhojit nedostatek oprávnění převodce vlastnické právo převést. Nabytí vlastnického práva od neoprávněného představuje originární způsob nabytí vlastnického práva a vede k prolomení právního principu *nemo plus iuris ad alium transfere potest quam ipse habet* – nikdo nemůže na jiného převést více práv, než sám má. Ačkoliv od účinnosti nové právní úpravy, kterou byl v současném rozsahu tento institut do českého právního řádu zaveden, uplynulo již téměř deset let, stále se lze setkat se řadou nejasností tuto právní úpravu doprovázejících. Právě jejich četný výskyt poukazuje na potřebu kritického zkoumání této úpravy. Téma je proto stále mimořádně aktuální a judikatura k němu se neustále vyvíjí. Zejména závěry týkající se požadavků na dobrou víru nabyvatele je třeba hledat primárně právě v rozhodovací praxi soudů.

Práce se skládá z úvodu, čtyř hlavních kapitol, které jsou členěny do podkapitol a závěru. První kapitola se zabývá institutem vlastnického práva obecně. Druhá kapitola se věnuje právním principům, které s úpravou institutu souvisí. Základní teoretická východiska představovaná těmito principy se poté projevují napříč zákonnou úpravou. Ve třetí kapitole autor rozebírá platnou právní úpravu a judikaturu s důrazem na některé výkladové nejasnosti. Čtvrtá kapitola obsahuje komparaci české právní úpravy s úpravou v rakouském občanském zákoníku, neboť i přes některé odlišnosti mají tyto dvě právní úpravy řadu společného. Přesto je však třeba pečlivě vážit, které závěry rakouské doktríny budou v poměrech české právní úpravy aplikovatelné. Závěr je potom shrnutím všech dosavadních dílčích závěrů a poznatků.

Klíčová slova: vlastnické právo, nabytí od neoprávněného, dobrá víra, komparace s rakouskou právní úpravou

Abstract

Acquisition of ownership title from a non-entitled person

This thesis deals with the institute of acquisition of ownership title from a non-entitled person with focus on the acquisition of movable property. The purpose of this institute is to compensate for the lack of the transferor's title to transfer the ownership right in certain justified cases. Acquisition of ownership title from a non-entitled person is an original way of acquiring property right and leads to the breaking of the legal principle *nemo plus iuris ad alium transfere potest quam ipse habet* - no one can transfer more rights to another than they possess themselves. Although almost ten years have passed since the new legal regulation, which introduced this institute in its current scope into the Czech legal system, has come into force, it is still possible to encounter a number of uncertainties accompanying this legal regulation. It is precisely their numerous occurrences that point to the need for a critical examination of this regulation. The subject is therefore still up to date and the case-law is constantly evolving. In particular, conclusions concerning the requirements of bona fides on the part of the purchaser must be sought primarily in the decision-making practice of the courts.

The thesis consists of an introduction, four main chapters divided into subchapters and a conclusion. The first chapter deals with the property right in general. The second chapter addresses the legal principles related to the regulation of the institute. The basic theoretical foundations represented by these principles are then reflected across the legal framework. In the third chapter, the author discusses the applicable legislation and case law, with emphasis on some interpretative ambiguities. The fourth chapter compares the Czech legal regulation with the regulation in the Austrian Civil Code. Despite some differences, the two legal regulations have a number of similarities. Nevertheless, it is necessary to carefully consider which conclusions of the Austrian doctrine shall be applicable in the context of the Czech legislation. The conclusion is then a summary of all the partial conclusions and findings in the thesis.

Key words: ownership title, acquisition from a non-entitled person, bona fides, comparison with Austrian law